

Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium
Гимназија са домом ученика за талентоване ученике “Бољай”

24400 Zenta, Posta utca 18. Tel: +381 (0)24 816-700 www.bolyai-zenta.edu.rs
24400 Сента, Поштанска 18. Факс: +381 (0)24 817-775 bolyai@bolyai-zenta.edu.rs

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

2023/2024 – 2026/2027

директор

мгр. Гизела Чикош Пајор

председник Школског одбора

др Елвира Рипцо Шипош

Садржај

1. ОПШТИ ПОДАЦИ О ШКОЛИ	5
2. ШКОЛСКИ ПРОГРАМ	6
2.1. Циљеви школског програма.....	7
2.2. Циљеви општег средњег образовања и васпитања:.....	8
2.3. Садржај школског програма	8
2.4. Основе за израду школског програма	9
3. НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ И ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ОСТВАРУЈЕ ПРОГРАМ	11
4. ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА	12
4.1. План наставе и учења гимназије за ученике са посебним способностима за математику -2020	12
4.2. Наставни план за ликовни смер.....	15
4.3. Наставни план за гимназију за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику.....	20
4.3.1. Измене у предлозима програма наставе и учења за други разред гимназија за ученике са посебним способностима за математику и рачунарство и информатику	23
5. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА, ЦИЉЕВА И ИСХОДА ОБРАЗОВАЊА И СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА, НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА, ПРОГРАМА ДРУГИХ ОБЛИКА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ.....	25
5.1. Принципи, циљеви и исходи образовања и стандарди постигнућа	25
5.1.1. Општи принципи система образовања и васпитања	26
5.1.2. Основни циљеви образовања и васпитања	28
5.1.3. Циљеви средњег образовања и васпитања	29
5.1.4. Циљеви образовања и васпитања у гимназији.....	30
5.1.5. Општи исходи образовања и васпитања.....	30

5.1.6. Стандарди постигнућа	31
5.1.7. Компетенције.....	32
5.2. Начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа.....	35
5.2.1. Остваривање принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа остваривањем стандарда квалитета рада установе	35
5.2.2. Остваривање принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа остваривањем стандарда компетенција наставника	43
5.2.3. Остваривање принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа применом иновативних облика и метода наставе и учења	50
6. НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА ПО ПРЕДМЕТИМА	70
6.1. Начини и поступци остваривања наставног плана и програма по предметима су саставни део следећих правилника о наставном плану и програму	71
7. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ	104
7.1. Додатни рад	104
7.2. Припремни и допунски рад.....	107
8. ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈА, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА.....	110
8.1. Програм ученичког парламента	112
8.2. Јачање предузетничког духа код ученика	114
9. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	115
10. НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА И ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА УЧЕНИКА СА ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА.....	121
11. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ	128
12. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ	129
12.1. Слободне активности ученика	129
12.2. Научно-истраживачке слободне активности.....	130
12.3. Листа планираних секција за наредни четворогодишњи период:.....	130
12.4. Програми планираних секција.....	131

13. ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА	145
14. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	148
15. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНеМАРИВАЊА.....	151
16. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА.....	169
17. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ.....	171
18. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ	172
18.1. Сарадња са родитељима	172
19. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА И ЕКСКУРЗИЈА.....	176
20. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ НА РАДУ И ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА	178
21. ДРУГИ ПРОГРАМИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ШКОЛУ	179
21.1. Програм сарадње са другим школама, привредним и друштвима и другим органима и организацијама од значаја за рад школе	179
21.2. Заштита и унапређивање здравља ученика	180
21.3. Васпитање за хумане и одговорне односе међу половима	182
21.4. Програм рада одељењског старешине	185
21.5. Принципи квалитетног педагошког рада одељењског старешине.....	187
21.6. Програм рада школске библиотеке	195
21.7. Сарадња са Министарством одбране	200
22. ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАНОВИ СВИХ УЧЕНИКА КОЈИ СЕ ОБРАЗУЈУ ПО ИНДИВИДУАЛНОМ ОБРАЗОВНОМ ПЛАНУ (ИОП)	201
23. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА КОЈИ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД.....	203
23.1. Мере превенције осипања броја ученика	203
23.2. План припреме за матурске испите - којим се завршава одређени ниво и врста образовања.....	204
23.3. План стручног усавршавања наставника, стручних сарадника, директора	206
23.4. Подизање интересовања за упис у нашу школу међу ученицима основних школа....	207

1. ОПШТИ ПОДАЦИ О ШКОЛИ

Школа је државна, средњошколска установа и посебно правно лице. У школи постоји три смера: гимназијски смер за ученике са посебним способностима за математику, гимназијски смер за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику и уметнички смер за ликовне техничаре.

Главно седиште школе је у Сенти у улици Поштанска број 18., поред тога користи Пионирски дом у Народној башти као једно издвојено одељење, и узима у закуп две учионице и просторију за архиву од Теслић Леле и Томислава на адреси Поштанска бр. 14. и користи их као друго издвојено одељење.

За потребе домског смештаја за укупно 150 корисника користи се трећи спрат на адреси Поштанска број 18., први спрат зграде поред спортског стадиона у Сенти (од Општине Сента) и узима се у закуп други и трећи спрат зграде Осигуравајућег завода „ДДОР“ на адреси Поштанска бр. 16. За даље потребе установе узима у закуп двособну кућу од Берта Јавора у заједничком дворишту, и поседује у старој касарни у Сенти један магацин за одлагање некоришћених ствари.

Школа има укупно 12 одељења. Настава се изводи искључиво на мађарском језику.

Основни подаци школе су:

- Назив школе: **Гимназија са домом ученика за талентоване ученике „Бољаи“**
- Седиште: **ул. Поштанска бр. 18, 24400 Сента**
- Телефон: **024/816-700, 024/816-666**
- Имејл: **bolyai@bolyai-zenta.edu.rs**
- Веб страница: www.bolyai-zenta.edu.rs
- Матични број: 08787271
- ПИБ: 10292312

2. ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Школски програм доноси школски одбор, по правилу на период од четири године.

Школски програм израђује се у складу са Националним оквиром образовања и васпитања и садржи:

- 1) циљеве школског програма;
- 2) назив, врсту и трајање свих програма образовања и васпитања које школа остварује;
- 3) језик на коме се остварује програм;
- 4) начин остваривања школског програма;
- 5) начин прилагођавања школског програма према нивоу образовања и васпитања;
- 6) друга питања од значаја за школски програм.

Школа остварује школски програм.

Школским програмом ближе се одређује начин на који школа образује и васпитава ученике ради стицања знања, вештина и ставова неопходних за даље образовање и запошљавање, успоставља организациону структуру засновану на тимском раду и одговорности сваког запосленог за остваривање утврђених циљева, као и повезивање са репрезентативним синдикатима и удружењима послодаваца и преузимање свог дела одговорности за развој друштвене средине.

Школски програм обухвата све садржаје, процесе и активности усмерене на остваривање принципа, циљева и стандарда постигнућа, и задовољење општих и специфичних образовних интереса и потреба ученика, родитеља, односно других законских заступника ученика и локалне самоуправе, а у складу са оптималним могућностима школе.

Школски програм се доноси на основу наставног плана и програма, односно програма одређених облика стручног образовања, а узимајући у обзир развојни план школе, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања и Законом о средњем образовању и васпитању.

Школа, у складу са Законом, доноси школски програм, по правилу, на четири године и објављује га најкасније два месеца пре почетка школске године у којој ће почети његова примена.

Поједини делови школског програма иновирају се и надограђују у току његовог остваривања.

Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно другог законског заступника ученика у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика.

Школски програм представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира, програмира и реализује свој рад.

2.1. Циљеви школског програма

Циљеви Школског програма су остваривање циљева образовања и васпитања и остваривања циљева општег средњег образовања и васпитања и то:

- 1) обезбеђивање добробити и подршка celovitom развоју детета, ученика и одраслог;
- 2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за celoviti развој детета, ученика и одраслог, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- 3) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 4) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- 5) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- 6) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- 7) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета, ученика и одраслог, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 8) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, међупредметних компетенција и стручних компетенција у складу са захтевима занимања, потребама тржишта рада и развојем савремене науке и технологије;
- 9) развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- 10) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 11) развијање позитивних људских вредности;
- 12) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- 13) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;

-
- 14) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
 - 15) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
 - 16) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;
 - 17) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

2.2. Циљеви општег средњег образовања и васпитања:

- развој кључних компетенција неопходних за даље образовање и активну улогу грађанина за живот у савременом друштву;
- развој стручних компетенција неопходних за успешно запошљавање;
- оспособљавање за самостално доношење одлука о избору занимања и даљег образовања;
- свест о важности и здравља и безбедности, укључујући и безбедност и здравље на раду;
- оспособљавање за решавање проблема, комуникацију и тимски рад;
- поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавања различитости;
- развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, самоиницијативе; способност самовредновања и изражавања сопственог мишљења.

2.3. Садржај школског програма

Школски програм садржи:

- 1) циљеве школског програма;
- 2) назив, врсту и трајање свих програма образовања и васпитања које школа остварује и језик на коме се остварује програм;
- 3) обавезне предмете, изборне програме и модуле по образовним профилима и разредима;
- 4) начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа, начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду;
- 5) програм допунске, додатне и припремне наставе;

-
- 6) програме и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа;
 - 7) факултативне наставне предмете, њихове програмске садржаје и активности којима се остварују;
 - 8) начине остваривања и прилагођавања програма музичког и балетског образовања и васпитања, образовања одраслих, ученика са посебним способностима и двојезичног образовања;
 - 9) програм културних активности школе;
 - 10) програм слободних активности;
 - 11) програм каријерног вођења и саветовања;
 - 12) програм заштите животне средине;
 - 13) програме заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програме превенције других облика ризичног понашања;
 - 14) програм школског спорта;
 - 15) програм сарадње са локалном самоуправом;
 - 16) програм сарадње са породицом;
 - 17) програм излета и екскурзија;
 - 18) програм безбедности и здравља на раду;
 - 18а) смернице за прилагођавање и пружање подршке;
 - 19) друге програме од значаја за школу;
 - 20) индивидуалне образовне планове свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану;
 - 21) Начин остваривања других области Развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад.

2.4. Основе за израду школског програма

1. Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/2017, 27/2018-др. Закони, 10/2019, 27/2018 – др. закон, 6/2020 и 129/2021);

2. Закон о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 55/13, 101/2017 и 27/2018-др. Закон, 6/2020, 52/2021, 129/2021 и 129/2021 – др.закон);

3. Правилник о општим стандардима постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета („Службени гласник РС“, бр. 117/13);

4. Правилник о националном оквиру образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 98/2017);

5. Правилник о наставном плану и програму за обдарене ученике у математичкој гимназији („Сл. Гласник РС- Просветни гласник“, бр. 12/16,13/16-исправка, 15/2019, 6/2021 – др.правилник и 10/2022 – др. правилник)

6. Правилник о наставном плану и програму за гимназију за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику („Сл. Гласник РС- Просветни гласник“, бр. 5/2017, 15/2019, 6/2021 – др правилник и 10/2022 – др. правилник)

7. Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање ("Службени гласник СРС - Просветни гласник", бр. 9/93,2/94,4/96,19/97,15/2002, 10/2003, 7/2005, 4/2006,4/2007, 4/2009, 8/2009, 11/2010, 10/2013, 11/2013, 14/2013, 10/2016, и 8/2020 др.правилник)

8. Правилник о наставном плану и програму за гимназију („Службени гласник СРС - Просветни гласник", број 5/90 и „Службени гласник РС - Просветни гласник", бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16 и 10/17, и 12/2018 – др. правилник, 30/2019 – др. правилник и 4/2020 – др. правилник);

9. Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за средње школе ("Просветни гласник", бр. 6 /03, 23/04, 9/05 и 11/16);

10. Правилник о стандардима квалитета рада установе („Службени гласник РС”, бр. 14/2018);

11. Правилник о стандардима компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 5/11);

12. Правилник о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС", бр. 82/2015, 59/2020 и 95/2022);

13. Развојни план школе

3. НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ И ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ОСТВАРУЈЕ ПРОГРАМ

Редни број	Назив програма (тип школе, подручје рада)	Врста програма (смер или тип гимназије)	Трајање програма	Језик на коме се остварује програм
1.	ГИМНАЗИЈА	ГИМНАЗИЈА ЗА УЧЕНИКЕ СА ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА ЗА МАТЕМАТИКУ	Четири године	Мађарски
2.	СРЕДЊА ШКОЛА – КУЛТУРА, УМЕТНОСТ, ЈАВНО ИНФОРМИСАЊЕ	ЛИКОВНИ ТЕХНИЧАР	Четири године	Мађарски
3.	ГИМНАЗИЈА	ГИМНАЗИЈА ЗА УЧЕНИКЕ СА ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА ЗА РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКУ	Четири године	Мађарски

4. ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА

4.1. План наставе и учења гимназије за ученике са посебним способностима за математику -2020

		I РАЗРЕД				II РАЗРЕД				III РАЗРЕД				IV РАЗРЕД				УКУПНО		
		не д.		год.		не д.		год.		не д.		год.		не д.		год.				
		Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Σ
I ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ		30	2	106	118	30	2	106	118	29	3	103	145	29	3	93	123	409	516	4608
1.	Српски језик и књижевност	4		148		3		111		3		111		4		132		502		502
1.	_____ језик и књижевност*	4		148		3		111		3		111		4		132		502		502
2.	Српски као нематерњи језик*	2		74		2		74		2		74		2		66		288		288
3.	Страни језик	2		74		2		74		2		74		2		66		288		288
4.	Социологија									2		74						74		74
5.	Психологија					2		74										74		74
6.	Филозофија													2		66		66		66
7.	Историја	2		74		2		74										148		148
8.	Географија	2		74		2		74										148		148
9.	Физика	4		134	14	3		99	12	4		134	14	4		118	14	485	54	539
10.	Астрономија													1		33		33		33
11.	Хемија	3		81	30	3		79	32	2		64	10					212	84	296
12.	Биологија									3		101	10	3		89	10	190	20	210
13.	Физичко и здравствено васпитање	2		74		2		74		2		74		2		66		288		288
14.	Анализа са алгебром	4		148		4		148		4		148		4		132		576		576
15.	Геометрија	4		148		4		148										296		296
16.	Линеарна алгебра и аналитичка геометрија									4		148						148		148
17.	Вероватноћа и математичка статистика													2		66		66		66
18.	Нумеричка математика													2		66		66		66
19.	Рачунарство и информатика	3	2	111	74	3	2	111	74	2	1	74	37	2	2	66	66	362	25	613

.																	1		
20.	Програмирање и програмски језици							1	2	37	74	1	1	33	33	70	107	177	
II: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		1		37		1		37		1		37		1		33		144	144
1.	Грађанско васпитање / Верска настава**	1		37		1		37		1		37		1		33		144	144
УКУПНО I+II		33		1221		33		1221		33		1221		33		1089		4752	

*За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

**Ученик обавезно бира један од понуђених изборних програма

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД	ДРУГИ РАЗРЕД	ТРЕЋИ РАЗРЕД	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	УКУПНО
Час одељенског старешине	74 часа	74 часа	74 часа	66 часова	288 часова
Додатни рад *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова
Допунски рад *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова
Припремни рад *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Други страни језик	2 часа недељно			
Слободне активности (хор, оркестар, секције, техничке, хуманитарне, спортско-рекреативне и друге ваннаставне активности)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			

Остваривање плана и програма наставе и учења

1. Распоред радних недеља у току године

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	37	37	37	33
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				4
Укупно радних недеља	39	39	39	39

2. Подела одељења на групе ученика

Предмет		I разред	II разред	III разред	IV разред	Број ученика у групи
		Број часова вежби	Број часова вежби	Број часова вежби	Број часова вежби	
1.	Физика	14	12	14	14	8 – 12
2.	Хемија	30	32	10		8 – 12
3.	Биологија			10	10	8 – 12
4.	Рачунарство и информатика	74	74	37	66	8 – 12
5.	Програмирање и програмски језици			74	33	8 – 12

3. Образовно-васпитни рад у школи може да се остварује у менторској групи до 5 ученика из: математичке групе предмета, физике, рачунарства и информатике и програмирања и програмских језика. Број ученика обухваћен менторским радом не може бити већи од 25% укупног броја ученика који стичу образовање на основу овог плана и програма.

За ученике првог и другог разреда на математичком смеру доноси се Правилник о допуни Правилника о плану и програму наставе и учења гимназије за ученике са посебним способностима за математику 2021.године.

За ученике трећег разреда математичког смера доноси се Програм наставе и учења за трећи разред гимназије за ученике са посебним способностима за математику.

4.2. Наставни план за ликовни смер

I. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ПРВИ РАЗРЕД					ДРУГИ РАЗРЕД					ТРЕЋИ РАЗРЕД					ЧЕТВРТИ РАЗРЕД					УКУПНО				
	разр. час. наст.				нас. у блоку	разр. час. наст.				нас. у блоку	разр. час. наст.				нас. у блоку	разр. час. наст.				нас. у блоку	разр. час. наст.				нас. у блоку
	недељно		годиш.			недељно		годиш.			недељно		годиш.			недељно		годиш.			недељно		годиш.		
	Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В	
А. Општеобразовни предмети	Т	В	Т	В	год.	Т	В	Т	В	год.	Т	В	Т	В	год.	Т	В	Т	В	год.	Т	В	Т	В	год.
1а. Српски језик и књижевност б.језик и књижевност*	3		105			3		105			3		105			3		96			12		411		
Српски као нематерњи језик*	2		70			2		70			2		70			2		64			8		272		
Страни језик	2		70			2		70			2		70			2		64			8		272		
Социологија											2		70								2		70		
Филозофија																2		64			2		62		
Психологија											2		70								2		70		
Историја	2		70			2		70													4		140		
Музичка уметност	1		35																		1		35		
																					1		35		

Физичко и здравствено васпитање	2		70			2		70			2		70			2		64			8		272		
Математика	3		105			3		105													6		210		
Рачунарство и информатика		2	70																		2		70		
Географија	2		70																		2		70		
Физика	2		70			2		70													4		140		
Хемија	2		70																		2		70		
Биологија	3		105																		3		105		
Устав и права грађана																1		32			1		32		
УКУПНО А:	24	2	910			16		560			13		455			12		376			57		1945		

НАПОМЕНА: * за ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

НАСТАВНИ ПЛАНОВИ

I. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

Подручје рада: КУЛТУРА, УМЕТНОСТ И ЈАВНО ИНФОРМИСАЊЕ

Образовни профил: ЛИКОВНИ ТЕХНИЧАР

Б. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ (теорија, вежбе, практична настава)		ПРВИ РАЗРЕД					ДРУГИ РАЗРЕД					ТРЕЋИ РАЗРЕД					ЧЕТВРТИ РАЗРЕД					УКУПНО				
		Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.					
		НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ			НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ			НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ			НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ							
		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В						
1.	Историја уметности	2		70			2		70			2		70			2		64			8		274		
2.	Теорија форме		2		70	30																2		70	30	
3.	Цртање		4		140			4		140			4		140	30		4		128			16		548	30
4.	Сликање							3		105			4		140			4		128			11		373	
5.	Вајање							3		105			3		105			2		64			8		274	
6.	Графика							2		70			2		70			2		64			6		204	
7.	Фотографија							2		70	30											2		70	30	
8.	Основи технологије и конзервације							2		70	30		2		70	30		2		64			6		204	60
9.	Технике зидног сликарства												2		70			2		64			4		134	
10.	Вишемедијска уметност												2		70			2		64			4		134	
11.	Рачунарска графика и мултимедији																	2		64			2		64	
12.	Практична настава																				60				60	
Укупно Б:		2	6	70	210	30	2	16	70	560	60	2	19	70	665	60	2	20	64	640	60	8	61	274	2075	210
Укупно Б:		8		280		30	18		630		60	21		735		60	22		704		60	69		2349		210
Укупно часова на годишњем нивоу:		310					690					795					764					2559				

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА**1. Остваривање програма по недељама**

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредночасовна настава	70	70	70	64
Настава у блоку	2	2	2	2
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	39	39	39	39

2. Подела одељења на групе ученика

Приликом реализације наставе следећих предмета, одељење се дели на две групе.

Образовни профил: ЛИКОВНИ ТЕХНИЧАР

- теорија форме;
- цртање;
- сликање;
- графика;
- технологија зидног сликарства;
- основи технологије и конзервације.

Изборни наставни предмети	I разред	II разред	III разред	IV разред
Грађанско васпитање / Верска настава	35	35	35	32

ОСТАЛИ ОБАВЕЗНИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	68	68	68	64	268
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

Напомена: *Ако се укаже потреба за овим облицима рада

ФАКУЛТАТИВНИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Други предмети *	12 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	3060 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	1530 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

4.3. Наставни план за гимназију за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику

		I РАЗРЕД				II РАЗРЕД				III РАЗРЕД				IV РАЗРЕД				УКУПНО		
		нед.		год.		нед.		год.		нед.		год.		нед.		год.				
		Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Σ
I ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ		27	5	999	185	27	5	999	185	23	9	851	333	25	7	825	231	3674	934	4608
1.	Српски језик и књижевност	4		148		3		111		3		111		4		132		502		502
1.1.	_____језик и књижевност*	4		148		3		111		3		111		4		132		502		502
2.	Српски као нематерњи језик*	2		74		2		74		2		74		2		66		288		288
3.	Страни језик	2		74		2		74		2		74		2		66		288		288
4.	Историја	2		74		2		74										148		148
5.	Географија	2		74		2		74										148		148
6.	Музичка култура	1		37														37		37
7.	Физика	2		74		3		111		3		111		4		132		428		428
8.	Хемија	2		74		2		74										148		148
9.	Физичко и здравствено васпитање	2		74		2		74		2		74		2		66		288		288
10.	Математика	5		185		5		185		5		185		5		165		720		720
11.	Дискретна математика									2		74						74		74
12.	Биологија									3		111		3		99		210		210
13.	Психологија					2		74										74		74
14.	Ликовна култура									1		37						37		37
15.	Социологија													2		66		66		66
16.	Филозофија													2		66		66		66
17.	Примена рачунара	1	2	37	74		2		74		2		74					37	222	259
18.	Програмирање	2	3	74	111	2	3	74	111		3		111					148	333	481

19.	Рачунарски системи	2	74												74		74		
20.	Оперативни системи и рачунарске мреже				2	74									74		74		
21.	Објектно оријентисано програмирање							1	3	37	111				37	111	148		
22.	Базе података							1	1	37	37	1	2	33	66	70	103	173	
23.	Програмске парадигме												3		99		99	99	
24.	Веб програмирање												2		66		66	66	
II: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		1	37		1	37		1	37			1		33		144		144	
1.	Грађанско васпитање / Верска настава	1	37		1	37		1	37			1		33		144		144	
УКУПНО I+II		33		1221		33		1221		33		1221		33		1089		4752	

*За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД	ДРУГИ РАЗРЕД	ТРЕЋИ РАЗРЕД	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	УКУПНО
Час одељенског старешине	74 часа	74 часа	74 часа	66 часова	288 часова
Додатни рад *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова
Допунски рад *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова
Припремни рад *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 дана	до 5 дана

Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно
Други страни језик	2 часа недељно
Слободне активности (хор, оркестар, секције, техничке, хуманитарне, спортско-рекреативне и друге ваннаставне активности)	30-60 часова годишње
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње

Остваривање плана и програма наставе и учења

1. Распоред радних недеља у току године

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	37	37	37	33
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				4
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Подела одељења на групе ученика

Предмет		I разред	II разред	III разред	IV разред	Број ученика у групи
		Број часова вежби	Број часова вежби	Број часова вежби	Број часова вежби	
1.	Примена рачунара	74	74	74		8 – 12
2.	Програмирање	111	111	111		8 – 12
3.	Објектно оријентисано програмирање			111		8 – 12
4.	Базе података			37	66	8 – 12
5.	Програмске парадигме				99	8 – 12
6.	Веб програмирање				66	8 – 12

4.3.1. Измене у предлозима програма наставе и учења за други разред гимназија за ученике са посебним способностима за математику и рачунарство и информатику

Пратећи савремене тенденције у настави, а у складу са општим циљевима образовања и васпитања и реформом програма наставе и учења за гимназије, Завод је припремио предлоге програма за други разред гимназија за ученике са посебним способностима (односно трећи разред за ученике са посебним способностима за биологију и хемију). Приликом припреме предлога, полазна основа за израду свих програма били су програми наставе и учења за гимназију.

Структура програма наставе и учења свих обавезних предмета је у потпуности промењена конципирана је на исти начин. На почетку се налази циљ наставе и учења предмета. Иза циља се налазе општа предметна и специфичне предметне компетенције. У табели која следи, у првој колони наведени су стандарди који су утврђени за крај образовног циклуса, а који се делимично или у потпуности достижу на крају разреда, у другој колони дати су исходи за крај разреда, а у трећој се налазе теме/области са кључним појмовима садржаја. За предмете који немају утврђене стандарде за крај средњег образовања, у табели не постоји одговарајућа колона. Након табеле следе препоруке за остваривање наставе и учења предмета под насловом *Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма*, које садржи 3 дела: Планирање наставе и учења, Остваривање наставе и учења и Праћење и вредновање наставе и учења.

Поред промене структуре програма, у свим програмима су направљене мање или веће измене у односу на претходне програме, које наводимо у наставку.

ГИМНАЗИЈА ЗА УЧЕНИКЕ СА ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА ЗА РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКУ

Физика

- Додати су предлози пројекта који се могу реализовати у току школске године.
- У програму наставе и учења физике за 2. разред при обради тема посебна пажња је посвећена примени стечених знања из физике за боље разумевање развоју нових технологија, а то је истакнуто у Упутству за дидактичко-методичко остваривање програма и дефинисаним исходима.

Хемија

- Називи тема се разликује у односу на стари програм, а нове теме су: Органске супстанце у живој и неживој природи, Својства и класификација органских једињења и Органске загађујуће супстанце и одржива производња.

-
- У програму наставе и учења хемије за 2. разред при обради сваке теме посебна пажња је посвећена примени, утицају супстанци на животну средину и здравље људи, а то је истакнуто у Упутству за дидактичко-методичко остваривање програма и дефинисаним исходима.

Примена рачунара

- Тема Рачунарство и друштво је изостављена, јер је предвиђена за реализацију у трећем разреду.
- Наставне целине се надовезују тако да ученици на крају године могу да ураде један велики пројекат који подразумева Рачунарску графику и Веб-презентације.

Програмирање

- Наставне јединице Вишедимензиони низови, матрице и основни алгоритми за рад са њима, Кориснички дефинисани типови и Улаз и излаз програма су изостављене, јер се обрађују у првом разреду.
- Тема Динамичке структуре података и апстрактни типови података је изостављена, јер је предвиђена за реализацију у трећој години.
- Предлог расподеле часова је такав да се инсистира на вежбању и изради малих и једног великог пројекта на крају године.

Оперативни системи и рачунарске мреже

У предлогу програма дата је препорука да, поред предвиђених алгоритама на нивоу хардверског програмирања, наставник може са ученицима да уради више практичних примера програмирања апликација са савременим библиотекама.

За ученике првог и другог разреда информатичког смера доноси се Правилник о допуни Правилника о плану и програму наставе и учења гимназије за ученике са посебним способностима за информатику 2021.године.

За ученике трећег разреда информатичког смера доноси се Програм наставе и учења за трећи разред гимназије за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику.

5. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА, ЦИЉЕВА И ИСХОДА ОБРАЗОВАЊА И СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА, НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА, ПРОГРАМА ДРУГИХ ОБЛИКА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ

5.1. Принципи, циљеви и исходи образовања и стандарди постигнућа

Принципи, циљеви и исходи образовања и стандарди постигнућа утврђени су следећим прописима:

1. Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/2017, 27/2018-др. Закони, 10/2019, 27/2018 – др закон, 6/2020 и 129/2021);

2. Закон о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 55/13, 101/2017 и 27/2018-др. Закон, 6/2020, 52/2021, 129/2021 и 129/2021 - др. закон);

3. Правилник о општим стандардима постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета („Службени гласник РС“, бр. 117/13);

4. Правилник о националном оквиру образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 98/2017);

5. Правилник о наставном плану и програму за обдарене ученике у математичкој гимназији („Сл. Гласник РС- Просветни гласник“, бр. 12/16,13/16-исправка, 15/2019, 6/2021 – др.правилник и 10/2022 – др. правилник)

6. Правилник о наставном плану и програму за гимназију за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику („Сл. Гласник РС- Просветни гласник“, бр. 5/2017, 15/2019, 6/2021 – др правилник и 10/2022 – др. правилник)

7. Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање ("Службени гласник СРС - Просветни гласник", бр. 9/93,2/94,4/96,19/97,15/2002, 10/2003, 7/2005, 4/2006,4/2007, 4/2009, 8/2009, 11/2010, 10/2013, 11/2013, 14/2013, 10/2016, и 8/2020 др.правилник)

8. Правилник о наставном плану и програму за гимназију („Службени гласник СРС - Просветни гласник", број 5/90 и „Службени гласник РС - Просветни гласник", бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16 и 10/17, и 12/2018 – др. правилник, 30/2019 – др. правилник и 4/2020 – др. правилник);

9. Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за средње школе ("Просветни гласник", бр. 6 /03, 23/04, 9/05 и 11/16);

10. Правилник о стандардима квалитета рада установе („Службени гласник РС”, бр. 14/2018);

11. Правилник о стандардима компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 5/11);

12. Правилник о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС", бр. 82/2015, 59/2020 i 95/2022);

13. Развојни план школе

5.1.1. Општи принципи система образовања и васпитања

Систем образовања и васпитања мора да обезбеди за сву децу, ученике и одрасле:

- 1) једнакост и доступност остваривања права на образовање и васпитање заснованом на социјалној правди и принципу једнаких шанси без дискриминације;
- 2) усмереност образовања и васпитања на дете и ученика кроз разноврсне облике учења, наставе и оцењивања којима се излази у сусрет различитим потребама детета и ученика, развија мотивација за учење и подиже квалитет постигнућа;
- 3) поштовање људских права и права сваког детета, ученика и одраслог и уважавање људског достојанства; образовање и васпитање у демократски уређеној и социјално одговорној установи у којој се негују отвореност, сарадња, толеранција, свест о културној и цивилизацијској повезаности у свету, посвећеност основним моралним вредностима, вредностима правде, истине, солидарности, слободе, поштења и одговорности и у којој је осигурано пуно поштовање права детета, ученика и одраслог;
- 4) висок квалитет образовања и васпитања за све; квалитетно и уравнотежено образовање и васпитање, засновано на тековинама и достигнућима савремене науке, примена достигнућа научних дисциплина важних за процес образовања и васпитања и прилагођених узрасним и личним образовним потребама сваког детета, ученика и одраслог;
- 5) целоживотно учење, које укључује све облике учења и значи учествовање у различитим облицима образовних активности током живота, са циљем сталног унапређивања потребних личних, грађанских, друштвених и радних компетенција;
- 6) образовање и васпитање засновано на компетенцијама у складу са стратешким и функционалним оквиром за планирање и остваривање процеса образовања и васпитања, чиме се стварају услови и пружа подршка за развој свих компетенција;

-
- 7) професионалну етику и компетентност која подразумева високу стручност наставника, васпитача, стручних сарадника, директора и секретара, стални професионални развој и висок ниво професионалне одговорности и етичности;
 - 8) хоризонталну и вертикалну проходност којом се осигурава могућност да ученици и одрасли током образовања промене врсту образовања (хоризонтална проходност) и могућност даљег образовања и стицања вишег нивоа образовања (вертикална проходност);
 - 9) демократичност кроз укљученост свих учесника у систему образовања и васпитања у стварању и спровођењу образовних политика, поштујући потребе и права уз обавезе и одговорности;
 - 10) аутономија установе кроз планирање и остваривање одговарајућих активности, програма и пројеката у циљу унапређивања квалитета образовања и васпитања поштујући специфичности установе и локалне средине.

У остваривању принципа, посебна пажња посвећује се:

- 1) сарадњи са породицом, укључивању родитеља, односно других законских заступника ученика, ради успешног остваривања постављених циљева образовања и васпитања, локалном заједницом и широм друштвеном средином;
- 2) подршци преласка детета, односно ученика у следећи ниво образовања и васпитања и остваривању континуитета у образовању и васпитању;
- 3) идентификацији, праћењу и подстицању ученика и одраслих са изузетним способностима (талентовани и даровити) уз обезбеђивање услова да, без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ одговарајућим нивоима образовања и васпитања и установама;
- 4) могућности да деца, ученици и одрасли са сметњама у развоју, инвалидитетом и из осетљивих група, без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ свим нивоима образовања и васпитања у установама, а лица смештена у установе социјалне заштите, деца, ученици и одрасли са здравственим проблемима остварују право на образовање за време смештаја у установи и током болничког и кућног лечења;
- 5) смањењу стопе напуштања система образовања и васпитања, посебно лица из социјално угрожених категорија становништва и неразвијених подручја, лица са сметњама у развоју и инвалидитетом и других лица са специфичним тешкоћама у учењу и подршци њиховом поновном укључењу у систем, у складу са принципима инклузивног и интеркултуралног образовања и васпитања;

-
- 6) каријерном вођењу и саветовању запослених, ученика и одраслих усмереном ка личном развоју појединца и напредовању у образовном и професионалном смислу;
 - 7) остваривању права на образовање и укључивањем у систем образовања и васпитања на различитим узрастима и нивоима, без угрожавања других права детета и других људских права;
 - 8) сарадњи са ученицима, ради успешног остваривања постављених циљева образовања и васпитања, као и остваривања одговарајућих активности, програма и пројеката у циљу унапређивања квалитета образовања и васпитања.

5.1.2. Основни циљеви образовања и васпитања

- 1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју детета, ученика и одраслог;
- 2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој детета, ученика и одраслог, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- 3) шири обухват деце предшколским васпитањем и образовањем и свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
- 4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- 6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- 7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- 8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета, ученика и одраслог, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, међупредметних компетенција и стручних компетенција у складу са захтевима занимања, потребама тржишта рада и развојем савремене науке и технологије;
- 10) развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- 11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;

-
- 12) развијање позитивних људских вредности;
 - 13) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
 - 14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
 - 15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
 - 16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
 - 17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;
 - 18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

5.1.3. Циљеви средњег образовања и васпитања

Циљеви и општи исходи средњег образовања и васпитања

Средње образовање и васпитање остварује се у складу са циљевима који су дефинисани законом којим се уређују основе система образовања и васпитања (у даљем тексту: Закон) и овим законом, а нарочито:

- развој кључних компетенција неопходних за даље образовање и активну улогу грађанина за живот у савременом друштву;
- развој стручних компетенција неопходних за успешно запошљавање;
- оспособљавање за самостално доношење одлука о избору занимања и даљег образовања;
- свест о важности здравља и безбедности, укључујући и безбедност и здравље на раду;
- оспособљавање за решавање проблема, комуникацију и тимски рад;
- поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности, толеранције и уважавања различитости;
- развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, самоиницијативе, способност самовредновања и изражавања сопственог мишљења.

5.1.4. Циљеви образовања и васпитања у гимназији

Циљ образовања и васпитања у гимназији је да се путем стицања функционалних знања, овладавања вештинама, формирања ставова и вредности, у оквиру предвиђених наставних предмета, обезбеди:

- пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој ученика у складу са њиховим способностима, потребама, интересовањима;
- унапређење језичке, математичке, научне, уметничке, културне, техничке, информатичке писмености, што је неопходно за наставак образовања и професионални развој;
- подршка развоју међупредметних компетенција.

5.1.5. Општи исходи образовања и васпитања

Исходи образовања и васпитања су јасни искази о томе шта се од ученика очекује да зна, разуме и да је способан да покаже, односно уради након завршеног одговарајућег нивоа образовања и васпитања.

Исходи образовања и васпитања су основа за планирање, праћење и вредновање образовања и васпитања.

Исходи образовања и васпитања представљају способност ученика да:

- 1) изрази и тумачи идеје, мисли, осећања, чињенице и ставове у усменој и писаној форми;
- 2) прикупља, анализира, организује и критички процењује информације;
- 3) користи српски језик, односно језик националне мањине и страни језик у зависности од културног наслеђа и средине, потреба и интересовања;
- 4) ефикасно и критички користи научна и технолошка знања, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини;
- 5) ради ефикасно са другима као члан тима, групе, организације и заједнице;
- 6) зна како да учи;
- 7) уме да разликује чињенице од интерпретација;
- 8) примењује математичко мишљење и знање у циљу решавања низа проблема у свакодневним ситуацијама;
- 9) поуздано, критички и одговорно према себи и другима користи дигиталне технологије;
- 10) одговорно и ефикасно управља собом и својим активностима;
- 11) ефикасно и конструктивно учествује у свим облицима радног и друштвеног живота, поштује људска права и слободе, комуницира асертивно и ненасилно посебно у растућој разноликости друштава и решавању сукоба;

-
- 12) покреће и спремно прихвата промене, преузима одговорност и има предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха;
 - 13) остварује идеје, планира и управља пројектима ради постизања циљева који доприносе личној афирмацији и развоју, друштвеној или привредној активности;
 - 14) схвата свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разуме да нису изоловани;
 - 15) има свест о сопственој култури и разноликости култура, уважава значај креативног изражавања идеја, искустава и осећања путем различитих медија, укључујући музику, књижевност, извођачке и визуелне уметности.

Остваривање исхода образовања и васпитања обезбеђује се укупним образовно-васпитним процесом на свим нивоима образовања и васпитања, кроз све облике, начине и садржаје рада.

5.1.6. Стандарди постигнућа

Општи и посебни стандарди постигнућа обухватају: опште и посебне стандарде знања, вештина и вредносних ставова ученика и одраслих.

Стандарди постигнућа јесу скуп исхода образовања и васпитања који се односе на сваки ниво, циклус, врсту образовања, образовни профил, разред, предмет, односно модул.

Општи стандарди постигнућа утврђују се на основу општих исхода образовања и васпитања по нивоима, циклусима и врстама образовања и васпитања, односно образовним профилима.

Посебни стандарди постигнућа утврђују се према разредима, предметима, односно модулима, на основу општих исхода образовања и васпитања и општих стандарда постигнућа. За ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога то потребно, посебни стандарди постигнућа могу да се прилагођавају сваком појединачно, уз стално праћење његовог развоја.

За ученика са изузетним способностима посебни стандарди постигнућа могу да се прилагођавају сваком појединачно, уз стално праћење развоја.

Општи стандарди постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета за међупредметне компетенције и наставне предмете: српски језик и књижевност, страни језик, математика, физика, хемија, биологија, географија и историја, утврђени су Правилником о општим стандардима постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета („Службени гласник РС“, бр. 117/13).

5.1.7. Компетенције

Образовање је у савременом свету оријентисано на постизање компетенција. Увођење појма компетенције у образовне политике везује се за крај прошлог века и за документ Европски референтни оквир компетенција. Карактеристике кључних компетенција: релевантне су за све појединце; трансверзалне су јер оспособљавају за успешно укључивање у све сфере личног, професионалног и друштвеног живота; одговарају и економској и друштвеној сврси (од бољег здравља, родитељства, до друштвеног активизма); промовишу заједничке вредности, имплицирају способност суочавања са променама, учење из искуства и деловање са критичким ставом.

У том смислу и Закон о основама система образовања и васпитања наводи да кључне компетенције представљају скуп интегрисаних знања, вештина и ставова који су потребни сваком појединцу за лично испуњење и развој, укључивање у друштвени живот и запошљавање.

Кључне компетенције за целоживотно учење су: комуникација на матерњем језику; комуникација на страном језику; математичке, научне и технолошке компетенције; дигитална компетенција; учење учења; друштвене и грађанске компетенције; осећај за иницијативу и предузетништво; културолошка освешћеност и изражавање.

Прве три кључне компетенције могу се повезати са традиционалним наставним предметима, а осталих пет су међупредметне. Оне се развијају кроз наставу свих предмета, примењиве су у различитим ситуацијама и контекстима при решавању различитих проблема и задатака и неопходне свим ученицима за лично остварење и развој, укључивање у друштвене токове и запошљавање и чине основу за целоживотно учење.

Компетенција комуникације на матерњем језику

Ученик је у стању да разуме, користи и критички размишља о идејама, чињеницама, осећањима и ставовима које изражавају други на српском (матерњем) језику у усменом и писаном облику. У стању је да изрази и тумачи сопствене мисли, ставове, осећања у усменом и писаном облику на српском (матерњем) језику. Ученик користи српски (матерњи) језик да би учествовао у различитим друштвеним и културним ситуацијама на примерен, конструктиван и креативан начин.

Компетенција комуникације на страном језику

Ученик је у стању да разуме, користи и критички размишља о идејама, чињеницама, осећањима и ставовима које изражавају други на страном језику у усменом и писаном облику. У стању је да изрази и тумачи сопствене мисли, ставове, осећања у усменом и писаном облику

на страном језику. Ученик користи страни језик да би учествовао у различитим друштвеним и културним ситуацијама на примерен, конструктиван и креативан начин;

Математичка компетенција

Ученик је у стању да користи, опише и објасни математичке појмове и процедуре, предвиди појаве, доноси математички засноване одлуке и решава проблеме у различитим ситуацијама. Ученик може да идентификује и разуме улогу коју математика има у савременом животу и активно, конструктивно и критички учествује у животу заједнице и доприноси њеном развоју.

Научно- технолошка компетенција

Ученик је у стању да користи и примењује знање и научне методе при препознавању научних проблема, формулише научна објашњења појава и изводи на чињеницама засноване закључке о научно релевантним питањима. Ученик разуме науку као најзначајнији облик људског сазнања и делатности за развој друштва, поседује свест о начинима на који наука и технологија обликују живот у савременом друштву и разуме колико је важно имати одговоран однос према употреби научних достигнућа за данашње и будуће генерације.

Компетенција за решавање проблема

Ученик је у стању да препозна, разуме и реши проблемске ситуације у којима решење није видљиво на први поглед, користећи знања и вештине стечене из различитих предмета. Решавање проблема подразумева и спремност ученика да се ангажује и конструктивно и промишљено допринесе решавању проблема са којима се суочава заједница којој припада.

Информатичка компетенција

Ученик компетентно и критички користи технологије информационог друштва у разноврсним ситуацијама и активностима да би остварио личне циљеве и активности, конструктивно и промишљено учествовао у животу заједнице. На адекватан начин користи предности рачунара и друштвених мрежа у удруживању са другима и покретању акција чији је циљ ширење корисних информација или пружање помоћи и подршке онима којима је то потребно, градећи при томе правилне ставове према коришћењу рачунара, без злоупотребе и претеривања које угрожава физичко и ментално здравље.

Компетенција за учење

Ослањајући се на претходна знања и искуства, ученик је у стању да организује учење, самостално или у групи, на ефикасан начин и у складу са сопственим потребама. Ученик је свестан начина на који учи и расположивим ресурса за учење (књиге, интернет, друге особе, итд.) мотивисан је да учи, може да управља процесом учења и превазилази тешкоће са којима се суочава током учења.

Компетенција за одговоран однос према здрављу

Ученик је свестан, краткорочних и дугорочних, последица понашања које угрожава физичко и ментално здравље особе, има изграђене здраве животне стилове и спреман је да се понаша у складу са њима.

Компетенција за управљање сопственим понашањем и спремност за акцију

Ученик је у стању да идеје преточи у акцију. То подразумева критичко мишљење, креативност, иновативност и преузимање ризика, као и способност планирања и управљања активношћу – било самостално или у оквиру тима ради – ради остварења циљева. Ученик разуме контекст у коме се одвијају активности, уме да се усклади са њим и искористи могућности које се нуде.

Социјална компетенција (сарадња, тимски рад)

Ова врста компетенције омогућава ученицима да делотворно и конструктивно учествују у друштвеном животу, не угрожавајући интересе, потребе, осећања, права других, чиме се јача друштвена кохезија у Србији. Ученик уме да сарађује и тимски ради на решавању различитих проблема, који су од значаја за њега и ширу друштвену заједницу.

Грађанска компетенција за живот у демократском друштву

Ученик разуме основне појмове, институције, процедуре, принципе и вредности демократског друштва, свестан је места и улоге грађанина за развој и одржање демократског друштва, разуме изазове са којима се суочава савремено друштво и држава и спреман је да активно и конструктивно учествује у различитим сферама друштвеног живота.

Културна компетенција

Ученик разуме значај који култура има за развој и просперитет појединца и друштва, у стању је да интерпретира културна дела и повеже их са својим личним искуством да би га осмислио и обогатио. Ученик разуме значај креативног изражавања идеја, мисли, осећања у различитим медијима (музика, извођачке уметности, књижевност и визуелне уметности).

Компетенција за одрживи развој

Ученик има свест да задовољење потреба садашњице не сме да угрози могућност будућих генерација да задовоље своје потребе, свестан је важности очувања животне околине и спреман је да се ангажује на конструктиван и креативан начин у очувању животне околине кроз самосталну активност и укључивање у различите друштвене акције.

Предузимљивост и предузетничка компетенција

Кроз образовање за предузетништво, ученик се учи организационим вештинама и способностима, укључујући различите интерперсоналне вештине, као и организацију простора, управљање временом и новцем. Ученик је оспособљен за комплексно планирање и одлучивање које подразумева поштовање више услова истовремено.

Вредновање постигнућа ученика – односи се на континуирано вредновање усмерено на учење и развој ученика у непосредном контакту у конкретној школској ситуацији и који води ка оцењивању. У фокусу овог вредновања је ученик који тиме добија правовремене повратне информације о свом напретку, али истовремено то је драгоцен извор информација за наставника и подлога за планирање даљег рада и стварање бољег окружења за учење. За вредновање рада, напредовања и постигнућа ученика примењује се Правилник о оцењивању који дефинише различите видове оцењивања и њихову функцију. Систем националних испита који су обавезни за све ученике обезбеђује податке о постигнућу ученика на нивоу система, односно популације или узорка.

Основ за вредновање постигнућа ученика су стандарди постигнућа ученика и компетенције различитог нивоа, од кључних до специфичних предметних. Важно је да се вредновање на свим нивоима одвија на транспарентан и праведан начин, да је адекватно документовано и да се доживљава као средство за унапређивања квалитета образовања.

5.2. Начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа

Принципи, циљеви, исходи образовања и стандарди постигнућа остварују се укупним образовно-васпитним процесом у школи, кроз све облике, начине и садржаје рада, а нарочито:

1. Остваривањем прописаних наставних планова и програма;
2. Остваривањем стандарда квалитета рада установе;
3. Остваривањем стандарда компетенција наставника;
4. Вредновањем у складу са правилником о оцењивању ученика у средњој школи;
5. Применом иновативних облика и метода наставе и учења;
6. Применом метода активног учења и наставе (АУН);
7. Применом педагошких (едукативних) радионица у настави;
8. Јачањем компетенција ученика за учење (учење да се учи);
9. Јачањем мотивације ученика за учење;
10. Јачањем ПИСА компетенција ученика;
11. Вредновањем остварености исхода и стандарда постигнућа кроз праћење остварености исхода и тестове знања.

5.2.1. Остваривање принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа остваривањем стандарда квалитета рада установе

Остваривање стандарда квалитета рада установе у складу са Правилником о стандардима квалитета рада установе („Службени гласник РС” бр. 14/2018), и то:

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА 1: ПРОГРАМИРАЊЕ, ПЛАНИРАЊЕ И ИЗВЕШТАВАЊЕ

1.1. Програмирање образовно-васпитног рада је у функцији квалитетног рада школе.

1.1.1. Школски програм се заснива на прописаним начелима за израду овог документа. 1.1.2. У изради Развојног плана установе учествовале су кључне циљне групе (наставници, стручни сарадници, директор, ученици, родитељи, локална заједница).

1.1.3. Садржај кључних школских докумената одржава специфичности установе.

1.1.4. Програмирање рада заснива се на аналитичко-истраживачким подацима и проценама квалитета рада установе.

1.1.5. У програмирању рада уважавају се узрасне, развојне и специфичне потребе ученика.

1.2. Планирање рада органа, тела и тимова је у функцији ефективног и ефикасног рада у школи.

1.2.1. Годишњи план рада донет је у складу са школским програмом, развојним планом и годишњим календаром.

1.2.2. У оперативним/акционим плановима органа, тела, тимова, стручних сарадника и директора конкретизовани су циљеви из развојног плана и школског програма и уважене су актуелне потребе школе.

1.2.3. Планови органа, тела и тимова јасно одсликавају процесе рада и пројектују промене на свим нивоима деловања.

1.2.4. Оперативно планирање органа, тела и тимова предвиђа активности и механизме за праћење рада и извештавање током школске године.

1.2.5. Годишњи извештај садржи релевантне информације о раду школе и усклађен је са садржајем годишњег плана рада.

1.3. Планирање образовно-васпитног рада усмерено је на развој и остваривање циљева образовања и васпитања, стандарда постигнућа/исхода у наставним предметима и општих међупредметних и предметних компетенција.

1.3.1. Наставници користе међупредметне и предметне компетенције и стандарде за глобално планирање наставе и исходе постигнућа за оперативно планирање наставе.

1.3.2. У оперативним плановима наставника и у њиховим дневним припремама видљиве су методе и технике којима је планирано активно учешће ученика на часу.

1.3.3. Планирање допунске наставе и додатног рада је функционално и засновано је на праћењу постигнућа ученика.

1.3.4. У планирању слободних активности уважавају се резултати испитивања интересовања ученика.

1.3.5. Планирање васпитног рада са ученицима засновано је на аналитичкоистраживачким подацима, специфичним потребама ученика и условима непосредног окружења.

1.3.6. Припреме за наставни рад садрже самовредновање рада наставника и/или напомене о реализацији планираних активности.

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА 2: НАСТАВА И УЧЕЊЕ

2.1. Наставник ефикасно управља процесом учења на часу.

2.1.1. Ученику су јасни циљеви часа/исходи учења и зашто то што је планирано треба да научи.

2.1.2. Ученик разуме објашњења, упутства и кључне појмове.

2.1.3. Наставник успешно структурира и повезује делове часа користећи различите методе (облике рада, технике, поступке...), односно спроводи обуку у оквиру занимања/профила у складу са специфичним захтевима радног процеса.

2.1.4. Наставник поступно поставља питања/задатке/захтеве различитог нивоа сложености.

2.1.5. Наставник усмерава интеракцију међу ученицима тако да је она у функцији учења (користи питања, идеје, коментаре ученика, подстиче вршњачко учење).

2.1.6. Наставник функционално користи постојећа наставна средства и ученицима доступне изворе знања.

2.2. Наставник прилагођава рад на часу образовно-васпитним потребама ученика.

2.2.1. Наставник прилагођава захтеве могућностима сваког ученика.

2.2.2. Наставник прилагођава начин рада и наставни материјал индивидуалним карактеристикама сваког ученика.

2.2.3. Наставник посвећује време и пажњу сваком ученику у складу са његовим образовним и васпитним потребама.

2.2.4. Наставник примењује специфичне задатке/активности/материјале на основу ИОП-а и плана индивидуализације.

2.2.5. Ученици којима је потребна додатна подршка учествују у заједничким активностима којима се подстиче њихов напредак и интеракција са другим ученицима.

2.2.6. Наставник прилагођава темпо рада различитим образовним и васпитним потребама ученика.

2.3. Ученици стичу знања, усвајају вредности, развијају вештине и компетенције на часу.

2.3.1. Активности/радови ученика показују да су разумели предмет учења на часу, умеју да примене научено и образложе како су дошли до решења.

2.3.2. Ученик повезује предмет учења са претходно наученим у различитим областима, професионалном праксом и свакодневним животом.

2.3.3. Ученик прикупља, критички процењује и анализира идеје, одговоре и решења.

2.3.4. Ученик излаже своје идеје и износи оригинална и креативна решења.

2.3.5. Ученик примењује повратну информацију да реши задатак/унапреди учење.

2.3.6. Ученик планира, реализује и вреднује пројекат у настави самостално или уз помоћ наставника.

2.4. Поступци вредновања су у функцији даљег учења.

2.4.1. Наставник формативно и сумативно оцењује у складу са прописима, укључујући и оцењивање оног што су ученици приказали током рада на пракси* (пракса ученика у средњој стручној школи).

2.4.2. Ученику су јасни критеријуми вредновања.

2.4.3. Наставник даје потпуну и разумљиву повратну информацију ученицима о њиховом раду, укључујући и јасне препоруке о наредним корацима.

2.4.4. Ученик поставља себи циљеве у учењу.

2.4.5. Ученик уме критички да процени свој напредак и напредак осталих ученика.

2.5. Сваки ученик има прилику да буде успешан.

2.5.1. Наставник/инструктор практичне наставе и ученици се међусобно уважавају, наставник/инструктор практичне наставе подстиче ученике на међусобно уважавање и на конструктиван начин успоставља и одржава дисциплину у складу са договореним правилима.

2.5.2. Наставник користи разноврсне поступке за мотивисање ученика уважавајући њихове различитости и претходна постигнућа.

2.5.3. Наставник подстиче интелектуалну радозналост и слободно изношење мишљења.

2.5.4. Ученик има могућност избора у вези са начином обраде теме, обликом рада или материјала.

2.5.5. Наставник показује поверење у могућности ученика и има позитивна очекивања у погледу успеха.

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА 3: ОБРАЗОВНА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

3.1. Резултати ученика на завршном испиту показују оствареност стандарда постигнућа наставних предмета, односно оствареност постављених индивидуалних циљева учења.

Напомена: Овај стандард је применљив само за основну школу. По доношењу програма матуре и завршног испита у средњој школи, биће усвојен посебан стандард 3.1. за овај ниво образовања.

3.1.1. Резултати на завршном испиту/матури показују да је остварен основни ниво образовних стандарда.

3.1.2. Резултати на завршном испиту/матури показују да је остварен средњи ниво образовних стандарда.

3.1.3. Резултати на завршном испиту/матури показују да је остварен напредни ниво образовних стандарда.

3.1.4. Ученици којима је потребна додатна подршка у образовању остварују постигнућа у складу са индивидуалним циљевима учења/прилагођеним образовним стандардима.

3.1.5. Школске оцене су у складу са резултатима на завршном/матурском/националном испиту.

3.1.6. Резултати ученика на завршном/матурском/националном испиту показују да је школа остварила резултате на нивоу просека Републике.

3.2. Школа континуирано доприноси бољим образовним постигнућима ученика.

3.2.1. Резултати праћења образовних постигнућа користе се за даљи развој ученика.

3.2.2. Ученици којима је потребна додатна образовна подршка остварују постигнућа у складу са индивидуалним циљевима учења/прилагођеним образовним стандардима.

3.2.3. Ученици су укључени у допунску наставу у складу са својим потребама.

3.2.4. Ученици који похађају допунску наставу показују напредак у учењу.

3.2.5. Ученици који похађају часове додатног рада остварују напредак у складу са програмским циљевима и индивидуалним потребама.

3.2.6. Школа реализује квалитетан програм припреме ученика за завршни испит.

3.2.7. Резултати иницијалних и годишњих тестова и провера знања користе се у индивидуализацији подршке у учењу.

3.2.8. Резултати националних и међународних тестирања користе се функционално за унапређивање наставе и учења.

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА 4: ПОДРШКА УЧЕНИЦИМА

4.1. У школи функционише систем пружања подршке свим ученицима.

4.1.1. Школа предузима разноврсне мере за пружање подршке ученицима у учењу.

4.1.2. Школа предузима разноврсне мере за пружање васпитне подршке ученицима.

4.1.3. На основу анализе успеха и владања предузимају се мере подршке ученицима.

4.1.4. У пружању подршке ученицима школа укључује породицу односно законске заступнике.

4.1.5. У пружању подршке ученицима школа предузима различите активности у сарадњи са релевантним институцијама и појединцима.

4.1.6. Школа пружа подршку ученицима при преласку из једног у други циклус образовања.

4.2. У школи се подстиче лични, професионални и социјални развој ученика.

4.2.1. У школи се организују програми/активности за развијање социјалних вештина (конструктивно решавање проблема, ненасилна комуникација...).

4.2.2. На основу праћења укључености ученика у ваннаставне активности и интересовања ученика, школа утврђује понуду ваннаставних активности.

4.2.3. У школи се промовишу здрави стилови живота, права детета, заштита човекове околине и одрживи развој.

4.2.4. Кроз наставни рад и ваннаставне активности подстиче се професионални развој ученика, односно каријерно вођење и саветовање.

4.3. У школи функционише систем подршке ученицима из осетљивих група и ученицима са изузетним способностима.

4.3.1. Школа ствара услове за упис ученика из осетљивих група.

4.3.2. Школа предузима мере за редовно похађање наставе ученика из осетљивих група.

4.3.3. У школи се примењује индивидуализовани приступ/индивидуални образовни планови за ученике из осетљивих група и ученике са изузетним способностима. 4.3.4. У школи се организују компензаторни програми/активности за подршку учењу за ученике из осетљивих група.

4.3.5. Школа има успостављене механизме за идентификацију ученика са изузетним способностима и ствара услове за њихово напредовање (акцелерација; обогаћивање програма).

4.3.6. Школа сарађује са релевантним институцијама и појединцима у подршци ученицима из осетљивих група и ученицима са изузетним способностима.

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА 5. ЕТОС

5.1. Успостављени су добри међуљудски односи.

5.1.1. У школи постоји доследно поштовање норми којима је регулисано понашање и одговорност свих.

5.1.2. За дискриминаторско понашање у школи доследно се примењују мере и санкције.

5.1.3. За новопридошле ученике и запослене у школи примењују се разрађени поступци прилагођавања на нову школску средину.

5.1.4. У школи се користе различите технике за превенцију и конструктивно решавање конфликта.

5.2. Резултати ученика и наставника се подржавају и промовишу.

5.2.1. Успех сваког појединца, групе или одељења прихвата се и промовише као лични успех и успех школе. 5.2.2. У школи се примењује интерни систем награђивања ученика и запослених за постигнуте резултате.

5.2.3. У школи се организују различите активности за ученике у којима свако има прилику да постигне резултат/успех.

5.2.4. Ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом учествују у различитим активностима установе.

5.3. У школи функционише систем заштите од насиља.

5.3.1. У школи је видљиво и јасно изражен негативан став према насиљу.

5.3.2. У школи функционише мрежа за решавање проблема насиља у складу са Протоколом о заштити деце/ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама.

5.3.3. Школа организује активности за запослене у школи, ученике и родитеље, које су директно усмерене на превенцију насиља.

5.3.4. Школа организује посебне активности подршке и васпитни рад са ученицима који су укључени у насиље (који испољавају насилничко понашање, трпе га или су сведоци).

5.4. У школи је развијена сарадња на свим нивоима.

5.4.1. У школи је организована сарадња стручних и саветодавних органа.

5.4.2. Школа пружа подршку раду ученичког парламента и другим ученичким тимовима.

5.4.3. У школи се подржавају иницијативе и педагошке аутономије наставника и стручних сарадника.

5.4.4. Родитељи активно учествују у животу и раду школе.

5.4.5. Наставници, ученици и родитељи организују заједничке активности у циљу јачања осећања припадности школи.

5.5. Школа је центар иновација и васпитно-образовне изузетности.

5.5.1. Школа је препознатљива као центар иновација и васпитно-образовне изузетности у широј и ужој локалној и стручној заједници.

5.5.2. Наставници континуирано преиспитују сопствену васпитно-образовну праксу, мењају је и унапређују.

5.5.3. Наставници нова сазнања и искуства размењују са другим колегама у установи и ван ње.

5.5.4. Резултати успостављеног система тимског рада и партнерских односа на свим нивоима школе представљају примере добре праксе.

5.5.5. Школа развија иновативну праксу и нова образовна решења на основу акционих истраживања.

ОБЛАСТ КВАЛИТЕТА 6. ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ШКОЛЕ, УПРАВЉАЊЕ ЉУДСКИМ И МАТЕРИЈАЛНИМ РЕСУРСИМА

6.1. Руковођење директора је у функцији унапређивање рада школе.

6.1.1. Постоји јасна организациона структура са дефинисаним процедурама и носиоцима одговорности.

6.1.2. Формирана су стручна тела и тимови у складу са потребама школа и компетенцијама запослених.

6.1.3. Директор прати делотворност рада стручних тимова и доприноси квалитету њиховог рада.

6.1.4. Директор обезбеђује услове да запослени, ученички парламент и савет родитеља активно учествују у доношењу одлука у циљу унапређења рада школе.

6.1.5. Директор користи различите механизме за мотивисање запослених.

6.2. У школи функционише систем за праћење и вредновање квалитета рада.

6.2.1. Директор редовно остварује инструктивни увид и надзор у образовно-васпитни рад.

6.2.2. Стручни сарадници и наставници у звању прате и вреднују образовно-васпитни рад и предлажу мере за побољшање квалитета рада.

6.2.3. Тим за самовредновање остварује самовредновање рада школе у функцији унапређивања квалитета.

6.2.4. У школи се користе подаци из јединственог информационог система просвете за вредновање и унапређивање рада школе.

6.2.5. Директор ствара услове за континуирано праћење и вредновање дигиталне зрелости школе.

6.2.6. Директор предузима мере за унапређење образовно-васпитног рада на основу резултата праћења и вредновања.

6.3. Лидерско деловање директора омогућава развој школе.

6.3.1. Директор својом посвећеношћу послу и понашањем даје пример другима.

6.3.2. Директор показује отвореност за промене и подстиче иновације.

6.3.3. Директор промовише вредности учења и развија школу као заједницу целоживотног учења.

6.3.4. Директор планира лични професионални развој на основу резултата спољашњег вредновања и самовредновања свог рада.

6.4. Људски ресурси су у функцији квалитета рада школе.

6.4.1. Директор подстиче професионални развој запослених и обезбеђује услове за његово остваривање у складу са могућностима школе.

6.4.2. Запослени на основу резултата спољашњег вредновања и самовредновања планирају и унапређују професионално деловање.

6.4.3. Наставници, наставници са звањем и стручне службе сарадњом унутар школе и умрежавањем између школа вреднују и унапређују наставу и учење.

6.4.4. Запослени примењују новостечена знања из области у којима су се усавршавали.

6.5. Материјално-технички ресурси користе се функционално.

6.5.1. Директор обезбеђује оптимално коришћење материјално-техничких ресурса.

6.5.2. Наставници континуирано користе наставна средства у циљу побољшања квалитета наставе.

6.5.3. Материјално-технички ресурси ван школе (културне и научне институције, историјски локалитети, научне институције, привредне и друге организације и сл.) користе се у функцији наставе и учења.

6.6. Школа подржава иницијативу и развија предузетнички дух.

6.6.1. Директор развија сарадњу и мрежу са другим установама, привредним и непривредним организацијама и локалном заједницом у циљу развијања предузетничких компетенција ученика.

6.6.2. У школи се подржава реализација пројеката којима се развијају опште и међупредметне компетенције.

6.6.3. Школа кроз школске пројекте развија предузимљивост, оријентацију ка предузетништву и предузетничке компетенције ученика и наставника.

6.6.4. Школа укључује ученике и родитеље у конкретне активности у кључним областима квалитета.

6.6.5. Директор развија међународну сарадњу и пројекте усмерене на развој кључних компетенција за целоживотно учење ученика и наставника.

5.2.2. Остваривање принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа остваривањем стандарда компетенција наставника

Остваривање стандарда компетенција наставника у складу са Правилником о стандардима компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 5/11), према следећем:

Наставничке компетенције су капацитет појединца који се исказује у вршењу сложених активности у образовно-васпитном раду. Компетенције представљају скуп потребних знања, вештина и вредносних ставова наставника. Централну улогу у унапређивању образовања и васпитања имају наставници јер они непосредно утичу на учење и развој ученика.

Наставничке компетенције одређују се у односу на циљеве и исходе учења и треба да обезбеде професионалне стандарде о томе какво се поучавање сматра успешним.

Односе се на компетенције за:

- Наставну област, предмет и методiku наставе;
- Поучавање и учење;
- Подршку развоју личности ученика;
- Комуникацију и сарадњу.

Законом о основама система образовања и васпитања прописане су мере за унапређивање квалитета наставе и постављени су циљеви и општи исходи у складу са визијом образовања и васпитања као основе "друштва заснованог на знању". У дефинисаним циљевима и исходима образовања и васпитања ученика нагласак је стављен на опште компетенције и развој специфичних знања и вештина за живот у савременом друштву. Стога је улога наставника вишеструка, јер треба да:

- Развија кључне компетенције код ученика које их оспособљавају за живот и рад и на тај начин им пружа основу за даље учење;
- Пружа додатну подршку ученицима из осетљивих друштвених група, талентованим ученицима и ученицима са тешкоћама у развоју, да остваре образовне и васпитне потенцијале у складу са сопственим могућностима.

Да би допринео ефикасности и једнаким правима и доступности школовања свих ученика, наставник треба да има и компетенције које се односе на превенцију насиља у школама, мотивацију ученика за учење, изградњу толеранције, спречавање дискриминације и друго.

Овај документ, који представља смернице запосленим и институцијама, треба да буде ослонац за:

- Самопроцену и личну оријентацију наставника у оквиру планирања сопственог професионалног развоја;
- Креирање плана стручног усавршавања на нивоу образовно-васпитних установа;
- Унапређивање праксе професионалног развоја наставника од иницијалног образовања, увођења у посао, лиценцирања, стручног усавршавања, напредовања у звања, праћења и вредновања рада наставника, као и дефинисања националних приоритета.

Наставник треба да:

- Познаје систем образовања и васпитања, принципе и циљеве, исходе и стандарде образовања и васпитања;
- Познаје и примењује законску регулативу у образовању и васпитању, стратешка документа и релевантна међународна документа;
- Разуме социјални контекст образовања и школе и активно доприноси мултикултуралном и инклузивном приступу образовању;
- Доприноси одрживом развоју и подстиче здраве стилове живота;
- Изражава се усмено и писмено у складу са правилима српског језика и језика на којем изводи наставу, ради на богаћењу своје језичке културе и језичке културе ученика;
- Примењује информационо-комуникационе технологије;
- Усклађује своју праксу са иновацијама у образовању и васпитању;

-
- Своју професионалну делатност анализира, процењује, мења и усавршава, користећи и информације које добија самовредновањем и екстерним вредновањем;
 - Поштује универзалне људске и националне вредности и подстиче ученике да их усвоје, подржавајући међусобно разумевање и поштовање, толеранцију, уважавање различитости, сарадњу и дружење;
 - Личним примером делује на формирање система вредности и развој позитивних особина ученика;
 - Разуме значај целоживотног учења, континуирано се професионално усавршава, иновира и унапређује свој рад;
 - Служи се бар једним страним језиком.

1. КОМПЕТЕНЦИЈЕ ЗА НАСТАВНУ ОБЛАСТ, ПРЕДМЕТ И МЕТОДИКУ НАСТАВЕ

Знања

- Зна научну дисциплину којој припада предмет који предаје и њене везе са другим научним дисциплинама;
- Познаје одговарајућу област и зна наставни план и програм предмета који реализује, као и његову корелацију са другим областима, односно предметима;
- Познаје опште принципе, циљеве и исходе образовања и васпитања, као и опште и посебне стандарде постигнућа ученика и њихову међусобну повезаност;
- Разуме социјалну релевантност садржаја предмета;
- Поседује дидактичко-методичка знања неопходна за предмет који предаје;
- Познаје технологије које прате научну дисциплину и предмет који предаје;
- Познаје страни језик у функцији предмета који предаје.

Планирање

- Програм рада припрема тако да уважава: стандардне постигнућа, наставни план и програм и индивидуалне разлике ученика, водећи рачуна о садржајној и временској усклађености;
- Планира и програмира рад, водећи рачуна да садржај учини доступним ученицима (пријемчив, разумљив, интересантан);
- Планира примену различитих метода, техника и облика рада и доступних наставних средстава ради ефикасности и ефективности наставног процеса;
- Планира и програмира садржаје наставе водећи рачуна о корелацији, како хоризонталној, тако и вертикалној;

-
- Планира информисање о новим трендовима и примену одговарајућих и доступних технологија у образовању;
 - Планира проверу остварености прописаних образовних стандарда и циљева учења наставног предмета.

Реализација

- Остварује функционалне, образовне и васпитне циљеве у складу са општим принципима, циљевима и исходима образовања, наставним планом и програмом предмета који предаје, прилагођавајући их индивидуалним карактеристикама и могућностима ученика;
- Систематски уводи ученике у научну дисциплину;
- Повезује наставне садржаје са претходним знањима и искуствима ученика и њиховим садашњим и будућим потребама, са примерима из свакодневног живота, са садржајима из других области, са актуелним достигнућима/научним новинама;
- Повезује и организује наставне садржаје једног или више предмета у тематске целине;
- Примењује разноврсне методичке поступке у складу са циљевима, исходима и стандардима постигнућа, садржајима наставног предмета, узрасним карактеристикама и индивидуалним могућностима и потребама ученика;
- Примењује одговарајуће и доступне технологије у образовању.

Вредновање/евалуација

- Континуирано прати и вреднује остварену хоризонталну и вертикалну повезаност садржаја;
- Континуирано прати и вреднује ученичка постигнућа користећи различите начине вредновања у складу са специфичностима предмета који предаје;
- Прати и вреднује интересовања ученика у оквиру предмета који предаје;
- Планира и предузима мере подршке ученицима на основу анализе остварености образовних стандарда постигнућа.

Усавршавање

- Континуирано се стручно усавршава у области научне дисциплине којој предмет припада, методике наставе и образовне технологије;
- Унапређује квалитет свог рада примењујући новостечена знања из области у којима се усавршавао;
- Планира стручно усавршавање на основу резултата самовредновања и спољашњег вредновања рада и потреба школе у којој ради.

2. КОМПЕТЕНЦИЈЕ ЗА ПОУЧАВАЊЕ И УЧЕЊЕ

Знања

- Поседује знања о когнитивном развоју ученика (когнитивним ступњевима и зони наредног развоја);
- Поседује знања о природи учења, различитим стиливима учења и стратегијама учења;
- Поседује знања о природи мишљења и формирању научних појмова.

Планирање

- Планира активности полазећи од знања и искустава којима ученици располажу, индивидуалних карактеристика и потреба ученика, постављених циљева, исхода, садржаја и карактеристика контекста у којем ради;
- Планира активности којима се развијају научни појмови код ученика;
- Планира подстицање критичког, аналитичког и дивергентног мишљења;
- Планира различите начине праћења и вредновања рада и напредовања ученика.

Реализација

- Примењује различите облике рада и активности у складу са знањима и искуствима којима ученици располажу, индивидуалним карактеристикама и потребама ученика, постављеним циљевима, исходима, садржајима и карактеристикама контекста у којем ради;
- Подстиче и подржава различите стилове учења ученика и помаже развој стратегије. Учења;
- Континуирано подстиче развој и примену различитих мисаоних вештина (идентификовање проблема, решавање проблема, доношење одлука) и облика мишљења (критичко, аналитичко и дивергентно);
- Подржава ученике да слободно износе своје идеје, постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења;
- Даје упутства јасна свим ученицима и упућује на трансфер знања;
- Прати и вреднује постигнућа ученика, примењујући, објективно, јавно, континуирано и подстицајно оцењивање, дајући потпуну и разумљиву повратну информацију ученицима о њиховом раду.

Вредновање/евалуација

- Прати и процењује различите аспекте учења и напредовања, користећи различите технике евалуирања;
- Прати и вреднује ефикасност сопствених метода на основу ученичких постигнућа;
- Прати и вреднује постигнућа ученика у складу са индивидуалним способностима ученика, примењујући утврђене критеријуме оцењивања;

-
- Прати и вреднује примену инструмената за праћење и анализирање рада у односу на напредовање ученика;
 - Континуирано прати и вреднује ученичка постигнућа користећи поступке вредновања који су у функцији даљег учења;
 - Процењује потребе ученика за додатном подршком у учењу.

Усавршавање

- Континуирано унапређује сопствену педагошку праксу на основу анализе ученичких постигнућа;
- Унапређује свој рад, користећи знања стечена усавршавањем у области когнитивне, педагошке психологије и савремене дидактике и методика.

3. КОМПЕТЕНЦИЈЕ ЗА ПОДРШКУ РАЗВОЈУ ЛИЧНОСТИ УЧЕНИКА

Знања

- Зна и разуме физичке, емоционалне, социјалне и културне разлике међу ученицима;
- Познаје и разуме психички, емоционални и социјални развој ученика;
- Поседују знања о начинима подршке ученицима из осетљивих друштвених група;
- Познаје различите врсте мотивације и начине мотивисања ученика;
- Уме да препозна, мобилише и подстиче развој капацитета свих ученика уз уважавање индивидуалности.

Планирање

- Планира различите активности којима ангажује све ученике, уважавајући њихове индивидуалне разлике у социјалном и емоционалном развоју;
- Планира и усклађује свој рад са психофизичким и развојним карактеристикама ученика, прихватајући ученика као личност у развоју;
- Планира начине и поступке подстицања самопоуздања и самопоштовања код ученика;
- Планира интеракцију свих учесника у образовно-васпитном раду, засновану на поштовању различитости и уважавању потреба;
- Планира различите активности којима подстиче креативност и иницијативу ученика.

Реализација

- Ангажује ученике у различитим активностима, уважавајући њихове индивидуалне разлике и законитости психичког развоја;
- Примењује конструктивне поступке при решавању развојних проблема, као и у ситуацијама кризе и конфликта;
- Обезбеђује могућности и окружење за активности, интересовања и потребе ученика уважавајући њихове ставове и мишљења;

-
- Подстиче самопоуздање, самопоштовање и подиже ниво аспирација свих ученика;
 - Користи различите поступке за мотивисање ученика.

Вредновање/евалуација

- Користи различите стратегије праћења развоја различитих аспеката личности ученика (сарадња са другим ученицима, решавање конфликта, реаговање на неуспех);
- Евалуира сопствени рад анализирајући и пратећи мотивацију, задовољство, активност ученика на часу, њихову самосталност и истрајност у раду.

Усавршавање

- Планира стручно усавршавање на основу анализе квалитета односа у одељењу, мотивације ученика за учење и карактеристика личности ученика;
- Проширује своја знања у области психофизичког, социјалног развоја деце и мотивације;
- Активно ради на побољшању свог односа са ученицима;
- Развија педагошке вештине за руковођење одељењем.

4. КОМПЕТЕНЦИЈЕ ЗА КОМУНИКАЦИЈУ И САРАДЊУ

Знања

- Разуме важност сарадње са родитељима/другим законским заступницима ученика и другим партнерима у образовно-васпитном раду;
- Поседује информације о доступним ресурсима који могу подржати образовно-васпитни рад (школским, породичним, у локалној и широј заједници);
- Познаје облике и садржаје сарадње са различитим партнерима;
- Поседује знања о техникама успешне комуникације.

Планирање

- Планира систематску сарадњу са родитељима/другим законским заступницима ученика и другим партнерима у образовно-васпитном раду на основу анализе мреже могућих партнера и доступне ресурсе;
- Планира различите облике мотивисања за сарадњу;
- Осмишљава ситуације и активности у којима се пружа могућност за примену комуникацијских вештина.

Реализација

- Сарађује са партнерима, подстиче размену мишљења и гради атмосферу међусобног поверења у заједничком раду у интересу ученика;
- Активно и конструктивно учествује у животу школе;

-
- Информише и консултује родитеље/друге законске заступнике ученика и охрабрује их да буду активно укључени у рад школе;
 - Разматра и уважава иницијативе партнера које се односе на унапређивање рада школе;
 - Кроз сарадњу подстиче развој социјалних компетенција;
 - Активно учествује у раду тимова.

Вредновање/евалуација

- Анализира и процењује сопствене капацитете за сарадњу;
- Вреднује сарадњу са партнерима на основу анализе постигнутих ефеката;
- Континуирано извештава partnere о постигнутим ефектима сарадње.

Усавршавање

- Планира стручно усавршавање на основу анализе успешности сарадње са свим партнерима;
- Усавршава се у области сарадње и комуникацијских вештина;
- Обучава се за тимски рад;
- Активно ради на побољшању свог односа са свим партнерима у образовно-васпитном раду.

5.2.3. Остваривање принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа применом иновативних облика и метода наставе и учења

Организација и облици наставе

Организација наставе у оквиру једног наставног предмета одређена је циљевима, оперативним задацима, специфичном садржином програма, расположивом наставном технологијом и опредељењем за одређену педагошку стратегију као и самим субјективним условима и могућностима наставника и ученика. По новом програму настава се изводи у условима осавремењеног предметно-разредно-часовног система са низом диференцираних облика наставе (обавезно, факултативне) и осталих васпитно-образовних активности (допунски рад, додатни рад, слободне активности и др.).

Савремене дидактичке теорије, теорије учења, развијена образовна технологија и наставна пракса омогућавају да се у постојећу организациону основу унесе и флексибилнији облици наставе и учења који омогућују разноврсну структуру ученичких активности у циљу њиховог продуктивног (интелектуалног, креативног и практичког) ангажовања у условима остварене диференцијације и индивидуализације наставе, сједињавања индивидуализованог и заједничког рада и напредовања ученика.

У циљу остварења укупних задатака и унапређивања квалитета па самим тим и ефеката наставе, наставник(ци) је у могућности да изграђује стратегију наставе комбинујући и

примењујући, како у литератури и пракси већ устаљене познате облике организације наставе на часу - фронтални, групни и индивидуални рад, тако и осавремењене облике организације наставе и учења као што су: диференцирана настава, индивидуализована настава, тимска настава, рад у паровима и други уз адекватан избор начина (система) учења: предавачког, програмиран, проблемског, учења путем открића и других.

Сваки наставник у оквиру постојећих услова за наставу предмета који предаје и у сарадњи са члановима радних тимова мора да трага за таквом стратегијом наставе и учења које ће бити оптимална за различите категорије ученика (према њиховим индивидуалним разликама). При том је годишња припрема наставника одлучујућа. Већ у тој почетној етапи рада он се опредељује шта ће нпр. обрадити путем предавања и фронталним радом са ученицима што индивидуализованом наставом, што диференцираном наставом по нивоима, шта проблемском наставом (индивидуално и у групи) и сл.

Таквим приступом организације наставе са диференцираним индивидуалним и заједничким активностима наставник ће превазићи слабости предавачко-испитивачке наставе, кампањског учења, нездравог такмичења и индивидуализма и омогућити рационално осамостаљивање ученика у мишљењу и раду.

1. Индивидуални облик рада са ученицима, представља појединачни рад ученика, уз одговарајућу помоћ наставника, било да ради на посебном задатку или на задатку који је део општег задатка за разред. Атмосфера индивидуалног рада обезбеђује максималне услове за развој радних и организационих способности ученика, развија самосталност у раду и учењу и има велику мотивационо-активизациону моћ. Примена овог облика наставног рада захтева извесну систематичност, поступност и одговарајућу припрему ученика и наставника. Индивидуални рад може бити усмерен или вођен и слободан, скоро потпуно самосталан рад ученика на часу. У овом облику наставног рада најчешће се примењују лабораторијске и експерименталне методе, методе рада на тексту и на графичким радовима као и комбинација метода показивања и објашњавања, када ученици једни другима или наставнику показују и објашњавају одговарајуће радне операције или послове. Што се више узимају у обзир карактеристике ученика као појединца (претходна знања, склоности и способности, нивои мотивације и друге особине личности) у обликовању задатака на чијем извршењу треба да се ангажује то овај облик рада у већој мери, добија карактеристике индивидуализованог педагошког поступка.

2. Групни облик наставног рада је рад са мањим бројем ученика где се наставно градиво обрађује са прецизно подељеним радним задацима и обавезама а резултати рада дискутују у одељењу. Примена овог облика рада има социолошко, психолошко, педагошко и дидактичко оправдање.

Групни рад повећава број непосредно ангажованих и активних ученика у истом моменту, омогућује да ученици заједничким радом стичу знања, вештине и навике. Овакав рад подстиче, усмерава радне облике комуникације, размене и сарадње међу ученицима и између ученика и наставника. Групни рад нужно захтева заједничко планирање, поделу рада, повезивање резултата појединаца у резултате групе и често резултате групе у резултате одељенског колектива. Исходи таквог рада су мера заједничке успешности свих чланова. Све те карактеристике доприносе да наставни процес постаје значајан фактор социјализације ученика.

Добро организовану и припремљену групу треба да карактеришу следећа обележја: адекватан састав чланова у односу на циљ; договорена комуникација између чланова, са наставником и другим радним групама.

Задаци за групни рад могу бити: 1. истоврсни за сваку групу, 2. диференцирани према садржају када свака група решава друге задатке, 3. диференцирана према интересовању ученика и 4. диференцирани према нивоу знања и способности ученика.

Рад у групи се обавља по следећем редоследу: припремна фаза (постављање циља и задатака, подела рада, подела ученика у групе) оперативна фаза (реализација задатака, трагање за информацијама, размена искуства и активности међу члановима) и верификативна фаза (извештавање, дискусија, усвајање закључака, вредновање). Групни рад треба примењивати у корелацији са осталим облицима рада и примењивати га тада када је он оправдан, односно рационалан у односу на циљ, задатке и одређене наставне садржаје.

3. Диференцирана настава. Са становишта друштвене обавезе школе да омогући оптимални свестрани развој и оспособљавање за рад сваком појединцу у настави се морају уважавати индивидуалне одлике по способностима, мотивацији, интересовањима, темпу учења, раније стеченом искуству и знању, као и друштвено-културним вредностима средине у којој се ученик развијао. Са дидактичког аспекта ово се може постићи различитим мерама диференцијације наставе као и индивидуализацијом процеса учења.

Поред тога што је новим плановима и програмима извршена спољашња диференцијација наставе и осталих облика васпитно-образовних активности, наставника мора да интересује и унутрашња диференцијација наставе у једном одељењу (или 2-3 паралелних) која подразумева структурирање процеса учења за различите категорије ученика.

За схватање облика спољашње и унутрашње диференцијације наставе неопходно је рећи да диференцирање не значи само организационе мере груписања ученика јер се под тим подразумевају и диференцирани циљеви, садржаји, методе и средства наставе.

Диференцирање има значај како за индивидуализацију у когнитивном развоју личности, тако и за социјални развој ученика. У пракси се разликује:

-
- 1) Спољашње диференцирање наставе које подразумева организацију у којој се ученици из разредне заједнице распоређују у нове хомогене групе бар по једном критеријуму, најчешће према способностима и успеху или, према интересовањима (течајеви, или флексибилнији повремени облици диференцирања за обраду неке наставне целине при чему наставници раде тимски).
 - 2) Унутрашње диференцирање је самосталан облик наставне организације унутар одељенске заједнице једног разреда. Унутрашњим диференцирањем, које може бити примењено у разним наставним ситуацијама у одељењу, циљеви, садржаји, методе итд. прилагођавају се способностима ученика. Поступци унутрашњег диференцирања наставе могу бити: социјално диференцирање (групе различите по врсти и обиму), методско и медијално диференцирање (избор поступака, средстава и извора знања, зависно од темпа и стила учења); и тематско диференцирање (прилагођавање садржаја могућностима ученика).

Приликом опредељивања за унутрашњу диференцијацију наставе на наставном часу или у оквиру више часова који обухватају тематску целину наставник мора имати у виду обавезу да обезбеди време потребно да сви ученици усвоје заједничка фундаментална знања и вештине неопходне за даље напредовање, односно примену у занимању; да поред тога ученици који брже напредују и обдарени ученици шире и продубљеније проучавају поједине предмете или области које их интересују; да истовремено, ученицима који теже напредују (избором метода, извора знања, посебном припремом задатака) омогући да усвоје минимум знања и вештина потребних за рад.

4. Индивидуализована настава. Ученици се у једном одељењу разликују по својим општим и специјалним способностима, по надарености, интересовањима, мотивима, особинама личности, па у вези с тим и у начинима, стилу и брзини учења. Због тога се критикује традиционална настава која се обраћа просеку у одељењу а захтева се прилагођавање савремене наставе могућностима и потребама сваког ученика. Индивидуализовати наставу значи: 1. узимати у обзир укупне особине ученика и разлике међу њима; 2. варирати методе, средства и поступке према тим разликама; 3. омогућити им да напредују према властитом темпу учења. Индивидуализацијом се подстичу властите активности ученика у процесу учења па се тако остварује задатак да се ученик научи учењу, да се развија његова унутрашња мотивација, да се постепено откривају - ослобађају његове укупне потенцијалне способности, да наине он сам открива, увиђа своје способности у разним подручјима рада.

Наставник треба да опажа и да схвати разлику између индивидуалног рада и индивидуализоване наставе. Под индивидуалном наставом се подразумева самостално решавање задатка под руководством наставника али без размене информације међу

ученицима. Наставник прати ток, темпо и резултате рада и може да мења, преусмерава своју помоћ у циљу оспособљавања ученика за самосталан рад. У индивидуалном раду сви ученици решавају исте задатке, а њихов рад и решења су део заједничког задатка целог одељенског колектива.

У индивидуализованој настави рад је прилагођен појединцу према његовим способностима и особинама али тако да одговара потребама, жељама и начину мишљења појединаца који у индивидуалном раду учествују. То подразумева обликовање садржаја диференцираних задатака, примену специфичних метода и средстава, извора знања да би се ученицима омогућило развијање сопствених снага и оригиналности уз уважавање њиховог ритма рада, стила рада, афективних реакција и других чинилаца као што су премореност и сл. Позитивне стране индивидуализоване наставе су у њеној прилагодљивости на све предмете, на разне узрасте; што може да се примени на разним степенима савладаности наставе; што (више од осталих облика) доприноси развијању позитивних ставова према учењу; развија иницијативу, унутрашњу мотивацију и др. Осим тога позитивне стране су и у томе што наставник помаже ученику да упозна своје могућности и учествује у саморазвоју.

У индивидуализованој настави наставник потпуније контролише услове рада па према томе долази и до бољих општих ефеката; има више времена да сагледа шта се и како учи, више управља напредовањем ученика, пружа помоћ у превазилажењу тешкоћа; има веће могућности да варира садржину, методе и изворе учења према њиховој ефикасности, има могућности да предвиди исходе индивидуализоване наставе.

Поједини ефекти индивидуализације остварују се разним начинима организовања наставе, нпр. индивидуализованим радом ученика на диференцираним задацима (са или без наставних листића); групним радом са унутрашњом диференцијацијом задатака; самосталним радом на програмираном и полупрограмираном материјалу; учењем путем открића и решавањем проблема.

Индивидуализација наставе је само један од облика организовања наставе и учења и не треба да води интелектуалној, емоционалној и моралној изолованости јединке. Стога се индивидуализација наставе повезује са разним облицима наставе који обезбеђују учење у условима социјалне комуникације и кооперације.

5. Тимска настава (назива се и систем малих и великих група, кооперативна настава, настава у великим групама) је облик организације наставе у којој два или више наставника и њихови сарадници координирају рад на реализацији програма једне веће по узрасту (образовном нивоу) уједначене групе (нпр. више одељења истог разреда), радећи на оним деловима програма или активност за које су стручно највише заинтересовани и оспособљени. Тим заједнички реализује поједине програме или теме: планира, изводи и вреднује активности

ученика, организује наставу и припрема садржаје, задатке и сл. који одговарају њиховим потребама и могућностима и на тај начин настоји да рационализује рад и учини га ефикаснијим.

Поред групног организовања ученика и наставника тимску наставу карактерише флексибилно распоређивање наставних садржаја и коришћење времена као и интензиван стручни приступ обради садржаја уз употребу савремених наставних средстава.

Тимска настава се одвија. а) у великим групама, (више одељења једног разреда) у којима доминира наставник стручњак из тима или доведен изван школе. Велике групе су погодне за предавање, излагање новог градива, увођење у веће целине, тумачења, систематизацију, закључна разматрања, приказивање филмова, подношење извештаја о истраживањима и сл.; б) у средњим и малим групама које се формирају после увођења ученика у рад у виду хетерогених група (30 до 35 ученика). У тим групама се остварује рад на материјалу, вежбање и утврђивање, да би се после проверавања ученици делили у хомогене групе, где број ученика варира све до малих група у којима се рад диференцира према ученицима који су више напредовали, према онима који заостају, док трећи продужавају са учењем на истом материјалу; ц) тимска настава, се када је то неизбежно диференцира све до самосталног и индивидуализованог рада ученика. На овај начин могу се реализовати цели разредни програми, изборни програми и слично као и поједини делови програма, теме унутар једног разреда, односно одељења.

Наставници чланови тима одговорни су за квалитет наставе једног или више предмета, заједнички расправљају о садржају, методама наставе и избору средстава и вежбања у малим групама, о распоређивању ученика у групе и др. Подела рада је прецизирана, кооперација се мора остварити да би се дошло до резултата те у плановима нема неоправданих одступања. Тимска настава захтева добру опремљеност школе (апаратима, материјалима за групно и индивидуално учење, програмираним материјалима, библиотеком, лабораторијама, филмовима, збиркама и др.).

За примену тимске наставе у нашим условима организације наставе стручњаци препоручују да се стручни активи наставника почетком године одреде за тимски рад на обради комплексних, сложених, интердисциплинарних тема да би омогућили ученицима што боље схватање појава и њихову узрочно-последичну повезаност и међузависност. Актив разматра ко о појединим аспектима теме може најстручније да излаже свим ученицима, опредељује се за АВ средства (филмове, магнетофонске снимке, пројекције и слично, што одговара раду са великом групом); договара се о раду у одељењу у малим групама; предвиђа које додатне активности (експерименте и слично) ће остварити у додатном раду, а шта у слободним активностима.

Тимски рад је незаобилазан у остваривању програма стручних предмета или области у средњој школи. Наставни тим чини четири до пет, а најмање три стручњака: наставник технологије, сарадник практичне наставе и инструктор у предузећу. Њихова међусобна сарадња и координиран рад услов је целовитог професионалног формирања ученика и развијања његовог позитивног односа према позиву.

Програмирана настава настаје из тежње за рационализацијом процеса учења, односно из потребе да се процес учења учини што активнијим, да се контролише и да се унапред могу предвидети његови ефекти. То је довело до програмирања наставних садржаја путем врло кратких корака.

6. Програмирана настава и програмирано учење полази од претпоставке да процес учења има три битне фазе: 1. контакт ученика са чињеницама односно информацијама које треба усвојити (у класичној настави то је када наставник предаје, изводи вежбе, ученик учи из уџбеника, приручника, литературе, слуша радио, снимљена предавања, плоче, гледа филмове); 2. властита активност ученика на градиву које треба усвојити, научити (на том градиву ученик треба да ради, да га употребљава у различитим варијантама примене); 3. повратна информација о успешности или неуспешности учениковог рада на градиву.

У традиционалној, предавачкој настави битна је прва етапа. Програм се сматра реализованим ако је наставник са ученицима "прешао градиво". Изостаје ученикова самостална активност на градиву (или се овај најбитнији део пребацује за домаћи рад где ученик ради без наставникове помоћи и усмеравања), а повратну информацију која у психолошком смислу представља, поткрепљење (позитивно или негативно зависно од одговора) ученик добија тек приликом врло ретких одговора за оцену. У међувремену наставник, који тако ради не зна како тече учеников мисаони развој.

Програмирана настава изводи се уз помоћ програмираног материјала (software) који може бити израђен за цело градиво једног предмета у виду програмираног уџбеника, могу бити програмиране само поједине теме, или наставне јединице, а програмирани материјали могу бити уграђени у машине за учење (настава путем компјутера). Учење из програмираних текстова може бити праћено и радом на другим изворима знања (магнетоскопски снимци, практичне операције, радио и ТВ емисије, и др.). Програмирање је активност која захтева врло стручно структурирање садржаја по кратким корацима - чланцима и секвенцама - који обезбеђују логички редослед и поступност у учењу на најлакши и најбржи начин. При том је у сваком чланку или за више чланака истовремено обезбеђен целовит процес учења: 1. припрема, 2. обрада новог (информисање), понављање и вежбање и 3. проверавање, односно повратна информација.

Сваки рад па и програмирано учење подразумева припрему ученика коју може да изврши наставник (тумачи како се ради на програмираним материјалима) или се упутство даје уз програмирани материјал. Уколико школа има машине за учење ученици се уводе у технику учења помоћу машина коју релативно лако савлађују.

После тога ученик прелази на рад на чланцима. Чланак садржи мању честицу наставног садржаја - информацију коју ученик може самосталним радом да усвоји. Информација може бити и индиректна и упутити ученика на неки други извор знања. Ученик мора информацију добро разумети и понављати је ради запамћивања или обављати неке операције на које ова информација упућује. Усвајање, запамћивање информација је услов за решавање задатака који могу бити једноставнији да се односе на сваки битни део информације и сложенији када обухвата више информација из претходних чланака односно постепено води до општих појмова.

За наставнике је прихватљивије да се сами полазећи од захтева програмираног учења, оспособљавају за полупрограмирање или делимично програмирање и да за то оспособљавају и ученика. Битно је да се у наставу уноси што више самосталног рада, активности, двосмерне комуникације и да ученици добијају чешћу повратну информацију.

У свакодневной пракси могућа су два приступа полупрограмираног учења: 1. наставник по краћим деоницама излаже градиво, води разговор са ученицима из којег следе закључци, или пројектује информације путем графофолије, магнето траке, елемент филма и слично, затим за сваки део варира питања за вежбање и на крају у целини проверава резултате петминутним тестом (пребројавањем тачних одговора, дизањем руке) или још рационалније - проверава резултате путем респондера којих већ има у свакој школи; 2. други облик полупрограмираног учења је самосталан рад ученика са уџбеником. То су радни уџбеници који пре свега имају прегледно структуриран основни текст за графичким истицањем битног, затим вежбе, дискусиона питања, табеларне прегледе и друго а по неки и краћи испити знања након од обрађене теме. Правилно решење задатака даје се или у уџбенику или их саопштава наставник. На основу рада са таквим уџбеником ученик се уводи у поступке рада на сваком другом тексту, издвајања и запамћивања чињеница, учачања проблема, мисаоног повезивања чињеница и генерализације, односно у самопрограмирање.

7. Проблемска настава као вид активног учења подразумева организацију наставе која се заснива на структурирању градива, на начин комуникације ученика и наставника и уважавању претходних знања и искуства ученика.

Проблемски организована настава одвија се кроз следеће фазе:

-
- постављање проблема где наставник ученицима излаже задатак у проблемском облику и упућује их да уоче проблем. Ученици потом из раније стечених знања траже она која им могу помоћи у решавању постављеног проблема, односно задатка. Да би извршили селекцију знања разговарају са наставником који им даје одговарајуће смернице у тражењу решења;
 - у другој фази рада ученици одабирају могуће начине решавања и уз помоћ наставниковог вођења проверавају њихову истинитост. У случају неуспеха траже се и проверавају нови начини. У току постављања и проверавања истинитости хипотезе наставник, посебно у ситуацији погрешног рада, ученицима поставља додатна, пре свега подстицајна, питања чији је задатак да ученике усмери ка решењу. Често наставник води ученике до решења тако да централни проблем рашчлани на низ мањих чији поступни след решења доводи до главног решења;
 - провера утврђеног решења у пракси је завршна фаза рада. Процес учења се завршава доношењем коначног суда.

Овакав облик организације наставе доприноси (види део о активизацији ученика стр. 24) мотивацији ученика, повећава њихову активност чиме се постиже и већи ефекат у остваривању васпитно-образовних задатака наставе а пре свега: развијање унутрашње мотивације код ученика (мотив радозналости, постигнућа, самоактуализације и др.), активирање мисаоних процеса (анализе, синтезе, апстракције, генерализације и сл.) као и развој креативних компоненти мишљења (флуентност, оригиналност, флексибилност, осетљивост за проблеме и др.). На овај начин сам наставни процес постаје привлачнији и интересантнији а ученици се оспособљавају за самостални рад.

Успех коришћења проблемске наставе зависи од узраста, мотивисаности претходних знања и искуства ученика али и од припремљености и мотивисаности наставника. Припрема наставника обухвата: избор и планирање наставних тема односно наставних јединица за примену проблемске наставе, избор проблема и припрема вођења ученика за њихово решавање, утврђивање начина мотивације ученика, припрема дидактичког материјала и наставних средстава.

8. Учење путем открића је у ствари врста учења путем истраживања са посебним начином вођења ученика да релативно самостално открију нове принципе, правила и законе, да структурирају чињенице које уче и да упознају методе решавања различитих проблема. Ова врста рада ефикасна је у случајевима откривања нових принципа и појмова, при организовању чињеница у структуре односно када је могуће секвенцијално обрађивати одређене садржаје. Реч је о малим открићима, за разлику од концептуалних инвенција, које нису предмет учења путем открића у настави.

Процес откривања је резултат индуктивног и дедуктивног мишљења, при чему су наставникове инструкције основни инструменат усмеравања активности ученика. Реч је о релативно самосталном упознавању од стране ученика са новим чињеницама и генерализацијама које му раније ни на један начин нису саопштене. У процесу примене ове врсте учења доминирају трагачке и хеуристичке активности ученика при усвајању општих правила учења, метода решавања проблема и постепено улажење у процес сазнавања.

Настава у чијој је основи учење путем открића утиче на: развијање интелектуалних способности ученика, развијање унутрашње мотивације и истраживачког стила код ученика, непрекидно буди радозналост, условљава бољу ретенцију и трансфер стечених знања, активира ученике и непосредно развија њихову способност за решавање проблема, стицање нових информација и др.

Приликом припремања градива и ученика за учење путем открића наставник има у виду да правилно одабране инструкције треба да подстичу развој индивидуалних диспозиција ученика, да усмеравају активност на структурирању знања на специфичан начин, доприносе да се материјал проучава у секвенцама и обезбеђују повратне информације ученика у процесу трагачких активности. При креирању секвенци за проучавање предност треба давати оним садржајима који чине окосницу појмова структуре датог предмета, посебно доприносе разумевању основних поставки, начела и принципа.

9. Пројектна настава – учење путем пројекта: групни и индивидуални рад.

- Традиционална настава цепа слику света на фрагменте – науке.
- Пројект метод даје целовит увид у стварност.
- Ученици раде на садржајима које су одабрали према властитим интересовањима.
- Наставник руководи, саветује, али не учествује у раду.

Пројекат:

- Градиво груписано око проблема или наставних предмета.
- Мануелни, спортски, уметнички, истраживачки, ситуације у животу, изучавање литературе, израчунавање.
- Пример: израда макете цркве.
- Трајање пројекта: неколико сати до неколико недеља.

Фазе пројекта:

- Избор проблема.
- Израда плана рада.
- Реализација пројекта.
- Оцена вредности укупног рада.
- Наставникова оцена урађеног.

Наставне методе

Наставници примењују одређене поступке (методе) у свим етапама наставног процеса од увођења до евалуације у циљу стицања знања, развијања способности, овладавања практичним радњама, развијања мотивације за рад, стицања одређених личних особина. Избором и комбинацијом метода обезбеђује се најекономичнији пут остваривања постављених васпитно-образовних циљева.

Функција наставних метода је у остваривању сазнајних али и васпитних циљева наставе. Стога унутрашњу основу наставних метода чине логичке операције индукције, дедукције, анализе, синтезе, уопштавања, генерализације, чиме се обезбеђује дијалектичка повезаност чулног искуства, мишљења и праксе. Наставне методе се непосредно ослањају на психолошке законитости учења. Оне мотивишу, обезбеђују позитивни доживљај вредности учења, а у корелацији са одређеним садржајима и средствима ангажују ученикове позитивне емоције и стваралачке способности. Сваком наставном методом постижу се неки задаци, и у одређеним наставним ситуацијама свака метода постиже свој оптимум онда када највише одговара природи градива. Стога наставник треба да познаје све методе и да се у складу са расположивим условима и могућностима (видети: Планирање и припремање за наставу) определи за оне које ће ученика оптимално ангажовати у продуктивним активностима. Наставним методама практично се решавају проблеми поступања у наставном раду, али оне нису шаблони и немогућа је њихова шематска примена.

Методе које наставнику стоје на располагању у комбинацији са радним облицима активног учешћа ученика у самосталном раду на разним изворима знања и у међусобној сарадњи. Примењене у индуктивно-дедуктивном и аналитичко-синтетичком мисаоном вођењу и оспособљавању ученика за практичан, теоријски и истраживачки рад, помоћи ће наставнику да се ослободи предавачко-испитивачко (рецептивне) наставе.

Узимајући од сваке методе оно о чему је њена предност уместо редуковане активности слушања, читања, појавиће се богатство ученичких активности као претпоставка развоја његове личности.

1. Вербалне методе или методе живе речи су: метода излагања (или монологска) и метода разговора или дијалогска. Жива реч је значајан извор знања о природи, друштву, човеку и пратилац је свих других наставних метода. Она је услов педагошке комуникације која има информативну вредност и заједно са својом емоционалном компонентом остварује одређен васпитни утицај на ученика. Жива реч развија говор који је облик и израз мисли. Свака реч је већ симбол, она уопштава. Развој говора утиче на развој апстрактног мишљења. Говором се изражавају и осећања, доживљаји, препознају уметнички изрази речи, али и уметничком речју

наставника, у позоришту, на радију, филму - побуђују се осећања ученика у складу са хуманим порукама уметничког дела.

Метода усменог излагања састоји се у систематском вербалном излагању делова градива које може да оствари наставник или ученик. Позитивне стране ове методе су систематичност, економичност, могућност истицања битног у излагању, могућност утицања на осећања, могућност прилагођавања стила и сложености излагања претходним знањима ученика. Недостаци ове методе су у томе што су ученици мање активни, немогуће је пратити да ли ученици схватају излагање, изношење готових обликованих чињеница и генерализацију ставља у рецептивни однос.

Облици ове методе су: приповедање које се најчешће примењује у настави језика и хуманистичких предмета; описивање примењује се у циљу вербалног сликања својстава предмета, објеката, појава при чему научно описивање мора бити објективно, свестрано, тачно, детаљно, док уметничко описивање захтева познавање језичко-стилских средстава и субјективног доживљавања; образлагање се појављује када је у вези са неком констатацијом дошло до нејасноћа о узроцима појава, о узрочно-последичној повезаности појава, када је потребно аргументовати доказ, образложити правило примерима; објашњавање је најсложенији облик излагања и односи се на објашњавање правила, принципа, метода, закона, теорију, аксиоме, системе, симболе, социо-културне вредности и др. Наставник приликом објашњавања тих апстракција примењује сложене мисаоне операције описивање, издвајање, упоређивање, уопштавање и истовремено изазива исте мисаоне функције ученика, што доводи до схватања апстрактних појмова. Рационалном схватању објашњавања помаже примена осталих наставних метода (дијалогска) као и наставна средства. Мисаона активност наставника је модел мисаоне активности ученика.

Излагање може да оствари наставник, ученик, неки други учесник у настави (нпр. стручњак из удруженог рада, познати уметник и др.), може такође да се користи репродукција говора уз помоћ плоча, магнетофона, радија, телевизије итд.

Метода разговора (или дијалогска метода) се састоји у обради градива (понављању, проверавању) путем питања и одговора и дискусије. Овом методом ученици се успешније активирају, подстичу се на увиђање односа међу појавама, закључивање и уопштавање што доприноси критичности, самосталности и самопоуздању. Знања ученици лакше схватају и трајније памте. Комуникација са наставником и међу ученицима сједињује индивидуални и колективни рад. Кроз разговор наставника најбоље упознаје особине и когнитивни стил ученика (начин мишљења и закључивања ученика).

Методом разговора градиво се не излаже систематично као причањем. Уколико наставник није спреман да води ток дијалога ученици могу да скрену правац дискусије те се

обради мање чињеница. Дијалогом се не могу тако успешно обрадити садржаји који треба да обезбеде емоционални доживљај.

Квалитет разговора зависи од квалитета наставниковог питања. У пракси доминирају једнозначна и допунска питања која као одговор траже репродукцију знања. Продуктивни дијалог обухвата питање и импULSE као што су: Ко? Како? Зашто? Опиши! Упореди! Анализирај! Образложи! Докажи да је ...! Претпостави да је ... и сл. Продуктивни облици разговора су: хеуристички разговор у којем наставник поступно уз помоћ питања води ученике од појединости, до откривања општег због чега је за овај разговор потребно искуство и предзнање ученика (читање, посматрање радних процеса и др.); слободан разговор (где питање постављају и наставник и ученици о слободној теми, о теми која ће се обрађивати, као и на завршетку обраде неке теме да би се објасниле неке дилеме, поткрепиле доказом неке констатације па и проверили усвојени ставови и уверења) и дискусија - полемика, дебата, расправа (у којој ученици међусобно и наставник и ученик) супростављају мишљења износе и побијају аргументе осветљавају проблеме са новог становишта. Услови за коришћење овог облика разговора (дискусија) су познавање теме, интересовање, способност излагања, надограђивања мисли на излагање претходника, као и позитивна својства личности - толеранција и међусобно уважавање ставова учесника у дискусији.

У коришћењу дијалoшке методе битно је да ученик буде ослобођен да поставља питања, да наставник кроз разговор добија повратну информацију о томе да ли су ученици схватили постављене проблеме, идеје и слично.

2. Методе рада на тексту, писани и графички радови ученика. Примена ових метода подразумева рад ученика-наставника на разним изворима знања као и на многе мисаоне и практичне активности. Савремена школа уводи ученике у употребу уџбеника приручника, лексикона, библиографија, штампе, енциклопедија, монографија; затим визуелног материјала слика, цртежа, схема, дијаграма и многобројних симбола савремене визуелне комуникације. Како је један од циљева образовања оспособљавања за самообразовање, ученика у процесу наставе ваља научити не само да читају лепу књижевност већ да раде на информативном и научном тексту да би га разумели, његове информације уградили у свој систем знања и искуство у циљу примене у пракси. Стога ученике (путем индивидуалног рада, групног рада, учења путем решавања проблема, полупрограмирању и сл.) учимо да упознају садржај, информативне елементе текста и њихов однос да издвајају важне делове (податке, појмове) да упоређују, да структурирају садржај у јасан преглед, да оцењују вредност прочитаног и друго. Осим тога битно је да ученик о тексту расправља са другима (што може да организује наставник), да посматра појаве у животу о којима је читао и да коначно остварује одлуке о примени схваћених информација у практичном раду или понашању.

Графички и писмени радови управо омогућавају илустровање а тиме и продубљивање и трајније запамћивање текстовног градива, као и боље схватање узрочно-последичних и квантитативних и квалитативних односа. Интегралном применом ове методе ученици се оспособљавају за израду скица, планова, реферата и самосталних писаних, графичких и других радова.

Писмени и графички радови прате наставни процес и на њима практично у току наставе раде и ученици и наставници.

3. Метода показивања састоји се у систематизацији учениковог чулног искуства и давању нових знања путем показивања објеката, предмета, и појава и процеса у природи и друштву и учениковог вођеног усмераваног опажања и посматрања. У циљу формирања дијалектичко-материјалистичког погледа на свет ова метода заснована на принципу очигледности, примени савремене наставе технологије и повезивања школе са животом, организацијама у производњи и др. чини полазну основу у стицању многих стручних и других знања. Ова метода се такође примењује ради показивања радних активности и операција.

Метода показивања доприноси стицању знања на најбржи начин - непосредним и посредним опажањем, развија способност систематског посматрања, уводи ученике у праћење појава и процеса, развија способност прецизног изражавања о опаженом и извештавања, доприноси трајности знања, а код учења радњи остварује се повезаност живе речи (инструкције - коментар) уз допуну радом на тексту и опажања и практичне активности, при чему се ангажује више сензорних и менталних функција.

Но, апстрактни појмови, идеје, унутрашње структуре предмета и појава не могу се непосредно опажати те њиховом објашњавању доприноси посредна очигледност, формирање представа и појмова на основу учениковог искуства и уз помоћ: уместо изазиваних процеса и контролираних услова тј. (експеримената), показивањем динамичких модела, статичких модела, затим слика (дијаслике, дијапозитив, филмови, фотографије и друго), нарочито цртежа, скица, дијаграма и схема. Путем савремених медија ученици треба да буду вођени ка савладавању све апстрактнијих симбола визуелне комуникације укључујући и информатичку писменост.

Приликом показивања активности наставник показује радњу у целини, лаганим темпом и образлаже њену структуру затим је понавља још неколико пута бржим темпом. За време показивања описује се предмет рада, средства рада, ток рада са редоследом употребе средстава и практичних операција (Види део о учењу моторних вештина).

Ученицима се показују и активности изражавања (говором, линијом, звуком, покретом, мимиком), а такође и интелектуалне активности. Иако се интелектуалне активности ученика могу пратити посредно, наставник користи све наставне ситуације у којима анализира

(проблем, задатке, уметничко дело, систем), доводи у међусобни однос податке, упоређује, објашњава трансформације, при чему указује ученицима на моделе мишљења и мисаоних операција и труди се да прати ток њиховог мишљења.

Адекватан избор и употреба наставних средстава, правилно показивање и извођење посматрања и показиваних активности од стране ученика добар су узор за самостални рад ученика и, што је крајњи циљ васпитања и образовања, за стицање радних способности ученика.

4. Метода практичних радова је шири појам од методе лабораторијског и експерименталног рада. Овај назив је прихватљив стога што се њиме обухвата потреба да се у сваком предмету (као нпр. географија, историја и др.) организује практични рад када је то неопходно, да се њиме обухвати практични рад у лабораторији, радионици у школи и предузећу.

Практични рад се организује: а) у предметима где је директно одређен програмом и б) у предметима где није одређен програмом али из природе наставне јединице произилази да би учење било најбрже ако би се остварило практичним радом.

Метода практичних радова се најчешће примењује у предметима где се особине и структуре супстанци и материјала, обликује и трансформише материјал или организује делатност. Ученици у практичном раду упознају низ радњи, које им омогућавају да схватају примену ручног оруђа, машина радилица, алатљика, употребу енергије и аутоматске регулације. За извођење практичне радње која се састоји из радних операција ученик треба да познаје: а) особине материја на коју делује или предмет (пројекат) рада; б) потребна средства (алат, оруђа) и њихову функцију и употребу; в) структуру практичне радње (с обзиром на број и редослед практичних операција и др.) основне карактеристике процеса учења моторних радњи.

Савлађивање моторних радњи и стицање вештина пролази одређене фазе (види део о учењу моторних вештина): почетно, основно и завршно вежбање. За поједине ученике понекад је потребно организовати допунско и колективно вежбање.

Примена методе практичних радова захтева материјалну опремљеност школе (према нормативима) и снажљивост наставника да нађе место рада и ван школе када за то постоје услови и потреба чак и када то програмом није одређено.

Циљ практичног рада је што непосредније осамостаљивање ученика и стога се изводи у комбинацији различитих облика рада - колективно, групно у паровима и индивидуално до оспособљавања ученика за самостално планирање, реализацију и верификацију. Практични рад активира ученика у потпуности јер обухвата посматрање, мишљење и праксу, интензивније делује на формирање позитивног односа према раду, на мотивацију, интересовања и вредновање рада. У јединству са методама објашњавања, показивања, метода

практичних радова има битну улогу у одређивању најрационалнијих путева професионалног формирања личности ученика. Поједностављена примена и свођење ове методе на физички рад ученика у неким предметима може довести до дуализма у развоју моралних вредности личности, до запостављања потребе једнако моралног вредновања сваке врсте друштвено потребног и корисног рада.

Наставна средства

Наставна средства су органски везана за савремено конципиране наставне програме, савремено конципирање наставе и у функцији су оптималне реализације васпитно-образовних задатака.

Из оваквог места и улоге наставних средстава произилазе већ широко прихваћени захтеви да се превазиђу једностраности у васпитно-образовној пракси као што су схватања да су наставна средства пуки извори за стицање нових знања, необавезан додатак наставниковом излагању, очигледна средства за јачање чулне компоненте сазнајног процеса и сл.

Нови приступи у њиховом избору и коришћењу у први план стављају:

- програмирање педагошке стратегије, активности ученика и наставника у свим етапама васпитно-образовног процеса њиховим посредством,
- постепено осамостаљивање ученика у процесу стицања нових знања и њихове практичне примене при чему је рад са различитим изворима знања основа за подстицања перцептивних, практичних и мисаоних активности ученика, без којих нема усвајања нових знања, формирања ставова и уверења,
- омогућавање ширег увођења диференцираних облика рада и савремених дидактичких система наставе и учења,
- ревалоризовање у већем степену методе стицања знања непосредним искуством ученика као и перманентног стицања секундарних информација путем савремених медија и материјала као најзначајнијег вида обогаћивања непосредног искуства ученика и
- оспособљавање ученика за селективни приступ информацијама и самообразовању.

Школа меморисања, са доминацијом вербалне предавачке наставе треба да уступи место - захваљујући великим делом и коришћењу савремених медија и материјала - школи култивисања ученикових мисаоних и вољних снага, стварајући многобројне стимулативне ситуације наставе и учења у оквиру школе, друштвене и радне средине и код куће у чему коришћење различитих извора знања игра одлучујућу улогу.

С обзиром на интензивну индустријску продукцију аудиовизуелних и других електронских медија и материјала последњих деценија, ваља нагласити да и најсавременији медији и материјали могу бити у служби превазиђене рецептивне наставе ако се не примењују

по концепту савремене васпитно-образовне технологије са активном улогом ученика у њиховом избору и коришћењу.

Наставна средства (штампана, аудитивна, визуелна, аудиовизуелна, па ни она најсавременија за делимичну аутоматизацију наставног процеса) не могу изоловано обезбедити реализацију циљева и задатака наставне теме ако нису интегрални део шире групе наставних средстава (програмских захтева, уџбеника, средстава за лабораторијске експерименте, предмети и објекти непосредне стварности) укључујући и наставника као најважније "наставно средство" - најзначајнији чинилац наставе.

У поступном савладавању апстрактних појмова (од непосредне стварности до вербалних и апстрактних симбола) у педагошком искуству посебну улогу по својој животности имају аудиовизуелна искуства ученика стечена путем савремених медија и материјала налазећи се на средини између објеката непосредне стварности и апстрактних визуелних и вербалних симбола. Без ових искустава која данас чине незаобилазно окружење наших ученика, немогуће је данас пуније изразити савремени свет, актуелизовати догађаје у њему и снажније га доживети.

Међутим, наставник остаје мера свих педагошких преображаја, програматор и процењивач вредности СОФТВЕР-а, аниматор и организатор васпитно-образовног процеса и напоредни носилац васпитних задатака.

Постоје више класификација наставних средстава, а овде је дата једна од њих:

- 1. Вербална наставна средства** (жива и изговорена реч - говор и репродукована реч и говор).
- 2. Текстуална наставна средства** (одговарајући штампани и посебно писани текстови из различитих области људског стваралаштва).
- 3. Визуелна наставна средства** (сва она средства која се у току наставног процеса примају - опажају чулом вида: - предмети, фотографије, дијаслике, цртежи, карте, шеме, графикони, дијаграми, симболи итд.).
- 4. Аудитивна наставна средства** (сва она средства која примамо помоћу чула слуха изузев говора и то: разни шумови у природи и акцетичне појаве, музички и тонски ефекти, разни звучни ефекти, репродуковани - вештачки и природни ефекти итд.).
- 5. Аудиовизуелна наставна средства** постављају синтезу елемената аудитивних и визуелних средстава, као на примери - дијафилм праћен одговарајућим текстом, музиком, шумовима или другим звучним ефектима; тонски филмови; ТВ емисије, видео касете и др.

У оквиру ове групе посебно би истакли савремене електронске уређаје који омогућују целовитију индиректну комуникацију, управљање па и делимично регулацију васпитно-образовног процеса (школска телевизија, наставни филм, настава уз помоћ компјутера и сл.). Ова средства нису само необавезни додатак наставниковом предавању већ, у срединама где

има услова и искуства у њиховој примени, преузимају, у већој или мањој мери, функцију наставника. Ово тим пре што у пирамиди педагошког искуства, од непосредне стварности до вербалних симбола, аудиовизуелни извори информација су на средини по степену апстрактности и животне блискости ученицима. Без њих данас, тешко да се може свет потпуније актуелизовати и доживети. Отуда је њихово шире коришћење педагошки неопходно и целисходно.

6. Мануелна наставна средства чине посебну групу средстава. Она служе за извођење разноврсних радних операција, захвата или ради као на пример: - разноврсни алати, машине, инструменти, апарати, предмети, материјали и др.

7. Експериментална и демонстрациона наставна средства. Овде спадају сва средства која обезбеђују извођење експеримента и демонстрација. У репрезентовању одређених садржаја наставних предмета, ова средства су уско повезана са мануелним наставним средствима, с тим што се примењују у посебним околностима и поступцима, са посебним циљем и задацима. Примењују се у неким општеобразовним, а нарочито у стручним наставним предметима.

8. Помоћно-техничка наставна средства омогућавају успешну примену осталих, главних наставних средстава. Разноврсна су и многобројна као на пример: разноврсне табле, столице, апликатори, апарати, показивачи и др.

Наставна средства (од класичних преко аудиовизуелних до најсавременијих електронских медија и материјала, укључујући и коришћење микрокомпјутера), стављена у службу све пунијег изграђивања субјекатске позиције ученика, могу веома значајно да допринесу остваривању циљева и задатака средње школе. Савремени медији, истовремено ослобађају време наставнику да се више бави питањима васпитања и развоја личности ученика.

9. Нормативима простора, опреме и наставних средстава које је донео просветни савет, предвиђена су потребна средства за остваривање програма свих наставних предмета и осталих васпитно-образовних активности ученика у школи. Ови нормативи су помоћни инструмент наставнику и стручном сараднику у планирању допуне и иновирања опреме кабинета, специјализоване учионице, радионице, лабораторије и специјализованог простора а према концепцији наставе на коју наставника обавезује нови програм наставног предмета, планираном унапређивању (мењању) педагошке стратегије и материјалним могућностима школе. Отуда је норматив наставнику основни приручник при програмирању рада (годишњем а посебно оперативном и непосредној припреми за час). Ма како добро био опремљен специјализовани простор, наставна средства неће остварити своју интегративну улогу у стицању знања и професионалном формирању и васпитавању ученика уколико наставник не

оствари њихово структурирање и приправност за функционисање у складу са планираном организацијом и облицима наставе и учења - са планираним подизањем квалитета наставе.

Отуда је норматив наставнику основни приручник при програмирању рада (годишњем а посебно оперативном и неспоредној припреми за час).

Сва наставна средства која наставник жели да примени или употреби на часу, морају бити технички исправна а њихова примена потпуно безбедна у односу на наставнике и ученике.

6. НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА ПО ПРЕДМЕТИМА

Прописани наставни планови и програми се остварију, пре свега, кроз детаљно планирање, тј. израду глобалних и оперативних планова рада наставника који су у складу са Правилником о наставном плану и програму за гимназије, Правилником о наставном плану и програму за обдарене ученике у математичкој гимназији, Правилником о наставном плану и програму за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику и са Правилником о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање.

Глобални и оперативни планови чине саставни део Годишњег плана рада. У гимназији наставник врши: 1) глобално 2) оперативно планирање као и 3) непосредно припремање за извођење наставног рада - припрема за час као и друге облике васпитно-образовног рада који су тесно повезани са наставом нпр. - додатни рад, слободне активности и сл.

Глобално планирање (годишње) врши се пре почетка школске године и обухвата распоређивање наставних тема, број предвиђених часова по теми, распоређивање часова за обраду, утврђивање и систематизацију.

Оперативно планирање обухвата дидактичко-методску разраду наставних тема на наставне јединице а временски обухвата најмање један месец. Наставник ради на изради оперативног плана уз уважавање напред наведених елемената и поступка (корелација са истим предметом по разредима, сродним предметима, упознавање услова, предзнања ученика и сл.). Оперативни план садржи: време (месеце), редослед наставних јединица у оквиру теме и за сваку од њих назначен тип часа, облик рада, метод рада, наставна средства место рада (локација), примена иновативних поступака, сараднике у реализацији и напомену у коју се уноси све оно што је важно за саопштење о наставној јединици, одступање од плана итд.

Непосредна припрема наставника за рад подразумева израду писане припреме за сваки час, која представља дидактичко-методичко структурирање часа, а састоји се у спецификавању одговарајуће наставне технологије која највише одговара унутрашњој логичкој структури градива одређене наставне јединице.

6.1. Начини и поступци остваривања наставног плана и програма по предметима су саставни део следећих правилника о наставном плану и програму

МАТЕМАТИЧКИ СМЕР			
ПОДРУЧЈЕ	Гимназија		
ОБРАЗОВНИ	Ученици са посебним способностима за математику		
ЈЕЗИК	Мађарски језик		
ГОДИНА	4		
РАЗРЕД	1.м		
ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ/ ИЗБОРНИ/ ФАКУЛТАТИВНИ ПРЕДМЕТ	ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА	ПРАВИЛНИК О НАСТАВНОМ ПЛАНУ И ПРОГРАМУ
Мађарски језик и књижевност	О	148	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-
Српски као нематерњи језик	О	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-
Страни језик	О	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-
Историја	О	74	за ученике са посебним способностима за математику бр. 7/2020
Географија	О	74	за ученике са посебним способностима за математику бр. 7/2020
Физика	О	134Т+14В	за ученике са посебним способностима за математику бр. 7/2020

Хемија	О	81Т+30В	за ученике са посебним способностима за математику бр. 7/2020
Физичко васпитање	О	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.правилник и 4/2020-др.правилник
Анализа са алгебром	О	148	за ученике са посебним способностима за математику бр. 12/16, 13/16-испр.7/2020
Геометрија	О	148	за ученике са посебним способностима за математику бр. 12/16, 13/16-испр.7/2020
Рачунарство и информатика	О	111+74В	за ученике са посебним способностима за математику бр. 12/16, 13/16-испр.7/2020
Грађанско васпитање	И	37	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.правилник и 4/2020-др.правилник
Верска настава	И	37	предмета Верска настава за средње школе бр.6/03, 23/04, 9/05, 11/16
Други страни језик-енглески, немачки, француски	Ф	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.правилник и 4/2020-др.правилник
РАЗРЕД	2.м		
Мађарски језик и књижевност	О	111	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.правилник и 4/2020-др.правилник

Српски као нематерњи језик	О	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.) ,12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и
Страни језик	О	74	За ученике са посебним способностима за биологију и хемију 7/20
Психологија	О	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/21, 7/21
Историја	О	74	За ученике са посебним способностима за биологију и хемију 7/20
Географија	О	74	За ученике са посебним способностима за биологију и хемију 7/20
Физика	О	99Т+12В	за ученике са посебним способностима за математику бр. 6/21
Хемија	О	79Т+32В	за ученике са посебним способностима за математику бр. 6/21
Физичко васпитање	О	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-
Анализа са алгебром	О	148	за ученике са посебним способностима за математику бр. 6/21
Геометрија	О	148	за ученике са посебним способностима за математику бр. 6/21

Рачунарство и информатика	О	111Т+74В	за ученике са посебним способностима за математику бр. 6/21
Грађанско васпитање	И	37	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021
Верска настава	И	37	предмета Верска настава за средње школе бр.6/03, 23/04, 9/05 и 11/16
Други страни језик-енглески, немачки,	Ф	74	За ученике са посебним способностима за биологију и хемију 7/20

РАЗРЕД	3.м		
Мађарски језик и књижевност	О	105	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021, 7/2021
Српски као нематерњи језик	О	70	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021, 7/2021

Страни језик	О	70	За ученике са посебним способностима за биологију и хемију 7/20, 6/21
Социологија	О	70	за гимназију за природно-математички смер гимназије 7/21
Физика	О	134+14В	За ученике са посебним способностима за математику 10/22
Хемија	О	64+10В	За ученике са посебним способностима за математику 10/22
Биологија	О	111	За ученике са посебним способностима за математику 10/22
Физичко и здравствено васпитање	О	70	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021, 7/2021
Анализа са алгебром	О	148	За ученике са посебним способностима за математику 10/22
Линеарна алгебра и аналитичка геометрија	О	148	За ученике са посебним способностима за математику 10/22
Рачунарство и информатика	О	74+37В	За ученике са посебним способностима за математику 10/22
Програмирање и програмски језици	О	37+74В	За ученике са посебним способностима за математику 10/22
Грађанско васпитање	И	35	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021, 7/2021
Верска настава	И	35	предмета Верска настава за средње школе бр.6/03, 23/04, 9/05 и 11/16

Други страни језик- енглески, немачки, француски	Ф	70	За ученике са посебним способностима за биологију и хемију 7/20, 6/21
--	---	----	--

РАЗРЕД	4.м		
Мађарски језик и књижевност	О	132	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11
Српски као нематерњи језик	О	66	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019- др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021, 7/2021
Страни језик	О	66	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019- др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021, 7/2021
Филозофија	О	66	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019- др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021, 7/2021

Физика	О	118+14В	за обдарене ученике у математичкој гимназији бр. 12/16, 13/16-испр.
Астрономија	О	33	за обдарене ученике у математичкој гимназији бр. 12/16, 13/16-испр.
Биологија	О	89+10В	за обдарене ученике у математичкој гимназији бр. 12/16, 13/16-испр.
Физичко и здравствено васпитање	О	66	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021, 7/2021
Анализа са алгебром	О	132	за обдарене ученике у математичкој гимназији бр. 12/16, 13/16-испр.
Вероватноћа и математичка статистика	О	66	за обдарене ученике у математичкој гимназији бр. 12/16, 13/16-испр.
Нумеричка математика	О	66	за обдарене ученике у математичкој гимназији бр. 12/16, 13/16-испр.
Рачунарство и информатика	О	66+66В	за обдарене ученике у математичкој гимназији бр. 12/16, 13/16-испр.
Програмирање и програмски језици	О	33+33В	за обдарене ученике у математичкој гимназији бр. 12/16, 13/16-испр.
Грађанско васпитање	И	33	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021, 7/2021

Верска настава	И	33	предмета Верска настава за средње школе бр.6/03, 23/04, 9/05 и 11/16
Други страни језик	Ф	66	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021, 7/2021

ИНФОРМАТИЧКИ СМЕР			
Гимназија			
Ученици са посебним способностима за рачунарство и информатику			
Мађарски језик			
4			
РАЗРЕД	1И		
ПРЕДМЕТИ	ОБАВЕЗНИ/ ИЗБОРНИ/ ФАКУЛТАТИВ НИ ПРЕДМЕТ	ГОДИШ ЊИ ФОНД ЧАСОВА	ПРАВИЛНИК О НАСТАВНОМ ПЛАНУ И ПРОГРАМУ
Мађарски језик и књижевност	О	148	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.правилник и 4/2020-др.правилник
Српски као нематерњи језик	О	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06,

			17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.правилник и 4/2020-др.правилник
Страни језик	О	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.правилник и 4/2020-др.правилник
Историја	О	74	за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику бр. 7/2020
Географија	О	74	за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику бр. 7/2020
Музичка култура	О	37	за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику бр. 7/2020
Физика	О	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.правилник и 4/2020-др.правилник
Хемија	О	74	за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику бр. 7/2020
Физичко и здравствено васпитање	О	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97,

			2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.правилник и 4/2020-др.правилник
Математика	О	185	за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику бр. 7/2020
Примена рачунара	О	74+37	за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику бр. 7/2020
Програмирање	О	111+74	за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику бр. 7/2020
Рачунарски системи	О	74	за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику бр. 7/2020
Грађанско васпитање	И	37	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.правилник и 4/2020-др.правилник
Верска настава	И	37	предмета Верска настава за средње школе бр.6/03, 23/04, 9/05 и 11/16
Други страни језик-енглески, немачки	ф	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-

			др.правилник и 4/2020- др.правилник
РАЗРЕД	2И		
Мађарски језик и књижевност	О	111	за гимназију за природно- математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019- др.правилник, бр.8/2019- др.прваилник и 4/2020- др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021
Српски као нематерњи језик	О	74	за гимназију за природно- математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019- др.правилник, бр.8/2019- др.прваилник и 4/2020- др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021
Страни језик	О	74	За ученике са посебним способностима за биологију и хемију 7/20
Историја	О	74	За ученике са посебним способностима за биологију и хемију 7/20
Географија	О	74	За ученике са посебним способностима за биологију и хемију 7/20
Физика	О	111	за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику бр. 6/21
Хемија	О	74	за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику бр. 6/21
Физичко и здравствено васпитање	О	74	за гимназију за природно- математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06,

			12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021
Психологија	О	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021
Математика	О	185	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021, 7/2021
Примена рачунара	О	74В	за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику бр. 6/21
Програмирање	О	74+111В	за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику бр. 6/21
Оперативни системи и рачунарске мреже	О	74	за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику бр. 6/21
Грађанско васпитање	И	37	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97, 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09,

			10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021
Верска настава	И	37	предмета Верска настава за средње школе бр.6/03, 23/04, 9/05 и 11/16
Други страни језик- енглески, немачки, француски	Ф	74	За ученике са посебним способностима за биологију и хемију 7/20
РАЗРЕД	ЗИ		
Мађарски језик и књижевност	О	111	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021
Српски као нематерњи језик	О	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021

Страни језик	О	74	За ученике са посебним способностима за биологију и хемију 7/20,6/21
Физика	О	111	Наставе и учења гимназије за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику 10/2022
Физичко и здравствено васпитање	О	74	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021
Математика	О	185	Наставе и учења гимназије за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику 10/2022
Биологија	О	111	Наставе и учења гимназије за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику 10/2022
Дискретна математика	О	74	Наставе и учења гимназије за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику 10/2022
Ликовна култура	О	37	За ученике са посебним способностима за биологију и хемију 7/20,6/21
Примена рачунара	О	74В	Наставе и учења гимназије за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику 10/2022
Програмирање	О	111В	Наставе и учења гимназије за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику 10/2022
Објектно оријентисано програмирање	О	37+111В	Наставе и учења гимназије за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику 10/2022
Базе података	О	37+37В	Наставе и учења гимназије за ученике са посебним

			способностима за рачунарство и информатику 10/2022
Грађанско васпитање	И	37	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021
Верска настава	И	37	предмета Верска настава за средње школе бр.6/03, 23/04, 9/05 и 11/16
Други страни језик-енглески, немачки, француски	Ф	74	За ученике са посебним способностима за биологију и хемију 7/20,6/21
РАЗРЕД	4И		
Мађарски језик и књижевност	О	132	за гимназију бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021
Српски као нематерњи језик	О	66	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021

Страни језик	О	66	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021
Физика	О	132	За гимназију за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику 5/17
Физичко васпитање	О	66	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021
Математика	О	165	За гимназију за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику 5/17
Биологија	О	99	за обдарене ученике у математичкој гимназији бр. 12/16, 13/16-испр.
Социологија са правима грађана	О	66	за обдарене ученике у математичкој гимназији бр. 12/16, 13/16-испр.
Филозофија	О	66	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.),

			12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021
Базе података	О	33+66В	За гимназију за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику 5/17
Програмске парадигме	О	99В	За гимназију за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику 5/17
Веб програмирање	О	66В	За гимназију за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику 5/17
Грађанско васпитање	И	33	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021
Верска настава	И	33	предмета Верска настава за средње школе бр.6/03, 23/04, 9/05 и 11/16
Други страни језик-енглески, немачки, француски	Ф	66	за гимназију за природно-математички смер гимназије бр. 3/91, 3/92, 17/93, 2/94, 2/95, 8/95, 23/97 2/02, 5/03, 10/03, 11/04, 18/04, 24/04, 3/05, 11/05, 2/06, 6/06, 12/06, 17/06, 1/08, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 7/11, 4/13, 14/13, 17/13, 18/13, 5/14, 4/15, 18/15, 11/16, 13/16(испр.), 10/17(испр.), 12/2018-др.правилник, бр.30/2019-др.правилник, бр.8/2019-др.прваилник и 4/2020-др.правилник, 12/2020, 15/2020, 1/2021, 3/2021

ЛИКОВНИ ТЕХНИЧАР			
ПОДРУЧЈЕ РАДА	Култура, уметност и јавно информисање		
ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ	Средња школа, ликовни техничар		
ЈЕЗИК НАСТАВЕ	Мађарски језик		
ГОДИНА ТРАЈАЊА	4		
РАЗРЕД	1.к		
Мађарски језик и књижевност	О	105	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019-dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Српски као нематерњи	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019-dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Страни језик	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006,8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019-dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Историја	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1

			2/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019-dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Музичка уметност	О	35	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006, 8/2008, 1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019-dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Физичко васпитање	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006,8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, -dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Биологија	О	105	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, - dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Географија	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, -dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022

Физика	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, -dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Хемија	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, -dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Математика	О	105	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, -dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Рачунарство и информатика	О	70В+60Б	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, -dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Историја уметности	О	70	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно

			информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-dr.pravilnik
Теорија форме	О	70В+30Б	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-dr.pravilnik
Цртање	О	140В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-dr.pravilnik
Верска настава	И	35	предмета Верска настава за средње школе бр.6/03, 23/04, 9/05 и 11/16
Грађанско васпитање	И	35	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Други страни језик-енглески, немачки, француски	Ф	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-

			испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
РАЗРЕД	2.к		
Мађарски језик и књижевност	О	105	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010- испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Српски као нематерњи	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010- испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Страни језик	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010- испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Историја	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-

			испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Физичко васпитање	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Математика	О	105	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Физика	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, dr.pravilnik,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Историја уметности	О	70	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1,8/2020-1-dr.pravilnik
Цртање	О	140В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној

			школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-dr.pravilnik
Сликање	О	105В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-dr.pravilnik
Вајање	О	105В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-dr.pravilnik
Графика	О	70	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-dr.pravilnik
Фотографија	О	70+30Б	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник

Основи технологије конзервације	О	70+30Б	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Верска настава	И	35	предмета Верска настава за средње школе бр.6/03, 23/04, 9/05 и 11/16
Грађанско васпитање	И	35	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Други страни језик-енглески, немачки, француски	Ф	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
РАЗРЕД	3.к		
Мађарски језик и књижевност	О	105	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018

			и 30/2019, др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Српски као нематерњи	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Страни језик	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Социологија	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Психологија	О	70	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-

			242, 14/2013-6, 10/2016-1, др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Физичко васпитање	О	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010- испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019, др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Историја уметности	О	70	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013- 242, 14/2013-6, 10/2016-1,8/2020-1-др.правилник
Цртање	О	140В+30Б	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013- 242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Сликање	О	140В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013- 242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Вајање	О	105В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно

			информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Графика	О	70В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Основи технологије конзервације	О	70В+30Б	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Технике зидног сликарства	О	70В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Вишемедијска уметност	О	70В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Верска настава	И	35	предмета Верска настава за средње школе бр.6/03, 23/04, 9/05 и 11/16

Грађанско васпитање	И	35	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010- испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019
Други страни језик-енглески, немачки, француски	Ф	70	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010- испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019
РАЗРЕД	4.к		
Мађарски језик и књижевност	О	96	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010- испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019- др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Српски као нематерњи	О	64	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,1 2/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010- испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019- др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022

Страни језик	О	64	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002,5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006,8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019- др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Филозофија	О	64	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002,5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006,8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019- др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Физичко васпитање	О	64	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002,5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006,8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019- др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Устав и права грађана	О	32	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002,5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006,8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018

			и 30/2019- др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Историја уметности	О	64	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Цртање	О	128В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Сликање	О	128В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Вајање	О	64В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Графика	О	64В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40,

			4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Основи технологије конзервације	О	64В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Технике зидног сликарства	О	64В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Вишемедијска уметност	О	64В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Рачунарска графика и мултимедији	О	64В	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40, 4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Практична настава	О	60Б	Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање: 9/1993-1, 2/1994-1, 4/1996-1, 19/1997-1, 15/2002-1, 10/2003-3, 7/2005-3, 4/2006-15, 4/2007-40,

			4/2009-8, 8/2009-30, 11/2010-3, 10/2013-919, 11/2013-242, 14/2013-6, 10/2016-1, 8/2020-1-др.правилник
Верска настава	И	32	предмета Верска настава за средње школе бр.6/03, 23/04, 9/05 и 11/16
Грађанско васпитање	И	32	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019-др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022
Други страни језик-енглески, немачки, француски	Ф	64	Правилник о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама бр. 6/90 и бр.4/91,7/93,17/93,1/94,2/94,2/95,3/95,8/95,5/96,2/2002, 5/2003,10/2003,24/2004,3/2005,6/2005,11/2005,6/2006,12/2006, 8/2008,1/2009,3/2009,10/2009,5/2010,8/2010-испр.,11/2013,14/2013,5/2014,3/2015,11/2016 и 13/2018 и 30/2019-др.правилник,15/2019,15/2020,5/2022,10/2022

7. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ

Гимназија остварује додатни, допунски и припремни рад до 60 часова у сваком разреду према следећем:

- 1) Додатни рад до 30 часова годишње;
- 2) Допунски рад до 30 часова годишње;
- 3) Припремни рад (ако се у току године укаже потреба за њим) до 30 часова годишње.

Додатну наставу школа остварује за ученика који постиже изузетне резултате или показује интересовање за продубљивање знања из одређеног предмета.

Допунску наставу школа остварује са ученицима који имају тешкоће у савладавању програма из појединих предмета или са ученицима који желе да унапреде постигнућа у одређеној наставној области.

Ученик је обавезан да остварује допунску наставу ако се процени да је то потребно.

Припремну наставу школа остварује за редовног ученика који се упућује на полагање разредног испита, и за ванредног ученика.

Припремна настава остварује се и за ученика који је упућен на полагање поправног испита, у обиму од најмање 10% од укупног годишњег броја часова из предмета на који је упућен на поправни испит.

Школа је дужна да организује припрему свих ученика за полагање матурских испита у обиму од најмање 5% од укупног годишњег броја часова из предмета из којих се полаже матурски испит.

За ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, који су укључени у редован систем образовања и васпитања, остварује се додатна подршка у складу са индивидуалним образовним планом.

7.1. Додатни рад

Циљ

Циљ додатног рада је да омогући одабраним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине из неких наставних области и предмета у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самостални рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да допринесе њиховом оспособљавању за даље самообразовање.

Задаци

- задовољавање индивидуалних особености ученика, склоности, интересовања, способности за учење;

-
- подстицање индивидуалног развоја ученика (адекватног темпа), пре свега њихових интелектуалних карактеристика, што омогућава брже напредовање ученика (акцелерација);
 - проширивање и продубљивање обима и садржаја појединих предмета за које ученици показују интересовање и способности;
 - груписање ученика према способностима и интересовањима чиме се стварају услови за индивидуализацију додатног рада;
 - идентификовање обдарених и талентованих ученика.

Садржаји додатног рада

Садржаји додатног рада полазе од редовног плана и програма, али се, сходно интересовањима и потребама ученика, проширују, продубљују и допуњују новим садржајима, одређених наука, и као такви важе само за ученике обухваћене овим обликом рада. Самим тим, садржаји додатног рада су индивидуализовани, како у односу на ученика, тако и у односу на наставника.

Начин и поступак остваривања

Додатним радом треба обухватити ученике: који постижу изузетне резултате у савладавању садржаја програма, који показују интересовање за проширивање и продубљивање знања и вештина који су обдарени и талентовани за одређене области и предмете.

Један ученик, се по правилу, може укључити у додатни рад само из једне наставне области, односно предмета. Међутим, уколико ученик постиже изузетне резултате из више наставних области, односно предмета, може бити укључен у додатни рад из два предмета ако они припадају сродној групи (природна, друштвена и сл.) и ако ученик изричито испољи жељу. Ученици који су обухваћени додатним радом из једне наставне области, односно предмета могу бити ангажовани и у раду једне секције, научне групе, дружине и сл.

Разредни старешина, предметни наставник, педагошко-психолошка служба школе, одељењска заједница ученика предлажу ученике за укључивање у додатни рад. Коначно одлука о избору ученика, за укључивање у додатни рад по наставним областима и предметима појединих одељења и разреда, доносе одговарајућа одељењска или разредна већа и образовно-васпитно веће школе.

Програм додатног рада треба планирати и организовати у оквиру недељног распореда часова образовно-васпитног рада. Часови могу да трају краће или дуже од 60 минута, зависно од садржаја који се остварују.

Треба настојати да се према могућностима додатни рад организује: пре почетка редовне наставе у супротној смени, за време радних субота и сл. При томе се мора водити рачуна о просторним, материјалним и организацијским могућностима школе, као и о томе које време најбоље одговара ученицима и наставницима, а поготово ученицима-путницима.

С обзиром на примену и функцију додатног рада наставник треба да препоручи најразноврсније облике, методе и поступке рада који ће ученицима омогућити да њихове креативне способности и интересовања максимално дођу до изражаја (индивидуални и групни облик; проблемска, индивидуализована и други облици наставног рада).

Наставник треба да упућује ученике да самостално испитују разне појаве, да се служе литературом, приручницима, алатима и инструментима, као и да сачине записе, анализе, закључке и сл.

На почетку сваке школске године стручни активни међусобно расподеле ваннаставне активности, одређују ко ће који додатни час да држи током школске године.

Додатна настава која се планира из информатичке групе предмета на информатичком смеру у периоду од 2023 до 2027.

Додатна настава Програмирање 1. разред

Додатна настава Програмирање 2. разред

Додатна настава Програмирање 3. разред

Додатна настава Програмирање 4. разред

Додатна настава ВЕБ програмирање 4. разред

Додатна настава Примена рачунара 1-4 разред

Додатна настава која се планира из групе предмета математике у периоду од 2023 до 2027.

Додатна настава Алгебра са анализом 1м. разред

Додатна настава Алгебра са анализом 2м. разред

Додатна настава Алгебра са анализом 3м. разред

Додатна настава Алгебра са анализом 4м. разред

Додатна настава Геометрија 1м разред

Додатна настава Геометрија 2м разред

Додатна настава Геометрија 3м разред

Додатна настава Геометрија 4м разред

Додатна настава из математике 1и разред

Додатна настава из математике 2и разред

Додатна настава из математике 3и разред

Додатна настава из математике 4и разред

Додатна настава на сва три смера:

Додатна настава из немачког језика

7.2. Припремни и допунски рад

Припремни и допунски рад организује се ако се у току године укаже потреба.

Припремни рад се остварује за ученике који полажу разредни или поправни испит, за ванредне ученике и за ученике који се спремају за полагање матурских испита.

Допунски рад се организује за ученике који стално или повремено заостају у савлађивању образовно-васпитних садржаја у редовној настави.

Циљ

омогућавање ученицима који заостају у савлађивању образовно-васпитних садржаја да се лакше укључују у редовни васпитно-образовни процес.

Задаци

- ближе одређивање програмских садржаја у којима ученици не постижу добре резултате;
- савлађивање овако утврђених садржаја треба више ускладити са потребама и могућностима ученика за које се организује овакав рад;
- пружање помоћи ученицима да се лакше уклопе у редовну наставу и праћење њиховог напредовања.

Садржаји

Садржаји су идентични прописаном наставном плану и програму. Избор, ширина и дубина обраде, као и дидактичко-методички поступци, у овим облицима рада су, више него обично, под утицајем индивидуалних карактеристика ученика укључених у допунски и припремни рад.

Начин и поступак остваривања

Пре издвајања ученика за допунски рад треба утврдити узроке и тешкоће које ученици имају у савлађивању градива. У самом идентификовању ученика за које треба организовати допунски рад учествују школски психолог и педагог, предметни наставник, одељењски старешина, родитељ, а према потреби и школски лекар.

Узимајући у обзир узроке заостајања појединих ученика у савлађивању садржаја неких наставних подручја (предмета), допунским радом се обухватају:

- ученици који долазе из других школа, а поготово из других република, с обзиром на то да се програми разликују;
- ученици који су похађали наставу у иностранству;
- ученици који су због болести, породичних и других оправданих разлога дуже одсуствовали са наставе;

-
- ученици који перманентно заостају и тешко савлађују наставно градиво;
 - ученици који у току наставне године више пута у континуитету добију негативне оцене из неког наставног подручја (предмета), а посебно ако су из тог предмета у претходном разреду показали недовољан успех или ишли на поправни испит;
 - ученици који у довољној мери не познају језик на којем се обавља настава.

Допунски рад треба, по правилу организовати у току читаве наставне године, с тим што за неке ученике или групе ученика може да траје дуже или краће време, што зависи од узрока заостајања и потребног времена за савлађивање садржаја програма неких наставних подручја у редовној настави.

Припремни рад се организује, по правилу, у августовском испитном року, изузев за ученике завршног разреда за које се организује у јунском испитном року.

Приликом планирања допунског рада мора се водити рачуна о следећем:

- један ученик, који заостаје у савлађивању садржаја из више предмета може бити укључен у додатни рад истовремено само из два предмета;
- допунски рад организовати са групом ученика или са појединим ученицима, а број ученика у групи не треба да буде већи од 10 и зависи од узрока заостајања ученика и природе садржаја програма појединих предмета;
- група ученика за допунски рад може се образовати у оквиру једног одељења или у оквиру једног разреда;
- групе по правилу, треба да обухватају оне ученике који имају исте проблеме и тешкоће у савлађивању садржаја неких предмета;
- састав појединих група не треба да буде сталан у току читаве године, будући да неки ученици који отклоне пропусте које су имали у праћењу напуштају их, али да се у њих укључују неки нови ученици;
- оријентационо планирати садржаје за сваког ученика и за сваку групу, водећи рачуна при томе да се допунски рад може одржати у оквиру једног или два часа недељно.

Трајање допунског рада се мора еластичније организовати. У зависности од пропуста у знању, нивоа усвојености градива, психофизичких могућности ученика као и оптерећености ученика у току дана, дужина рада са појединим ученицима у групама може трајати краће или дуже од 45 минута.

На почетку сваке школске године стручни активисти међусобно расподеле ваннаставне активности, одређују ко ће који допунски час и припреме да држи током школске године.

Припремна настава која се планира из информатичке групе предмета на информатичком смеру у периоду од 2023 до 2027.

Припремна настава за матурски испит Објектно оријентисано програмирање

Припремна настава за матурски испит Базе података

Припремна настава за матурски испит Програмирање

Консултације за писање матурских радова из свих информатичких предмета и математике

Припремна настава која се планира из математичке групе предмета на математичком смеру у периоду од 2023 до 2027.

Припремна настава за матурски испит из анализе са алгебром

Припремна настава за матурски испит из математике

Припремна настава за матурске радове из предмета математике за 4м и 4и разреде

Припремна настава за такмичења из математике

Припремна настава за такмичење из енглеског језика

Кампови

Пролећни и јесењи математички камп „НМ²” за заинтересоване ученике

Припремна настава која се планира на ликовном смеру у периоду од 2023 до 2027.

Припреме за матуру из историје уметности

Предматурска пракса-припрема за матуру из стручних предмета

Припреме за матуру из психологије

Припреме за матуру из енглеског језика

Припреме за матуру из мађарског језика и књижевности

Допунски рад је на сваком смеру из сваког предмета организован по потреби.

8. ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈА, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА

Школа у оквиру својих обавезних наставних предмета, грађанског васпитања као изборног предмета, као и кроз секције, факултативне активности, ученички парламент, учествовање ученика у организацији такмичења развија способност за препознавање проблема, вештине планирања акција за решавање проблема, удруживање и тимски рад, подстиче самоиницијативу и предузетнички дух ученика.

Образовно-васпитни рад у школи развија, негује и подстиче следеће:

I Лични развој

Подстицање самопоуздања, слободног изражавања мишљења и ставова, изграђивање критичког односа према појавама у друштву, изграђивање грађанске свести, учење видова самопотврђивања уз уважавање других личности ученика остварују:

- 1) наставници на редовним часовима и часовима факултативне наставе кроз додатни рад и учешће на такмичењима
- 2) кроз рад у школским секцијама и подстицање ученика да се укључе у друге едукативне садржаје који су им доступни у граду
- 3) кроз ангажовање у културним и спортским манифестацијама у школи и ван ње
- 4) кроз рад одељењског старешине и одељењских и разредних група
- 5) учешће у психолошким радионицама са различитим садржајима
- 6) укључивање ученика у семинаре, клубове, уметничка друштва и сл. у циљу волонтерског рада са другим ученицима у школи
- 7) укључивање ученика у различите пројекте који се односе на здрав стил живота (борба против наркоманије, пушења)
- 8) подстицање здравог такмичарског духа, толеранције, подстицање сарадње и односа уважавања личности независно од пола, социјалног статуса, националне припадности
- 9) васпитање у духу демократије

II Социјално сазнање и социјалне односе

- 1) Разумевање других ученика и њихових поступака и активности у социјалној групи кроз наставу грађанског васпитања, активности педагога школе, одељењских старешина, организатора групног рада (наставника, руководиоца секција...) и одељењских заједница
- 2) Развијање толеранције према разликама у мишљењима, ставовима, особинама, навикама, изгледу и потребама других:

-
- a. активности педагога школе, одељењских старешина, организатора групног рада (наставника, руководиоца секција...) и одељењских заједница
 - b. разговори и обрада тема на часовима одељењског старешине
- 3) Успостављање, неговање и развијање односа са другима – пријатељство, сараднички однос, односи међу генерацијама, односи у породици и школи, чиниоци који доводе до повезивања и нарушавања односа
- 4) Сарадња у школи

Укључивање ученика у припремање и реализацију заједничких програма којима се побољшава квалитет живота у школи (друштвено-користан рад, рад секција, рад одељењских група)

III Комуникативне способности, сарадње и конструктивно разрешавање сукоба

1. Унапређивање развоја сарадничке, ненасилне комуникације. Активно, пажљиво слушање другог у комуникацији и тумачењу критике. Изражавање својих опажања, осећања и потреба, представљање јасних захтева без оптуживања и критиковања и пребацивања одговорности за њих на другу особу. Конструктивно одговарање на критику: - настава грађанског васпитања, активности педагога и психолога школе, одељењских старешина, организатора групног рада (наставника, руководиоца секција...) и одељењских група
2. Познавање невербалне комуникације и њених особености - активности педагога и психолога школе кроз психолошку радионицу - разговори и предавања на часу одељењског старешине
3. Динамика сукоба, стратегија и стилови понашања у сукобу и конструктивно решавање сукоба - активности педагога и психолога школе, одељењских старешина и група ученика

IV Активности за решавање индивидуалних проблема

1. Прихватање личних проблема као кризе која представља шансу за развој. Изграђивање и коришћење ефикасних начина за решавање проблема: - активности педагога и психолога школе (психолошко-педагошко саветовање у решавању индивидуалних проблема) - разговори и предавања на часу одељењског старешине
2. Стрес: извори, утицаји, стилови суочавања и механизми превазилажења; изграђивање контроле и социјалне подршке - активности психолога школе, одељењских старешина и ученика
3. Превенција агресивног понашања - учење по моделу, кроз наставу и ваннаставне активности, активности едукованих ученика, активности педагога и психолога школе, одељењских старешина

-
4. Ризична понашања: зависности (пушење, алкохолизам, наркоманија) – превентивна активност - активности едукованих ученика, активности педагога и психолога школе, одељењских старешина, одељењских заједница, наставе екологије, друштвено-користан рад (израда панона)

V Аутономне моралности и изграђивање моралних и других вредности

1. Упознавање сазнајних и практичних вредности моралних норми и вредности, неговање моралних односа и активности:
 - a. сви субјекти у школи
 - b. редовна и факултативна настава
 - c. активности одељењских старешина и одељењских заједница
 - d. грађанског васпитања, настава социологије, веронауке
2. Критички однос према вредностима израженим у мас-медијима и непосредном окружењу кроз редовну, додатну и факултативну наставу, активности одељењских старешина и одељењских заједница
3. Афирмација позитивних примера у неговању моралности: активности ученика, одељењских старешина, школског педагога и психолога

8.1. Програм ученичког парламента

Ученички парламент је Законом загарантована формална институција која ученицима омогућава демократски начин удруживања ради заступања интереса свих ученика у школи, као и учешће ученика у доношењу одлука које се њих непосредно тичу. Ученички парламент чине по два представника из сваког одељења, које бирају ученици одељењске заједнице сваке школске године. Седнице сазива председник Парламента. Ученички парламент доноси одлуке на седницама, а остале видове свога рада може да врши и ван седница.

За координацију рада и стручну помоћ задужен је психолог школе.

Циљеви:

- Остваривање слобода ученика: говора, изражавања сопственог мишљења, удруживања
- Остваривање сопствених права, не угрожавајући права других
- Развијање демократских знања и вредности, кроз прихватање различитости
- Оснаживање младих за доношење заједничких одлука прихватљивих за све стране
- Поспешивање личног развоја ученика
- Развијање самопоуздања и личне одговорности
- Развијање спремности за прихватање различитости, развијање самоконтроле, објективности и реалности
- Остваривање боље комуникације, уважавања, поштовања, активног слушања

- Побољшање атмосфере и живота у школи
- Развијање колективног односа и партнерства са наставницима, стручним сарадницима, директорима, родитељима
- Оснаживање младих за боље разумевање потреба и проблема својих вршњака, као и прихватање верских, расних, националних, имовинских и
- полних различитости
- Оснаживање младих за покретање и учествовање у пројектима у сарадњи са органима школе и локалном заједницом
- Боља информисаност ученика

Користи

За ученике	- Остваривање права гарантованих међународним и националним документима - Прихватање права и одговорности - Уважавање личности ученика - Свестран развој ученика - Искуство тимског рада - Учење о различитости и недискриминаторском понашању - Јасна и благовремена информисаност свих ученика - Могућност утицања на одлуке битне за ученике - Квалитет сарадње између ученика и наставника - Веће задовољство радом и животом у школи
За школу и наставнике	- Боља сарадња и комуникација са ученицима - Упознавање са жељама и потребама ученика - Подела обавеза и одговорности - Задовољство донешеним одлукама, без присиле - Уштеда у времену проведеном на развијању осећаја за ред и дисциплину - Лакша адаптација на промене - Веће задовољство радом и животом у школи
За родитеље	- Деца одговорна, свесна својих могућности, спремнија на бољу комуникацију - Лакше идентификовање потреба свих страна - Боља сарадња и задовољство школским процесом - Смањење броја конфликтних ситуација и успешније њихово решавање - Примена научених вештина у породичној комуникацији, кроз обострано учење - Активно укључивање у школски процес

За локалну заједницу	- Лакше упознавање са потребама ученика и адекватно прилагођавање локалних акција - Лакша и боља информисаност о животу у школи - Боља расподела наменских средстава - Могућност двосмерне комуникације ради реализације заједничких циљева - Побољшавањем рада школа доприносити побољшању квалитета живота у локалној заједници
----------------------	---

8.2. Јачање предузетничког духа код ученика

Компетенција предузетништво подразумева способност појединца да сам подстакне промене и способност да прихвати, подржи и прилагоди се иновацијама које доносе спољне околности. Предузетништво укључује преузимање одговорности за сопствене поступке, позитивне и негативне, развој стратешке визије, постављање циљева и њихово остваривање, као и мотивацију за успех.

Образовање за предузетништво представља много више од обуке за започињање сопственог пословног подухвата, јер подразумева и развој личних особина и вештина попут креативности, иницијативе, самопоуздања, и многих других.

Школа треба да промовише предузетнички дух код ученика, да развија предузетничке вештине и ставове.

Циљ: развијање предузетничких вештина, креативности, стваралачког мишљења, самопоуздања, социјалне вештине, вештине комуникације, одговорности и стрпљења, сарадничтва и поверења, флексибилности и толеранције, иницијативе и поузданости, лидерске и организацијске вештине, продуктивности и економске логике с тим доприневши развијању личности ученика

Задачи: научити преузимати иницијативу, заузимати активан и одговоран став према потребама заједнице као и према себи и сопственом развоју, идеју разрадити и претварати у успешан посао, развијати мотиве учествовања у самосталним и тимским пројектима, да уочава кораке у решавању проблема и доноси одлуке, мотивисати да предлаже своје и прихвата туђе идеје, да учествује у реализацији идеја и њиховом презентовању, да учествује у хуманитарним акцијама, да се одговорно односи према јавним добрима.

Организација такмичења

У организацији такмичења сваке године присуствују и преузимају улогу и наши ученици. Ово сматрамо јако важним јер се кроз организације такмичења развијају социјалне вештине, организацијске и лидерске вештине, предузетнички дух, тимски рад, самоиницијатива, доприносећи и бољег самопознавања и развоју личности.

9. ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Планови наставе и учења гимназијских смерова за ученике са посебним способностима за математику и за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику из 2020. године предвиђа и остале облике образовно-васпитног рада, као што су: екскурзија, језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе, други страни језик, слободне активности (хор, оркестар, секције, техничке, хуманитарне, спортско-рекреативне и друге ваннаставне активности), друштвене активности- ученички парламент, ученичке задруге. Од горе поменутих облика образовно-васпитног рада код нас се остварују:

- Екскурзија
- Други страни језик (немачки језик)
- Секције
- Хуманитарне активности
- Спортско-рекреативне активности
- Друштвене активности- ученички парламент

План наставе и учења образовног профила ликовни техничари предвиђа и факултативне облике образовно-васпитног рада као што су: екскурзија, језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе, други страни језик, слободне активности (хор, секције и друго), друштвене активности- ученички парламент, ученичке задруге, културна и јавна делатност. Од горе поменутих облика образовно-васпитног рада код нас се остварују:

- Екскурзија
- Други страни језик (немачки језик)
- Секције
- Друштвене активности- ученички парламент
- Културна и јавна делатност школе

Факултативни наставни предмет: Енглески 2**На нижем нивоу****Годишњи/недељни фонд часова: 70/2**

Р. бр. Тем е	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1	Self and society	• Представити се • Опис својих другара • Present simple and present continuous	• Усмено и писмено представљање • Писмено опис својих другара • Граматични задаци	• Рад у паровима • Групни рад • Фронтална лекција • Индивидуалан рад • Тест
2	Home	• Опис своје околине • Речи: простори и опреме • Present perfect	• Усмено и писмено описати свој дом и своју околину • Граматични задаци • Писање диалога • Читање текстова	• Рад у паровима • Групни рад • Фронтална лекција • Индивидуалан рад • Тест
3	Education	• Упоређење школских система • Речи: у школи, предмети • Prepositions	• Писмени задатак • Читање и слушање текстова и диалога • Граматични задаци	• Рад у паровима • Групни рад • Фронтална лекција • Индивидуалан рад • Тест
4	What do you do for fun?	• Презентација хобија • Речи: слободно време • The past simple	• Читање кратких текстова • Презентација • Граматични задаци	• Рад у паровима • Групни рад • Фронтална лекција • Индивидуалан рад • Тест
5	Travelling and Holidays	• Опис идеалног путовања • Речи: туризам, путовање • The past continuous and the past perfect	• Усмено и писмено описати свог идеалног путовања • Граматични задаци • Диалог	• Рад у паровима • Групни рад • Фронтална лекција • Индивидуалан рад • Тест
6	Art and Science	• Debate • Речи: наука и уметност • Relative pronouns	• Having a debate • Vocabulary test • Граматични задаци • Разумевање различитих текста	• Рад у паровима • Групни рад • Фронтална лекција • Индивидуалан рад • Тест

Факултативни наставни предмет: Немачки језик 2**Пазред: 1 М/К/И****Годишњи/недељни фонд часова: 70/2**

Р. бр. Тем е	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1	Ich und meine Familie	• Представити се • Опис својих другара • Praesens	• Усмено и писмено представљање • Писмено опис својих другара • Граматични задаци	• Рад у паровима • Групни рад • Фронтална лекција • Индивидуалан рад • Тест
2	Mein Wohnort	• Опис своје околине • Речи: простори и опреме • Lokale Adverbien	• Усмено и писмено описати свој дом и своју околину • Граматични задаци • Писање диалога • Читање текстова	• Рад у паровима • Групни рад • Фронтална лекција • Индивидуалан рад • Тест
3	Schule	• Упоређење школских система • Речи: у школи, предмети • Praepositionen	• Писмени задатак • Читање и слушање текстова и диалога • Граматични задаци	• Рад у паровима • Групни рад • Фронтална лекција • Индивидуалан рад • Тест
4	Freizeit-Hobby	• Презентација хобија • Речи: слободно време • Praeteritum	• Читање кратких текстова • Презентација • Граматични задаци	• Рад у паровима • Групни рад • Фронтална лекција • Индивидуалан рад • Тест
5	Ferien	• Опис идеалног путовања • Речи: туризам, путовање • Futur I	• Усмено и писмено описати свог идеалног путовања • Граматични задаци • Диалог	• Рад у паровима • Групни рад • Фронтална лекција • Индивидуалан рад • Тест
6	Essen-Trinken-Einkaufen	• Диалог: на пијаци, у продавници, у ресторану • Речи: намирнице • Imperativ	• Граматични задаци • Разумевање различитих текста • Усмено и писмено изражавање у теми, наручити у ресторану	• Рад у паровима • Групни рад • Фронтална лекција • Индивидуалан рад • Тест

Факултативни наставни предмет: Немачки језик 2**Разред: 2.М/К/И****Годишњи/недељни фонд часова:72/2**

Р. бр.	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1.	Ferien: Meer und mehr	• Путовање • Распуст Ученици треба да науче речи о овој теми и да се изражавају о циљним земљама, о типовима путовања, и о томе, шта је њима важно током распуста.	• Фронтална настава • Индивидуални рад • Рад у паровима • Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак, квиз
2.	Ereignisse und Fakten am Beginn des neuen Jahrhunderts	-Ученици треба да се изражавају о различитим догађајима и о познатим личностима	• Фронтална настава • Индивидуални рад • Рад у паровима • Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак, квиз
3.	Was tust du für deine Gesundheit	-Ученици науче делове тела и речи о здрављу	• Фронтална настава • Индивидуални рад • Рад у паровима • Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак, квиз
4.	Ein Unfall	-Ученици науче речи о саобраћају, како је било пре, и како је данас	• Фронтална настава • Индивидуални рад • Рад у паровима • Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак, квиз
5.	Menschen wie du und ich	Ученици треба да формулишу какви су они и њихови другови и да науче одећа и обућа	• Фронтална настава • Индивидуални рад • Рад у паровима • Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак, квиз
6.	Partnerschaften	Ученицу се изражавају о теми партнерство, науче хороскопе	• Фронтална настава • Индивидуални рад • Рад у паровима • Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак, квиз
7.	Jobs und Berufe	Ученици науче речи о занимању и да се изражавају о занимању својих снова	• Фронтална настава • Индивидуални рад • Рад у паровима • Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак, квиз
8.	Zukunftsvisionen	Ученици треба да се изражавају како замисле своју будућност	• Фронтална настава • Индивидуални рад • Рад у паровима • Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак, квиз

Факултативни наставни предмет: Немачки језик 2**Разред:3.М/К/И****Годишњи/недељни фонд часова: 72/2**

Р. бр. Теме	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1.	Gefühle und Emotionen	Ученици се изражавају о емоцијама, о осећајима, причају о љубави	- Фронтална настава - Индивидуални рад - Рад у паровима Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак,квиз
2.	Fantasien, Träume, Wünsche	Ученици причају о својим сновима и жељама	- Фронтална настава - Индивидуални рад - Рад у паровима Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак,квиз
3.	Events	Ученици уче о различитим догађајима у Немачкој и у другим земљама, и о сећањима	- Фронтална настава - Индивидуални рад - Рад у паровима Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак,квиз
4.	Neue Technologien, Fertigkeitstraining	Ученици се изражавају о новим технологијама, о њиховим предностима и манама	- Фронтална настава - Индивидуални рад - Рад у паровима Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак,квиз
5.	Sprechen Sie Denglisch?	Ученици уче о англицизмима у немачком језику	- Фронтална настава - Индивидуални рад - Рад у паровима Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак,квиз
6.	Umweltschutz	Ученици треба да се изражавају о очувању природе	- Фронтална настава - Индивидуални рад - Рад у паровима Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак,квиз
7.	Jugendwelt	Ученици се изражавају о младој генерацији и о младим јунацима	- Фронтална настава - Индивидуални рад - Рад у паровима - Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак,квиз
8.	Deutschland und die Deutschen	Ученици се изражавају о томе, шта је типично за Немачку и за Србију, каква је Немачка данас	- Фронтална настава - Индивидуални рад - Рад у паровима - Рад у групи	Рад на рачунару, реферат, наставни листић, снимак,квиз

Факултативни наставни предмет: Немачки језик**Разред:4 М,И,К****Годишњи/недељни фонд часова:2**

Р. бр. теме	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1	Планирање путовање, организовање једног путовања	Ученици треба да науче шта је битно код резервације, паковање	Фронтална настава, индивидуални рад, рад у паровима/ у групи	Рад из књиге, рад на рачунару, реферат, наставни листић
2	Школа	Треба да знају да изражавају шта је позитивна, или негативна страна својих школа	Фронтална настава, индивидуални рад, рад у паровима/ у групи	Рад из књиге, рад на рачунару, реферат, наставни листић
3	Занимање које наше омладине интересује	Треба да се изражавају о занимање својих снова	Фронтална настава, индивидуални рад, рад у паровима/ у групи	Рад из књиге, рад на рачунару, реферат, наставни листић
4	Моја генерација	Треба да формулишу какви су они, њихови другови	Фронтална настава, индивидуални рад, рад у паровима/ у групи	Рад из књиге, рад на рачунару, реферат, наставни листић
5	Зависности (алкохол, дрога, лекови)	Треба да изражавају које зависности постоје, какве су њихове последице	Фронтална настава, индивидуални рад, рад у паровима/ у групи	Рад из књиге, рад на рачунару, реферат, наставни листић
6	Породица	Треба да изражавају шта је битно њима у једној породици, васпитање деце	Фронтална настава, индивидуални рад, рад у паровима/ у групи	Рад из књиге, рад на рачунару, реферат, наставни листић
7	Рад у иностранство	Треба да изражавају како замисле свој будућност, да ли за неко време радили у иностранство	Фронтална настава, индивидуални рад, рад у паровима/ у групи	Рад из књиге, рад на рачунару, реферат, наставни листић
8	Чланак из новине	Треба да изражавају које теме их интересују	Фронтална настава, индивидуални рад, рад у паровима/ у групи	Рад из књиге, рад на рачунару, реферат, наставни листић

10. НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА И ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА УЧЕНИКА СА ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА

Пошто се у нашој гимназији спроводи образовно-васпитни рад са талентованим ученицима израдили смо програм рада за развој талената.

Циљ програма:

Примарни циљ овог програма су наши ученици и развој њихових талената на часовима и ван школе. Најважније педагошко начело нам је обезбеђивање опуштене атмосфере како би се пробудило и задовољило деčје интересовање, као и развој вољног заједничког стваралаштва код деце. Ту подразумевамо подстицање ученичке радозналости и жеље за постављањем питања, паралелни развој логичког и креативног размишљања, као и стварање веза између различитих информација.

ГЛАВНЕ ТАЧКЕ ПЛАНА РАДА ЗА РАЗВОЈ ТАЛЕНАТА:

1. Препознавање талената
2. Неговање талената
3. Програми за развој и богађење талентованих
4. Помоћ и потпора талентованих
5. Стручно усавршавање ментора, тренера и професора
6. Пружање помоћи талентованима који су неостварени
7. Помоћ ученицима са специјалним (посебним) потребама

ПРЕПОЗНАВАЊЕ ТАЛЕНАТА:

У препознавању талентованих, наша школа узима за пример схему др Ендрета Цејзела.

У нашој школи на располагању стоје следећа средства за мерење различитих могућности :

- Упитник за оријентационо учење Козеки- Ентвисле
- Упитник за школску мотивацију Козеки- Ентвисле
- Скала вредности према креативности Тот
- Домино тест Д-48
- Равен
- Тест креативности по круговима
- Вартегов тест креативности
- Као и остали тестови који би се употребили по потреби

С времена на време се врши избор међу тестовима који се примењују.

ИЗДВАЈАЊЕ

Наша школа сваке године организује зимски камп за старије разреде основних школа. Један део учествује на активностима ликовних уметности (вајање, графика, сликање и остало), док други део учествује на активностима из природних наука (математика, информатика, биологија, физика, хемија и остало). Програми су тако организовани да се ствара и потпомаже заједнички (тимски) рад, развија колективност и самопознаја. Професори и стручна служба наше школе се код појединих индивидуалних сусрета труде издвојити ученике који се истичу, на сличан начин као и код групних активности. Већ тада професори могу одредити потенцијалне таленте у стручним областима, бити ментори приликом израде радова за такмичење или пружити помоћ додатним/помоћним материјалом. За време трајања кампа омогућена је могућност консултације и саветодавства родитељима.

Припреме за пријемни испит, пријемни испит

Сваког фебруара наша школа организује припреме за пријемни испит из математике и ликовне уметности, који помажу ученицима у томе да са што бољим успехом положе исти. У току припрема, сваког викенда, професори, педагог и психолог школе се баве ученицима. По потреби се користе различити типови процена. Тада су доступне и консултације родитељима.

Ликовни конкурс за ученике основних школа, такмичења

Неколико пута годишње се организују конкурси и такмичења са циљем откривања, помагања и привлачења талентованих ученика основних школа. Наша такмичења/конкурси су:

- конкурс из сликања- професори са ликовног смера сваке године расписују конкурс за основце, са разноликим темама сваке године
- спомен-такмичење „Фекете Михаљ“- такмичење из математике за ученике основних и средњих школа. Победници (финалисти) учествују у тиму Војводине на Међународном такмичењу из математике на мађарском језику.

- Зрињи Илона такмичење из математике- Фондација за талентовану децу из математике (MATEGYE) организује такмичење за ученике основних и средњих школа у два круга, од којих се војвођански круг одржава код нас. Победници се даље такмиче у Мађарској.
- Кири спомен-такмичење из математике- такмичење које се одржава у Мађарској, за које се војвођански круг одржава код нас. Учесници су ученици основних и средњих школа.
- Кири спомен-такмичење из хемије- такмичење које се одржава у Мађарској, за које се војвођански круг одржава код нас. Учесници су ученици основних и средњих школа.
- Нојман такмичење из информатике- такмичење које се одржава у Мађарској, за које се војвођански круг одржава код нас. Учесници су ученици основних и средњих школа.
- Јакуч Ласло спомен-такмичење из географије- такмичење које се одржава у Мађарској (Сегедин), за које се војвођански круг одржава код нас. Учесници су ученици средњих школа, од првог до четвртог разреда
- Међународно такмичење из математике „Кенгур без граница“ које се одржава трећег четвртка у марту сваке године. Ово такмичење се одвија у нашој школи, а најбољи се пласирају у државно финале у јуну.
- Тимско такмичење“ Бољаи“ из математике се одржава у зимском распусту у нашој школи, а најбоље екипе учествују у финалу у Будимпешти, у Мађарској.
- Такмичење из математике за средњошколце из округа Бекеш (Мађарска): наши ученици у нашој школи решавају задатке, а наставници прослеђују решене задатке организаторима такмичења.

НЕГОВАЊЕ ТАЛЕНАТА

Неговање талената је заједнички задатак школе и дома који врше наставници, васпитачи, педагог, психолог и остале колеге са положеним стручним испитом.

Остварује се на следеће начине:

- **обогаћивање:** наставно градиво је већ у самим основама много обимније од наставног градива других средњих школа, а које и сам наставник може проширити (или продубити) у току часа уколико ученици могу разумети теже и озбиљније теме, односно у зависности од могућности разреда. Осим овога, на факултацијама, додатној настави и секцијама има довољно времена за проширење наученог са часова , као и за припреме за такмичења кроз припрему такмичарских радова. Укратко, дата је свака могућност и средство за даље богаћење и проширење знања.
- **убрзање:** постоји могућност бржег завршетка средњошколског образовања.
- **диференцијални развој:** постоји могућност индивидуалног, диференцијалног развоја добрих и бржих ученика, у форми тежих и сложенијих задатака, односно тема. Такође се обезбеђује напредовање оних ученика који су подбацили у даљем развоју својих способности, у оквирима ИОП-а (индивидуалног образовног плана).

У корист, службу успешног учења, наша школа посебну пажњу посвећује томе да ученици усвоје/присвоје учинковите стратегије и начине учења. Зато повремено, у датим могућностима вршимо тестирања. Међу васпитне циљеве дома спада и развој, односно повећање резултата школе кроз поподневну наставу у разредној заједници, уз тематику као што су усвајање учинковитих стратегија учења, организација учења, развијање пажње и концентрације, правилно прављење белешки, итд. Наведено се спроводи и на преподневним часовима или на секцији за тренирање учења.

ПРОГРАМИ ЗА РАЗВОЈ И БОГАЂЕЊЕ ТАЛЕНТОВАНИХ У ТОКУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

Ваннаставне активности

Додатна настава:

На часовима додатне наставе наши професори се баве ученицима који су из њиховог предмета показали већа знања, успехе и интересовања према предмету. О овим активностима се одлучује на почетку сваке школске године, у оквирима годишњег плана. Избор ученика за додатну наставу се врши на више начина, у зависности од предмета. Учешће на оваквој настави може бити добровољно или захтевано као обавезно од стране професора. Могуће је учешће на додатној настави из више предмета. Обрађиване тематике се везују за предмет по областима или за знање из предмета које се не обрађује у току редовне наставе. Овако се знање ученика проширује и допуњује сазнањима у складу и зависности са њиховим могућностима.

Допунска настава:

Остварује се из сваког предмета, по потреби. У понеким случајевима, и талентовани ученици могу присуствовати да би се укинуле потешкоће у учењу, односно да се таленат у потпуности ослободи.

Секције:

На секцијама се ствара могућност учешћа ученика у таквим активностима које нису у строгој вези са наставним градивом. Професори који воде секције се баве оним ученицима који показују интересовање према одређеној области, којој су дорасли и за коју су способни. И ове активности по секцијама су одређене на почетку сваке године у оквирима годишњег плана.

Факултативна настава:

Ученици се сваке године одлучују за факултативну наставу прописану од стране министарства. Њима се баве професори који су увидели да ученици показују интересовање и способност за предмет. И ове активности су одређене на почетку сваке године у оквирима годишњег плана.

ПОМОЋ И ПОТПОРА ТАЛЕНТОВАНИХ

У овоме помаже вишеслојна мрежа за талентоване. Осим учениковог развоја, покушавамо помоћи и у оквиру институције и проблема унутар ње, као и материјалном подршком у облику стипендије ученицима у тешкој социјалној ситуацији. Организујемо и:

- конференције и стручне скупове (нпр. 1. конференција центара за талентоване у Војводини)
- професионално саветовање матураната
- припреме за даљи наставак образовања, уз помоћ ментора
- помоћ приликом конкурисања за стипендију
- размену ученика са иностранством
- различите активности за талентоване
- ученици, који учествују у програму за талентоване, добијају диплому коју могу искористити у даљем учењу
- тражење спонзора
- укључивање ученика који су раније завршили средњошколско образовање у програм за потпору талентованих, као и у извршење помоћи
- писање конкурса
- одржавање веза са центрима за талентоване, регистрација истих

СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ МЕНТОРА И НАСТАВНИКА

Сматрамо битним да сваки запослени, који ради са талентованима, редовно учествује на усавршавањима, конференцијама као и да уради све за циљ преношења свог најбољег знања и васпитања ученицима. Колеге развијају различите могућности не само у усавршавању стручног знања, већ подједнако учествују на акредитованим усавршавањима унутар и ван земље на, код нас, неприхваћеним, усавршавањима.

Пошто се наша школа бави талентованима, велики акценат се ставља на то да се и професори развијају унутар центара за неговање талентованих. Професори са универзитета у Дебрецину, са одсека за психологију, редовно усавршавају наше професоре у различитим областима развоја талентованих. Поред овога, наши професори добровољно учествују на организованим, двогодишњим курсевима за педагоге у организацији Дебрецинског универзитета, унутар којег постоји смер за неговање и развој талената. Након завршеног курса, професори стичу међународно признату диплому, на основу чега су постали стручњаци за неговање талената.

ПРУЖАЊЕ ПОМОЋИ ТАЛЕНТОВАНИМА КОЈИ СУ НЕОСТВАРЕНИ У НЕЧЕМУ

Када се примети подбацивање (у остваривању циљева наставе или у испољавању своје даровитости у потпуности), педагошка служба сместа предузима кораке у откривању узрока, заједно са стручњацима за талентоване. У зависности од узрока, покушавамо помоћи. Уколико се указана помоћ од стране стручног професора, разредног старешине или стручњака за

талентоване покаже као неадекватна, онда педагошко- психолошка служба стручњака покушава пронаћи, открити и укинути разлог подбацивања. По потреби, организујемо и примењујемо укључивање породице. У великом броју случајева, довољна је помоћ наставничког већа и групе за студије случајева. Уколико је проблем заступљен дуже време и нема помака, онда тражимо помоћ стручњака ван установе.

ПОМОЋ УЧЕНИЦИМА СА ИЗУЗЕТНИМ (ПОСЕБНИМ) ПОТРЕБАМА

Наша школа обраћа нарочиту пажњу на оне ученике који имају посебне потребе (хиперактивност, поремећај пажње, Аспергер синдром, проблеми са учењем, неуролошки проблеми, емотивни проблеми, физички недостаци). На основу примедбе разредног старешине или предметног наставника, стручна служба уз помоћ стручњака покушава препознати потешкоће и разлоге, и уколико се покаже да је у питању ученик са изузетним (посебним) потребама, школа прави посебан програм за њега.

11. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Прослава – Програм	Време реализације
Бруцошијада и камп за прваке	На крају августа
Свечано отварање школске године	31. август
Пријем првака у Ђачки Парламент	Септембар
Камп “Kárpát-medencei kémia tábor”	Септембар
Стручна екскурзија/посета изложбама	октобар
„Subotica Open IT”	јесен
Организовање ликовног конкурса ученицима основне школе	Новембар
Дан толеранције	новембар
Путовање на отворене дане факултета Суботица	Пролеће
Путовање на отворене дане факултета Нови Сад	Пролеће
Отворени дан наше школе	Новембар
Стручна екскурзија/посета изложбама у Будимпешти	Новембар
Организовање меморијалног такмичења из математике „Fekete Mihály Emlékverseny”	Децембар
Прослава Божића	Децембар
Зимски камп	Јануар
Обележавање школске славе -Дан Светог Саве	27.јануар
Такмичење из информатике „Neumann”	Фебруар
IQ - дан	
Изложба матуранта	Пролеће
Изложба наставника	Пролеће
Пи -дан	14. март
Домијада	Април
Сусрет школа са називом „Бољаи“- БИТ	Април
Свечани бал матураната	Април
Сајам средњих школа у Сенти, Кањижи, Ади	Пролеће
„КМВ“ такмичење средњошколаца	Април
Представљање филмова филмске радионице „Bolyai Filmműhely”	Пролеће
Македонија, „Small Montmartre of Bitola”	Мај
Матура	почетак јуна
Завршна изложба - ликовни техничари	Јун

12. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

Ради јачања образовно-васпитне делатности школе, подстицања индивидуалних склоности и интересовања, правилног коришћења слободног времена, као и ради богаћења друштвеног живота и разоноде ученика, развијања и неговања другарства и пријатељства, школа је дужна да реализује слободне активности, које се, по правилу, спроводе кроз рад у секцијама.

Слободне активности ученика остварују се од 30 до 60 часова у сваком разреду у школској години.

ФАКУЛТАТИВНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ		ПРВИ РАЗРЕД	ДРУГИ РАЗРЕД	ТРЕЋИ РАЗРЕД	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	УКУПНО
		годишње	годишње	годишње	годишње	годишње
2.	Стваралачке и слободне активности ученика	30-60 час	30-60 час	30-60 час	30-60 час	120-240 час

12.1. Слободне активности ученика

Циљ

Слободне активности представљају ваннаставни факултативни облик рада школе.

Непосредан васпитно-образовни циљ ученичких слободних активности јесте да допринесу развоју личности на образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану.

Задачи слободних активности су:

- проширивање и продубљивање, као и стицање нових знања и умења а према интересовањима ученика;
- задовољавање специфичних интересовања ученика уз активно усмеравање њихових склоности, способности интересовања и подстицање професионалног развоја;
- мотивисање и оспособљавање ученика за самосталан и креативан рад;
- омогућавање ученицима организовање забаве и рекреације, као и других услова да самостално користе слободно време и организују духовни, културни и друштвени живот у средини у којој живе и раде.

Слободне активности су многобројне и разноврсне и омогућавају укључивање сваког ученика у поједине облике рада. У средњим школама се најчешће организују као:

- научно-истраживачке активности;
- научно-техничке и радно-производне активности;
- културно-уметничке;

- спортско-рекреативне.

12.2. Научно-истраживачке слободне активности

Посебни задаци научноистраживачких слободних активности су:

- развијање склоности и способности ученика у одговарајућој научној дисциплини, посебно стваралачких способности и сазнајних могућности ученика;
- развијање логичког и критичког мишљења ученика;
- стварање услова и подстицање креативног рада ученика;
- навикавање и оспособљавање ученика за коришћење научнопопуларне и стручне литературе, приручника и лексикона;
- увођење ученика у методе научног истраживања и упознавање ученика са мултидисциплинарним и интердисциплинарним приступом решавању научних проблема;
- развијање спретности ученика за експериментални и практичан рад.

Облици и садржаји - у зависности од интересовања ученика.

На почетку сваке школске године стручни активни међусобно расподеле ваннаставне и слободне активности, одређују ко ће коју секцију да држи током школске године.

12.3. Листа планираних секција за наредни четворогодишњи период:

Бр.	Назив секције:
1.	АРДУИНО-почетни
2.	АРДУИНО-напредни
3.	Примена рачунара 1-4. разред
4.	Роботика 1-4.разред
5.	Секција пројектних радова
6.	Секција вештачке интелигенције
7.	3Д моделирање и штампање
8.	Секција за развој видео игара
9.	Секција из микробиологије
10.	Секција из биологије- учествовање у програму Универзитета у Сегедину Природно-информатичког факултета
11.	Здравствено васпитање о репродуктивном здрављу

12.	Новинарска секција
13.	Литерарна секција
14.	„Scientific English”
15.	Филмска секција
16.	Физика
17.	Креативна математика
18.	Секција за пројектне радове за наградне конкурсе из математике за средњошколце
19.	Финансије
20.	Секција историјског филма
21.	Графичка секција
22.	Фотографија плус
23.	Праћење конкурса
24.	Облик у простору

12.4. Програми планираних секција

Назив секције: Фотографија плус

Разред: 3.К., 4.К.

Годишњи/недељни фонд часова: 20

Р. бр. Теме	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1.	Коришћење објектива Рад са светлошћу Блицеви Експозиција и бленда Контраст цветло-тамно	Прубавање знања из фотографије и практична примена истих	Учествовање на конкурсима, фото сесије	Практични задаци

	Коришћење филтера			
--	-------------------	--	--	--

Назив секције: Литерарна секција

Разред: 1,2,3,4

Годишњи/недељни фонд часова: 30/1

Р. бр. Теме	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1.	Познавање и анализа савремене поезије и прозе	Циљ предмета је да се ученици упознају и заљубе у белетристику и савремена књижевна дела, као и књижевност у Војводини.	Учешће на конкурсима, књижевним вечерима, позоришним представама,	Практични задаци
2.	Стварање књижевних дела			
3.	Детаљан преглед војвођанске мађарске књижевности			
4.	Организовање и посећивање књижевних вечери			
5.	Гледање и анализирање савремених филмова и позоришних представа			
6.	Редовно учешће на литерарним конкурсима			

Назив секције: Здравствено васпитање о репродуктивном здрављу**Разред: 2****Годишњи/недељни фонд часова: 20**

Р. бр. Теме	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1	Шта је здравље	Појам здравља, ставова и уверења чланова групе у здрављу. Упознавање са основним подацима здравственом стању становништва Војводине	Групни рад	Игра и разговор
2	Комуникација	Идентификација различите односе у животу ученика. Размишљање о љубави, заљубљености, љубомори. Оспособити ученике да комуницирају асертивно када им је потребно	Групни рад, рад у пару	Игра и разговор
3	Полни органи, пубертет	Функције органа-разлика између сексуалних и репродуктивних органа. Упознати се са променама које се дешавају у пубертету	Фронтални и групни договори, рад у пару	Разговор, квиз
4	Сексуалност	Упознати се са основама сексуалност човека.	Групни рад, рад у пару	Игра и разговор
5	Трудноћа, малолетничка трудноћа, порађај, абортус	Научити о физиологију оплодње и ток трудноће. Порађај – вагиналних, царски рез. Последице малолетничког родитељства. Начин вршења абортуса. Одбијање нежељеног сексуалног односа	Групни рад, рад у пару	Разговор
6	Контрацепција, планирање породице	Упознати појам контрацепције и потребе за њом. Упознати се са свим	Фронтални и групни рад	Разговор, практична вежба, квиз тест

		методама контрацепције.		
--	--	-------------------------	--	--

Назив секције: Секција за праћење ликовних конкурса

Разред: 1к, 2к, 3к, 4к

Годишњи/недељни фонд часова: по потреби

Кокаи Елена, Башић П. Бакош Анита

Р. бр. Теме	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1.	Праћење актуелних ликовних конкурса	Учествовање на ликовним конкурсима, са квалитетним, одабраним радовима, мотивисање ученика, подстицање оригиналности, креативности	Практичан рад са разноврсним ликовним техникама, рад у групама, индивидуални рад	Практични задаци

Назив секције: Секција за пројектне радове за наградне конкурсе из математике за средњошколце

Разред: 1м-4м, 1и-4и, 1к-4к

Годишњи/недељни фонд часова: 30

Р. бр. теме	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1.	ДМНС - Математички календар	упознавање са правилима и задацима такмичења	Индивидуално и у групама	Израда слике за календар

2.	ДМНС - Математичка минијатура	упознавање са правилима и задацима такмичења	Индивидуално и у групама	Израда филмова
3.	ДМНС - Математички подиум младих	упознавање са правилима и задацима такмичења	Индивидуално и у групама	Израда мини научног рада
4.	SZTE - Полигон	упознавање са правилима и задацима такмичења	Индивидуално и у групама	Израда мини научног рада

Назив секције: Креативна Математика I-II

Разред: 1м,2м,1и,2и,1к,2к,3м,2м,3и,2и

Годишњи/недељни фонд часова: 30

Р. бр. теме	Програмски садржаји	Циљеви и задачи садржаја програма	Врсте активности у образовно- васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1.	Кенгур без граница	упознавање са правилима и задацима такмичења	Индивидуално и у групама	Израда задатака
2.	Такмичење ис математике - Илона Зрињи	упознавање са правилима и задацима такмичења	Индивидуално и у групама	Израда задатака
3.	Такмичење ис математике - Имре Хајнал	упознавање са правилима и задацима такмичења	Индивидуално и у групама	Израда задатака

Назив секције: Секција 3Д моделирање и штампање

Разред: 1м-4м, 1и-4и, 1к-4к

Годишњи/недељни фонд часова: 30

Р. бр. теме	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1.	Начин за креирање 3Д модела	Упознавање са поступцима како да направимо 3Д модел (скенери и апликације)	Индивидуално и у групама	радионица
2.	Начин израда 3Д модела са софтверима	Софтвери за израда 3Д модела Екстензија такве фајлове	Индивидуално и у групама	радионица
3.	3Д штампа	Упознавање са 3Д штампачом Опште подешавање штампача Оптималне	Индивидуално и у групама	радионица
4.	Штампање у 3д	Штампања модела	Индивидуално и у групама	радионица

Назив секције: Новинарска секција

Разред: У свим разредима

Годишњи/недељни фонд часова: 30

Наставник: Radócki Dukai Virág

Р. бр. Тем е	Програмск и садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма	Исходи
1.	Новинарск и жанрови	Задаци и циљеви програма су да се ученици упознају са основним новинарским врстама и њиховим изражајним средствима.	Фронтални, индивидуалн и и групни договори и писање	Изражајно читање, анализирање	– Уме да састави основне типове текстова као и да помоћу одговарајућ их ИТ апликација да састави презентацију; – Способан је да разуме текстове различитих типова;
2.	Како пронађемо најбоље теме?	Развијање и оснаживање привржености школи, бележењем свега што обележава школски живот.	Анализирањ е, групни договори	Праћање блогова инајпопуларн их интернет страница	Уме да проналази информације уз помоћ библиотеке, приручника и познавајући правила тражења информација на интернету;
3.	Креативно писање	Нажење навике код ученика да самостално обављају своје задатке и подстицање ученика да критички посматрају теме о којима пишу подједна ко су важни.	Креативно писање; Истражују, усавршавају свој стил писања	Наоснову задате слике или теме ученици пишу у различитим жанровима.	Способан је да на традиционалан начин и уз помоћ одговарајућих ИТ апликација да створи и обради текст који одговара правилима правописа.
4.	Илустрациј е	Развијање аналитичког и критичког мишљења .	Истраживач ки рад, групни рад	Скупљати уметнички радови из школе	

5.	Редакција	Унапређивање писмености ученика али и поспешивање информатичке писмености.	Рад у дигиталном окружењу	Коришћење информационих технологија	
6.	Припрема за штампу Штампање	Важно је повезати знања из рачунарства и информатике.	Групни рад	Посете редакцијама штампаних и електронских медија (зависи од пандемије)	

Назив секције: Финансије

Разред: 2и, 2к, 2м, 3и, 3к, 3м

Годишњи/недељни фонд часова: 30

Р. бр. Теме	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1.	Увод	Упознати основне појмове	Учествовање	Предавање и рад у групи
2.	Приходи	Упознати основне појмове	Учествовање	Предавање и рад у групи
3.	Банкарски послови	Упознати основне појмове	Учествовање	Предавање и рад у групи
4.	Штедљивост	Упознати основне појмове	Учествовање	Предавање и рад у групи

Секција историјског филма**Разред: 1м, 1, к, 2м, 2к, 2и****Годишњи/недељни фонд часова: 3`**

Р. бр. теме	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1.	Анализа историјских филмова	Упознати основне појмове	Учествовање	Предавање и рад у групи
2.	Анализа историјских филмова	Упознати основне појмове	Учествовање	Предавање и рад у групи
3.	Анализа историјских филмова	Упознати основне појмове	Учествовање	Предавање и рад у групи
4.	Анализа историјских филмова	Упознати основне појмове	Учествовање	Предавање и рад у групи

Назив секције: Секција за развој видео игара**Разред: 1m, 1i, 2m, 2i, 3m, 3i,****Годишњи/недељни фонд часова: 1 час недељно**

Р. бр. теме	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1	Увод. Појам видео игара	Циљ програма је упознавање ученика са појмом видео игара, са врстама софтверских алата погодних за израду игрица. Такође, ученици ће бити упознати које су фазе израде игара. Крајњи продукт су готове игре приказане осталим учесницима секције, али и по могућности постављање на одговарајуће платформе (upload)	Предавање, самостални рад, рад у пару	Теорија. Практични задаци
2	Софтверски алати и платформе			
3	Фазе израде софтвера и игара			
4	Израда једноставнијих примера			

5	Израда сложених примера			
6	Пројектни и такмичарски задаци			

Назив секције: Облик у простору

Разред: 2., 3., 4.

Годишњи/недељни фонд часова: 35/1

Р. бр. Теме	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1.	Решавање простора кроз историју уметности	Хронологија и ликовни развој	практична примена	практичан рад
2.	Перспектива	Усвајање знања цртања у перспективи	практична примена	практичан рад
3.	Трећа димензија	Цртање облика у перспективи. Мртва природа и ентеријер	практична примена	практичан рад
4.	Облик у простору	Усвајање знања цртања облика у простору	практична примена	практичан рад
5.	Цртање облика у природи	Усвајање знања цртања облика у природи	практична примена	практичан рад
6.	Линеарна перспектива	Усвајање знања цртања перспектива насеља	практична примена	практичан рад

Назив секције: ГРАФИКА**Разред: II, III, IV****Годишњи/недељни фонд часова: 35/1**

Р. бр. теме	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања програма
1.	Висока штампа	Стицање функционалних знања из технологије графичких техника	Индивидуализована настава	Индивидуални рад са ученицима
2.	Дубока штампа	Стицање функционалних знања из технологије графичких техника	Индивидуализована настава	Индивидуални рад са ученицима
3.	Комбиноване технике у графици	Стицање функционалних знања из технологије графичких техника / Развој стваралачких, креативних и опажајних способности	Индивидуализована настава	Индивидуални рад са ученицима
4.	Технике монотипиче	Развој стваралачких, креативних и опажајних способности	Индивидуализована настава	Индивидуални рад са ученицима
5.	Графика у боји	Развој стваралачких, креативних и опажајних способности	Индивидуализована настава	Индивидуални рад са ученицима

Назив секције: Scientific English**Разред: 1, 2, 3, 4****Годишњи/недељни фонд часова: 30/1**

Р. бр. Теме	Програмски садржаји	Циљеви и задаци садржаја програма	Врсте активности у образовно-васпитном раду	Начини и поступци остваривања садржаја програма
1.	Савремене теме у науци	Циљ предмета је да се ученици упознају и заљубе у науку	Читање и анализирање научних текстова и видео записа	Практични задаци
2.	Научно писање	Да ученици науче да препознају и пишу научне чланке на Енглеском језику	Читање и писање научних текстова	

3.	Практична употреба науке	Да ученици врше разне научне експерименте и да причају у својим искуствима	Вршање мањих експеримента	
4.	Дебате	Ученици причају о разним научним темама на Енглески језик	Говор и интеракција на Енглеском језику	

Назив секције: Филмска радионица „Bolyai Filmműhely”

Филмска радионица у оквиру Гимназије за талентоване ученике „Bolyai” у Сенти, ради као секција. Овакву врсту знања и обуке ученици не могу стећи на другом месту, јер у земљи не постоји ниједна средња школа, где ради слична секција.

Секција функционише као необавезна ваннаставна активност, а настава се одржава једном недељно у трајању од четири школска часа. Ученици су подељени у две старосне групе. Једну чине ученици првог и другог разреда, а другу трећег и четвртог разреда. Настава има теоријски и практични део. Ученици после теоријске обраде одређене теме одмах прелазе на практичну примену управо наученог градива.

У Филмској радионици зацртано је неколико циљева.

Првобитни циљ је да ученици савладају систем комуникације модерног доба, аудиовизуални језик. Филмска радионица обухвата рад са четири генерације. Док се прваци у почетку теоријски упознавају са темама, употпуњујући их са практичним вежбама, дотле старије генерације имају задатак да раде на практичној изради филмских пројеката. У оквиру наставе ученици се упознају са изузетним остварењима филмске уметности.

Настава се ослања на три стуба:

- савладавање теоријских и практичних знања
- израда филмова, којима се документују догађаји значајни за живот школе, нпр. разна научна такмичења, прославе, испраћај матураната и сл.
- снимање такмичарских филмова разних жанрова, са којима ученици учествују на фестивалима и смотрама у земљи и иностранству.

У оквиру тога велика се пажња посвећује стваралачком размишљању и развијању креативности. И будући да је снимање филмова групно стваралаштво, Филмска радионица је по природи место где се развија заједништво.

Цео програм, теоријски и практични, се може поделити у више тематских блокова.

1-4) Камера и камкордер као техничка јединица и руковање са њим. Видеокамера, фотоапарат, мобилни телефон.

5-8) Три основна дела камере: оптика, електроника, део за снимање.

9-12) Оптика: Објектив, жижна даљина, видни угао од широкоугаоног до телеобјектива, рибље око. Зом – оптички и дигитални. Бленда, оштрина, дубинска оштрина. Особине објектива, деформације. Предлеће, трик филтери.

13-16) Електроника: Три основне боје и њихове комплементарне боје, Цолор бар. Обртне видео и аудио главе, појачање (дБ), експозиција, потребан и довољан сигнал, сиви филтер.

17-20) Баланс белог (Њб) и његово намештање – 4 позиције. Композитни и РГБ видео сигнал. А/В сигнал. Аналогни и дигитални сигнал. Прикључења, врсте каблова, БНЦ, цхинцх, фире њире.

21-24) Снимање и снимачи: Видео касета, цхип картица, ДВД, ЦД. Тиме цоде. Руковање са истима. Тонски канали. Тонски улази и излази, прикључни каблови.

25-28) Напајање – акумулатори и мрежно напајање.

29-32) Зухер као контролни и информациони центар, ЛЦД дисплеј и шта се читава са њих.

33-36) Стативи: фиксни, фар, слајдер, кран, стеаду цам. „Мирно“ снимање из руке.

37-40) Аутоматско и мануелно снимање. Аутоматизација оштрине, експозиције, баланса белог, јачине тона, руковање са овима.

41-44) Тонска техника: Три основна извора звука – говор, шумови, музика. Корисни и штетни тон. Синхрони и офф тон.

45-48) Микрофони: Уграђени и прикључиви микрофони. Динамички и кондензаторски, жични и бежични микрофони. Осетљивост, просторна карактеристика. Пушка-микрофони.

49-52) Акустика: Просторна акустика, реверберација, ођек. Закон простирања звука. Филтрирање тонова, акустичка изолација. Утицај ветра и решавање тог проблема. Употреба слушалица. Снимање тона ручно и помоћу аутоматике. Употреба аудио-миксете.

53-56) Техника расвете: Природно и вештачко светло, мешано светло. Јачина – лукс, лумен, односи разних извора. Келвинска вредост светла, Графикон од 1800 до 8000 К. Конверзиони филтери. Директно и дифузно светло.

57-60) Извори светла, рефлектори: Спот-светла, дифузори, рефлексионе површине. Бојено корекциони филтери, поларизациони филтер.

61-64) Правила осветљавања: главно светло, светло за осветљавање, контра светло, позадинско светло. Правилно осветљавање код ручног и аутоматског начина.

65-68) Филмски језик и интерпункција.

69-72) Покрети камере: швенк, фар, лифт, зом, статички кадар. Графикон и правила покрета, комбиновани покрети, дужина кадра.

73-76) Планови: Од великог тотала до крупног плана. Њихова значења. Правила измене планова. Углови снимања – доњи и горњи ракурс. Перспектива, деформације помоћу широкоугаоног објектива.

77-80) Композиција: поставка елемената у простору. Златни пресек и друга композициона правила. Дубинска композиција, значај првог плана.

81-84) Правило рампе код статичког и покретног снимања.

85-88) Филмски простор и филмско време. Сажимање и ширење простора и времена. Стварање сопственог филмског простора.

89-92) Жанрови: репортажа, документарни филм, играни филм, анимација, једноминутни филмови.

93-96) Анимација: Типови анимације, цртани филм, луткафилм, пластелин, пиксилација, колаж. Математика анимације: линеарни покрет, циклични покрет, покрет клатна. Израчунавање потребног броја фрејмова. Израда сториборда. Обележавање.

97-100) Практично снимање: Писани материјали – идеја, синопсис, сценарио, књига снимања са сторибордом. Састављање екипе за снимање. Писац сценарија, редитељ, сниматељ, сниматељ тона, расветљивач, асистенти, организатор, монтажер, учесници. Задаци појединаца и односи у екипи.

101-104) Студијско снимање. Снимање са више камера преко видео миксете. Састав екипе – камермани, редитељ, видео миксер, тонски сниматељ, расветљивач.

105-108) Монтирање студијске технике и реализација директног преноса догађаја.

109-112) Монтажа. Коришћење филмског језика и правила током монтажног поступка. Избор материјала, сирови материјал и умонтирани филм. Правила монтаже, уклапање слике и тона. Испричати причу поступком монтаже. Постизање разних ритмова.

113-116) Програми за монтажу на рачунару. Смисао монтаже, пример Кулешова, $1+1=3$. Друга изражајна средства монтаже – метафора, елипса, хипербола, кадрови за покривање, паралелна монтажа, унутрашња монтажа.

117-120) Финализација: Музика, видео и тонски ефекти, натписи, шпица. Преснимавање на друге носиоце. Пројекција и озвучавање.

Важан сегмент наставе је и организовање зимских и летњих кампова. Тада се могу снимити многи материјали, који ће се касније, током школске године, моћи завршити, финализовати.

Услов за ову врсту активности је да се добију средства на неком конкурсy.

13. ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

Школа омогућава формирање зреле и одговорне личности, способне да доноси добро промишљене и одговорне одлуке о властитој професионалној будућности и да их спроводи у дело.

Школа формира стручни тим за каријерно вођење и саветовање у чијем саставу су стручни сарадници и разредне старешине трећег и четвртог разреда свих смерова. Тим у сарадњи са наставницима реализује праћење индивидуалних склоности ученика.

Саветодавни рад обавља се током школовања, и школа, по потреби, сарађује са надлежним установама које се баве каријерним вођењем и саветовањем.

Школа помаже ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље учење и запошљавање, односно идентификовање, избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и објективно разликовање и формирање сопственог става о томе. У том циљу школа прати развој ученика и информише их о занимањима, образовним профилима, условима студирања и потребама на тржишту рада.

Стандарди програма каријерног вођења и саветовања за ученике су:

- Лични развој појединца: разумевање сопственог развоја, постигнућа и способности у односу на потенцијалне образовне и професионалне изборе и могућности; успостављање и анализирање циљева и планова у области каријере; разумевање образовних и професионалних избора и доношење одлука у складу са тим;
- Истраживања могућности за учење и запошљавање: идентификовање, избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и објективно разликовање и формирање сопственог става о томе;
- Планирање и управљање властитом каријером: оспособљавање за коришћење адекватних техника за доношење одлука о даљем учењу и професионалној каријери, разумевање и оспособљавање за процедуре пријављивања, конкурисања како за свет рада тако и за даље образовање, разумевање захтева послодаваца у погледу знања, вештина и способности запослених.

Садржаји који би требало да се обрађују су:

- Свест и разумевање о аспектима личности, као што су интересовања, способности, вредности, мотивација, и како се они мењају кроз живот;
- Знање и разумевање процеса доношења одлуке који се примењује приликом избора о каријери;

-
- Свет (плаћеног и неплаћеног) рада и његова променљива природа;
 - Свест и разумевање каријерних могућности и начини како да се реализују;
 - Знање како да се реализују одлуке;
 - Знање и вештине које су потребне за посао и која су у складу са очекивањима послодавца;
 - Информације о образовању и обуци и информације у вези са запошљавањем;
 - Могућности на тржишту рада;
 - Повезаност између избора каријере и животних циљева.

Циљ рада каријерног вођења и саветовања у средњој школи је подстицање професионалног развоја ученика и пружање помоћи појединцу да формира реалну слику о својим способностима, особинама личности, интересовањима и да што успешније планира свој развој.

Циљ каријерног вођења и саветовања је да се ученик оспособи да сам планира и води своју каријеру.

Професионално васпитање и усмеравање ученика одвијаће се кроз све облике наставног и ваннаставног рада, са задатком:

- да се ученици упознају са што већим бројем занимања, указујући на њихове захтеве и код ученика развијају способности и интересовања за поједине делатности.
- да створи код ученика реалан став према сопственим способностима и да у складу са њима усмерава своје интересовање.
- да ради на усклађивању жеља и захтева родитеља са способностима, могућностима и жељама ученика.
- да се сви ученици наставе школовање на неком факултету или вишој школи

Професионална оријентација је интегрални део васпитања и образовања и треба да се остварује:

- у свим облицима васпитно-образовног рада у којим се остварују општи задаци васпитања а посебно путем програмских садржаја наставе слободних активности у оквиру рада одељенске заједнице.
- посебним облицима рада на професионалној оријентацији као што су предавања, разговори, изложбе, посете радним организацијама.

У школи се ради на планском васпитању, усмеравању и информисању ученика.

Посебно узимају учешће у раду на професионалној оријентацији одељенске старешине четвртих разреда, предметни наставници и педагошко - психолошка служба.

-
1. Уочавање склоности и способности ученика - индивидуално, по потреби
 2. Шире и потпуније упознавање ученика са подручјима рада и занимања – организација трибина, предавања професора и студента из разних факултета
 3. Разговор са ученицима (ЧОС, одељенски старшина, психолог, педагог)
 4. Позив бивших ученика који студирају на различитим факултетима
 5. Организована посета факултетима и разговор са студентима који се школују у тим установама
 6. Организована посета разних сајма образовања у Војводини
 7. Организована посета разних фирми ради упознавања
 8. Професионално саветовање
 9. Упућивање ученика на стручну литературу и медије (ТВ, радио емисије, штампа)
 10. Помоћ у попуњавање пријавних листова ученицима који желе да се школују у Мађарској.

Школа прати развој ученика, помаже у избору даљег образовања и професионалног опредељења.

14. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Циљ

Циљ васпитања и образовања у области заштите и унапређивања човекове средине јесте да ученицима, у складу са њиховим узрастом, обезбеде стицање знања, развијање интересовања, формирање ставова система вредности и понашања, које ће им омогућити разрешавање три основна противречна проблема на релацији савремени човек-природа: еколошки, културно-социјални и економски. Први проблем претпоставља знања и друге карактеристике значајне за одржавање и стварање оптималних услова еколошке равнотеже у човековој средини; други - значајне карактеристике за правилан однос, заштиту и унапређивање лепоте предела, животне, радне и рекреативне средине као и очување природне културне баштине за садашње и будуће генерације; а трећи - знања о економској валоризацији природних извора и природних услова имајући у виду и штете које могу да настану услед њиховог угрожавања, загађивања, нерационалног коришћења, деградирања и сл.

Задаци

За остварење наведеног циља потребно је да се остваре и следећи сложени задаци:

- указивање на морално-естетске аспекте односа човека према природи и развијање код ученика идеје хармоније између човека, друштва и природе и подстицање креативности;
- указивање на потребу заједничког живљења људи у биосфери јер је у њој настао недељиви спој духовности света човека и природе која га окружује и инспирише га на стваралаштво;
- упознавање разноликости биосфере нашег југословенског простора, амбијенталних пејзажа, обиља флоре, фауне, воде (мора, језера и река) или амбијенталне суровости живљења у урбаним и руралним срединама кроз простор и време;
- могућност повезивања литературе, поезије, филозофије и науке у откривању истине о природи и односу човека према природи;
- развијање одговорног односа ученика на основу еколошких знања и критеријума према природној и градитељској баштини и географском простору;
- упознавање ученика са различитим видовима природних богатстава који се могу обновити или необновити на националном и глобалном нивоу и њихов значај и вредност за живот људи, као и на последице њиховог нерационалног коришћења са становишта еколошких и економских штета и евиденције природне средине;

Задаци културне и јавне делатности школе у области заштите и унапређивања животне

средине су:

- успостављање сарадње са библиотекама, позориштима, домовима културе, галеријама, музејима, рекреационим центрима, туристичким организацијама и др., и активно учествовање у доношењу и остваривању њихових програма ради оспособљавања и навикавања ученика да у свом самообразовању и слободном времену користе све оне изворе културе који ће их подстицати на стваралачки рад и унапређивање човекове средине;

- организовање учешћа ученика у радним акцијама заштите и унапређивања животне средине;

- организовање предавања о темама из ове области;

- организовање јавних манифестација и пропагирање акција у овој области;

- омогућавање ученицима да учествују на конкурсима које расписују друштвене и стручне организације са темама из ове области;

- обавештавање јавности преко месних и других јавних гласила и информативних институција, о свим својим активностима из ове области.

Задаци друштвено-корисног рада у овој области су:

- учествовање ученика у одржавању и стварању повољних услова за рад у школи и уређивању средине у којој живе чиме се доприноси изграђивању културе рада, стамбене и урбане културе,

- организовање акције у којој би ученици активно и непосредно одржавали неки јавни простор, део насеља или зелених површина на територији месне заједнице,

- организовање да ученици учествују у акцијама сакупљања секундарних сировина, пошумљавања, сузбијања шумских и пољских штеточина, и у акцијама на отклањању последица од елементарних непогода и другим акцијама на заштити и унапређивању животне средине,

- уређивање и одржавање простора спомен-обележја у свом месту и ближој околини.

Задаци друштвених и слободних активности у овој области су:

- развијање стваралачког потенцијала на организован начин да добровољно бирају и самоуправно организују облике за креативно коришћење слободног времена;

- организовање одмора, путовања, излета, сусрета, походе и друге активности које доприносе обогаћивању искустава и формирању вредносних критеријума за оцењивање природних и грађених вредности;

- организовање практичних акција за побољшање животних и естетских услова непосредне средине (дом, школа, фабрика и сл.).

Програм заштите животне средине има за циљ да утиче на развијање здравствених, хигијенских и естетских навика ученика гимназије како општег, тако и друштвеног и природног смера. На тај начин ће активности програма бити усмерене на јачање свести ученика о значају здраве животне средине, уз примену концепта одрживог развоја и очувању, као и унапређењу природних ресурса.

Циљ нам је, да ученици буду у стању да укључе и нестручне особе у акције заштите животне средине, да препознају методе селективне обраде и рециклирања отпадног материјала, да имају аргументе за очување природе, да знају да презентују своје мисли и еколошка решења у писаној форми, и на крају, а не мање важно, да умеју препознати манипулацију преко реклама и да буду еколошки одворни током куповине.

Реализација програма се остварује кроз активности еколошке секције школе и еколошки тим, наставу четворогодишњег плана и програма из биологије, заједничким истраживањима и акцијама школе и локалне самоуправе, привредних субјеката активних на територији општине Сента, организацијом Црвеног крста општине Сента, као и на друге начине, у складу са законом.

15. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНеМАРИВАЊА

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања, као што су, нарочито, употреба алкохола, дувана, психоактивних супстанци, малолетничка делинквенција, саставни су део школског програма и остварују се у складу са Законом.

Програми се остварују кроз различите наставне и слободне активности са ученицима, запосленима, родитељима/другим законским заступницима ученика, у сарадњи са јединицом локалне самоуправе, у складу са утврђеним потребама.

Превенција насиља и занемаривања, као један од приоритета у остваривању образовно-васпитног рада саставни део је годишњег плана рада. Установа програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања одређује мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење (у даљем тексту: програм заштите).

Програм заштите утврђује се на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања у установи, специфичности установе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада установе. Програмом заштите дефинишу се превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временска динамика остваривања.

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ/УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНеМАРИВАЊА

Правни основ програма чини Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање ("Службени гласник РС", бр. 46 од 26. јуна 2019, 104 од 31. јула 2020.)

Циљ програма је да се креира клима у којој се:

- учи, развија и негује култура понашања и уважавања личности
- не толерише насиље
- развија одговорност свих
- сви који имају сазнања о насиљу обавезују на поступање

Програмом заштите ученика од насиља посвећује се пажња како превентивним, тако и интервентним активностима, односно њиховој међусобној повезаности.

Мере превенције су усмерене на стварање безбедне средине за живот и рад ученика.

Мере интервенције су усмерене на дефинисање корака који се преузимају у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у установи.

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ У ПРЕВЕНЦИЈИ

1. **Стварање и неговање климе прихватања**, толеранције и уважавања, као и остали видови превентивних активности.
2. **Подизање нивоа свести и повећање осетљивости** свих укључених у живот и рад установе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања, као и развијање одговорности код свакога ко има сазнања о насиљу, злостављању и занемаривању да реагује у циљу заустављања истих;
3. **Дефинисање процедура и поступака за заштиту** од насиља и реаговања у ситуацијама насиља.
4. **Информисање свих укључених у живот и рад установе** о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља.
5. **Унапређивање компетенција наставног и ваннаставног особља**, ученика, родитеља/других законских заступника ученика за уочавање и решавање проблема насиља, злостављања и занемаривања.

При том се посебан акценат ставља на:

1. Развијање и неговање културе понашања
2. Нетолерисање насиља – тј. да се о насиљу не ћути
3. Развијање одговорности свих за заустављање насиља
4. Обавезу поступања свих који имају сазнања о насиљу

Специфични циљеви у интервенцији

- Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља.
- Успостављање система ефикасне заштите деце у случајевима насиља.
- Праћење и евидентирање врста и учесталост насиља и процењивање ефикасности програма заштите.
- Ублажавање и отклањање последица насиља и реинтеграције ученика у заједницу вршњака и живот установе.
- Саветодавни рад са ученицима који трпе насиље, који врше насиље и који су посматрачи насиља.

ПОЈАМ НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.

Насиље и злостављање сматра се насиље запосленог према детету, ученику, другом запосленом, родитељу, односно другом законском заступнику (у даљем тексту: родитељ); ученика према другом детету, ученику или запосленом; родитеља према свом детету, другом детету и ученику, запосленом као и према трећем лицу.

Насиље и злостављање може да јави као физичко, психичко (емоционално), социјално и дигитално.

Физичко насиље и злостављање је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа.

Психичко насиље и злостављање је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета и ученика или запосленог.

Социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључује дете и ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.

Дигитално насиље и злостављање је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта (web site), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и сл.

Осим наведених облика, насиље и злостављање препознаје се и кроз: злоупотребу, сексуално насиље, насилни екстремизам, трговину људима, експлоатацију детета и ученика и др.

Злоупотреба детета и ученика је све оно што појединац, односно установа чини или не чини, што негативно утиче, наноси штету, ускраћује или смањује могућност за безбедан и здрав развој и доводи га у немоћан положај према појединцу или установи (злоупотреба у спорту, у политичке, верске, комерцијалне и друге сврхе). Злоупотреба подразумева и прекомерно подстицање, односно психолошки притисак на дете и ученика од стране родитеља или наставника ради постигнућа која могу да имају за последицу угрожавање нормалног психофизичког и социјалног развоја и најбољег интереса детета.

Сексуално насиље и злостављање је понашање којим се дете и ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Насилни екстремизам је промовисање, заговарање, подржавање, припремање и учествовање у идеолошки мотивисаном насиљу за остваривање друштвених, економских, верских, политичких и других циљева.

Трговина људима је врбовање, превозење, пребацивање, скривање или примање лица, путем претње силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане,

злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем у циљу експлоатације.

Експлоатација је рад који није у најбољем интересу детета и ученика, а у корист је другог лица, установе или организације. Ове активности могу да имају за последицу угрожавање физичког или менталног здравља, моралног, социјалног и емоционалног развоја детета и ученика, његову економску зависност, ускраћивање права на образовање и слободу избора.

Занемаривање и немарно поступање је пропуштање родитеља, друге особе која је преузела бригу о детету и ученику, установе или запосленог да у оквиру расположивих средстава обезбеди услове за правилан развој детета и ученика у свим областима, а што може да наруши његово здравље и развој.

Занемаривање у установи обухвата: ускраћивање појединих облика образовно-васпитног рада неопходних детету и ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављању надзора и заштите детета и ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.

Насиље се дефинише као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног, вербалног или невербалног понашања које за последицу има стварно или потенцијално угрожавања здравља, развоја и достојанства деце/ученика.

- *Емоционално/психичко насиље* је тренутно или трајно угрожавање психичког или емоционалног здравља детета.
- *Физичко насиље* је стварно или потенцијално телесно повређивање детета/ученика.
- *Електронско насиље* је злоупотреба информационих технологија (мобилних телефона, интернета и др.).
- *Сексуално насиље* је укључивање деце у сексуалну активност коју она не схватају и за коју нису развојно дорасла.
- *Социјално насиље* је искључивање детета или деце из групе.

Злостављање и занемаривање обухватају велики број различитих понашања којима се континуирано угрожава физички, психички и морални интегритет детета.

Занемаривање у образовно-васпитној установи обухвата пропусте и нечињења одраслих (запослених у установи, родитеља, односно других законских заступника ученика и одговарајућих служби), у односу на децу, чиме се онемогућава здрав развој детета. Испољава се у виду неадекватне бриге и физичког, здравственог, емоционалног, образовног или васпитног занемаривања детета.

ПОДЕЛА НАЈЧЕШЋИХ ОБЛИКА НАСИЉА

Најчешћи облици насиља могу да се сврставају у *три нивоа*, те у складу са тим одређују се и три нивоа реаговања на њих. Разврставање насиља, злостављања и занемаривања на нивое има за циљ обезбеђивање уједначеног поступања (интервенисања) установа у ситуацијама насиља и злостављања када су актери деца, односно ученици (ученик–ученик, ученик–дете). Исти облици насиља, злостављања и занемаривања могу да се појаве на више нивоа, али се разликују у интензитету, степену ризика, учесталости, последицама и учесницима. Процена нивоа насиља се доноси на основу анализе интензитета, степена ризика, трајања и учесталости понашања, последица, броја учесника, узраста и карактеристика развојног периода детета, односно ученика.

Ради уједначеног и примереног поступања, установа у превенцији и интервенцији на насиље, злостављање и занемаривање, општим актом утврђује као лакше повреде обавеза ученика:

- понављање насилног понашања са првог нивоа када васпитни рад није делотворан;
- насилно понашање са другог нивоа када појачани васпитни рад није делотворан.

Насилно понашање са трећег нивоа може да буде третирано као тежа повреда обавеза и као повреда забране утврђене законом, у зависности од околности (последике, интензитет, учесталост, учесници, време, место, начин и др.), што процењују тим за заштиту и директор.

Први ниво

Ове облике насиља решава самостално наставник/одељењски старешина у оквиру саветодавно-васпитног рада са децом – појединцима, групама и одељењем.

Може користити и подршку вршњачког тима и вршњачких едукатора.

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информационих технологија
ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари...	исмејавање, омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, „прозивање“...	добацивање, подсмивање, игнорисање, искључивање из групе или фаворизовање на основу социјалног статуса, националности, верске припадности, насилно дисциплиновање ширење гласина...	добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално додиривање, гестикалација. .	узнемиравајуће „зивкање“, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта...

Други ниво

У решавању ових облика насиља, наставник /одељењски старешина укључује Тим, то јест унутрашњу заштитну мрежу. У табели су приказани нивои реаговања и различити облици насиља. У зависности од интензитета, учесталости и последица које насиље оставља, поједини облици се понављају на више различитих нивоа.

Физичко насиље	Емоционално/ психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информацион их технологија
шамарање, ударање, гажење, цепање одела, „шутке“, затварање, пљување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу...	уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, одбацивање, манипулисање...	сплеткарење, игнорисање, неукључивање, неприхватање манипулисање, експлоатација, национализам...	сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење...	огласи, клипови, блогови, злоупотреба форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика..

Трећи ниво

Ако ученици чине или трпе неки од следећих облика насиља обавезно је укључивање других институција, односно активирање спољашње заштитне мреже.

Физичко насиље	Емоционално/пс ихичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информацион их технологија
туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама,	заstraшивање уцењивање, рекетирање, ограничавање кретања, навођење на коришћење психоактивних супстанци, укључивање	претње, изолација, одбацивање, терор групе над појединцем/ групом, дискриминациј а, организовање затворених	завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин,	снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија...

напад оружјем...	у секте, занемаривање...	група (кланова), национализам, расизам...	силовање, инцест...	
---------------------	-----------------------------	--	------------------------	--

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

“На насиље се реагује одмах и у циљу најбоље заштите детета. И у најтежим ситуацијама насиља и у ситуацијама када постоји само сумња да се дешава насиље, не треба одлагати реаговање. Потребно је зауставити насиље, обезбедити сигурност за сву децу, а консултацијама на нивоу установе и са другим надлежним службама даље решавати проблем.” Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервентних мера и активности. Установа је дужна да свако насиље пријави Министарству преко платформе Чувам те.

На првом нивоу, по правилу, активности предузима самостално одељењски старешина, наставник, односно васпитач, у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално.

Изузетно, ако се насилно понашање понавља, ако васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дете и ученик трпи поновљено насиље и злостављање за ситуације првог нивоа, установа интервенише активностима предвиђеним за други, односно трећи ниво.

На другом нивоу, по правилу, активности предузима одељењски старешина, односно главни васпитач у дому, у сарадњи са педагогом, психологом, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са законом.

На трећем нивоу, активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе. На овом нивоу обавезни су васпитни рад који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са законом. Ако је за рад са учеником ангажована и друга организација или служба, установа остварује сарадњу са њом и међусобно усклађују активности.

Када родитељ чини насиље или злостављање детета и када његово укључивање у поступак није у најбољем интересу детета Тим за заштиту обавезно укључује надлежни центар за социјални рад.

Информације о насиљу, злостављању и занемаривању прикупља, по правилу, психолог, педагог, односно друго задужено лице у установи – одељењски старешина, наставник, васпитач или члан тима за заштиту, непосредно по сазнању или сумњи на насиље, злостављање и занемаривање. Начин прикупљања информација одређује се у складу са специфичностима ситуације. Изјава од малолетних ученика се узима у складу са одредбама закона који уређује основе система образовања и васпитања, а којима је прописан васпитно-дисциплински поступак у установи.

Ако постоји сумња или сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању детета и ученика у породици, директор без одлагања обавештава полицију или јавног тужиоца, који предузимају даље мере у складу са законом.

Уколико се ради о догађају који захтева предузимање неодложних интервентних мера и активности, директор обавештава родитеља и центар за социјални рад, који даље координира активностима са свим учесницима у процесу заштите детета и ученика.

Ако постоји сумња да насилни догађај може да има елементе кривичног дела или прекршаја, директор обавештава родитеља и подноси кривичну пријаву надлежном јавном тужилаштву, односно захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

Уколико постоји сумња или сазнање да је ученик укључен у промовисање, заговарање и подржавање идеолошки мотивисаног насиља, односно у насилни екстремизам, директор школе сазива тим за заштиту који разматра ситуацију и на основу прикупљених информација одлучује о даљем поступању.

Уколико постоји сумња или сазнање да ученик припрема и/или учествује у идеолошки мотивисаном насиљу, односно у насилном екстремизму које има елементе кривичног дела и када тај догађај очигледно захтева неодложно поступање, директор одмах обавештава родитеља, јавног тужиоца и полицију.

Уколико постоји сумња или сазнање да је дете, односно ученик укључен у било који облик трговине људима, директор се обраћа служби надлежној за идентификацију и подршку жртава трговине људима, односно Центру за заштиту жртава трговине, надлежном центру за социјални рад и полицији.

Увек када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања према детету и ученику у установи, директор предузима мере према запосленом, у складу са законом, а према

детету и ученику мере за заштиту и подршку (план заштите) на основу Правилника о протоколу.

Када је родитељ починилац насиља и злостављања према запосленом, свом детету, детету/ученику или трећем лицу директор је дужан да одмах обавести полицију или јавног тужиоца.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да обавести родитеља и центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак, и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са Законом, а ако постоје елементи кривичног дела или прекршаја, пријаву поднесе надлежном јавном тужилаштву односно прекршајном суду.

Уколико постоји сумња да је **починилац насиља**, злостављања и занемаривања **треће одрасло лице** (укључујући пунолетног ученика) према детету и ученику, директор је обавезан да истовремено обавести родитеља детета које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни центар за социјални рад и поднесе кривичну пријаву надлежном јавном тужилаштву, односно захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

Када се насиље и злостављање дешава у установи између одраслих лица (запослени – запослени; запослени – родитељ; запослени, родитељ – треће лице), директор предузима мере, у складу са законом.

Уколико установа има сазнање да се **насиље** у које су укључени ученици догодило **ван установе**, дужна је да појача васпитни рад са ученицима уз обавезно укључивање родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни центар за социјални рад.

Уколико се **насилно понашање догоди у простору установе** и/или у време образовно-васпитног рада и других активности установе предузимају се мере појачаног васпитног рада, а у складу са проценом нивоа води и окончава васпитно-дисциплински поступак у роковима и на начин утврђен законом. Установа обавештава друге институције у зависности од процењеног нивоа насиља.

У поступку заштите детета и ученика од насиља, злостављања и занемаривања установа је дужна да: поступак води ефикасно и економично; обезбеди заштиту и поверљивост података до којих дође пре и у току поступка; да дете, односно ученика не излаже поновном и непотребном давању изјава.

Редослед поступања у интервенцији

1) Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација – директно или индиректно.

Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање. Током прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице – дете и ученик.

Установа проверава сваку информацију о могућем насиљу, злостављању и занемаривању и врши преглед видео записа уколико установа има електронски надзор над простором. Када родитељ пријави директору непримерено понашање запосленог према његовом детету, директор поступа у складу са законом.

У случају неосноване сумње појачава се васпитни рад и прати понашање учесника. Када се потврди сумња, директор и тим за заштиту предузимају мере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање.

2) Заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника је обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника, односно васпитача да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља. У случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.

3) Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава центар за социјални рад.

4) Консултације у установи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције, односно ради успостављања и развијања усклађеног, уједињеног и ефикасног поступања. у консултације у установи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, васпитач, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.

Уколико у току консултација у установи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: министарство надлежно за послове образовања и васпитања (у даљем тексту: Министарство) – надлежну школску управу, центар за социјални рад, полицију, правосудне органе, здравствену службу, а по потреби одељење надлежно за послове ученичког и студентског стандарда.

5) Мере и активности предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите (у даљем тексту: план заштите) сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за сву децу и ученике – учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).

План заштите зависи од: врсте и тежине насилног понашања, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл. Мере и активности се планирају на основу сагледавања карактеристика детета/ученика, потреба за подршком и уз учешће детета/ученика и родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни центар за социјални рад.

План заштите садржи: активности усмерене на промену понашања – појачан васпитни рад, рад са родитељем, рад са одељењском заједницом, укључивање ученичког парламента и савета родитеља, а по потреби и органа управљања; носиоце тих активности временску динамику; начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника насиља, злостављања и занемаривања у ширу друштвену заједницу. Мере и активности треба да буду предузете уз учешће детета и ученика и да буду у складу са његовим развојним могућностима. Када тим за заштиту процени да постоји потреба да се, осим појачаног васпитног рада или васпитног рада који у интензитету одговара потребама детета, односно ученика, прилагоди и образовни рад, предложиће тиму за пружање додатне подршке ученицима припрему индивидуалног образовног плана.

План заштите сачињава тим за заштиту заједно са одељенским старешином, односно васпитачем, психологом, педагогом, секретаром директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. За ученика који се образује у складу са чланом 76. став 6, тач. 1) и 2) Закона о основама система образовања и васпитања у израду плана

заштите се укључује Тим за инклузивно образовање. У припрему плана заштите и реализацију, када год је могуће, установа ће укључити представнике одељенске заједнице, односно групе, ученичког парламента, као и децу, односно ученике – учеснике у насиљу и злостављању.

План заштите садржи и информације о мерама и активностима које установа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мере и активности укључене друге организације и службе, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начини међусобног извештавања.

План заштите треба да садржи и евалуацију плана.

За трећи ниво насиља и злостављања директор установе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство, односно надлежну школску управу, у року од 24 сата. Процена нивоа насиља у року од 24 сата утврђује се на састанку тима за заштиту. Уколико ученици бораве у дому, обавештава се и одељење надлежно за послове ученичког и студентског стандарда. Пре пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту процени да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика, о чему обавештава полицију или надлежног јавног тужиоца и надлежни центар за социјални рад.

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако је директор учесник насиља, злостављања или занемаривања. У том случају комуникацију са медијима остварује председник органа управљања. О комуникацији са медијима поводом конкретних ситуација насилног и ризичног понашања када се од установе тражи изјава, установа је дужна да одмах обавести надлежну школску управу и службу надлежну за односе са јавношћу Министарства.

Ако се утврди одговорност директора за непредузимање или неблаговремено предузимање одговарајућих мера, прописаних овим правилником, у случајевима повреде забране насиља, у складу са законом који уређује основе система образовања и васпитања стичу се услови за престанак дужности директора. Директор установе је прекршајно одговоран уколико одмах по сазнању не пријави насиље у породици или непосредну опасност од насиља, омета пријављивање или не реагује на њега.

6) Ефекте предузетих мера и активности прати установа (одељењски старешина, васпитач, тим за заштиту, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Установа прати понашање детета и ученика које је трпело и које је извршило насиље и злостављање, али и деце и ученика који су индиректно били укључени (сведоци).

Прати се и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства

ДОКУМЕНТАЦИЈА, АНАЛИЗА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

У спровођењу превентивних и интервентних мера и активности установа:

- 1) прати остваривање програма заштите установе;
- 2) евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања другог и трећег нивоа;
- 3) прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа;
- 4) укључује родитеља у васпитни рад у складу са врстом и нивоом насиља и праћење ефеката предузетих мера и активности;
- 5) анализира стање и извештава.

Одељењски старешина, односно васпитач бележи насиље на првом нивоу; прати и процењује делотворност предузетих мера и активности и евидентира у педагошкој документацији.

О случајевима који захтевају укључивање тима за заштиту (други и трећи ниво) документацију (службене белешке и сви други облици евидентирања података о лицу, догађају, предузетим радњама и др.) води, чува и анализира за потребе установе психолог или педагог, а изузетно, други члан тима за заштиту кога је одредио директор. Тим подноси извештај директору два пута годишње. Директор извештава орган управљања, савет родитеља и ученички парламент.

Извештај о остваривању програма заштите је саставни део годишњег извештаја о раду установе и доставља се Министарству, односно надлежној школској управи. Извештај садржи, нарочито: анализу ефеката превентивних мера и активности и резултате самовредновања у овој области, број и врсту случајева насиља, злостављања и занемаривања, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте.

Директор одлучује о дозволи приступа документацији и подацима у поступку заштите детета и ученика, осим ако је на основу закона, а на захтев суда, односно другог надлежног органа обавезан да их достави. Коришћење документације у јавне сврхе и руковање подацима мора бити у складу са законом.

На основу анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције, установа дефинише даљу политику заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања.

СПОЉАШЊА И УНУТРАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА УСТАНОВЕ

УНУТРАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА

Унутрашњу заштитну мрежу установе чине сви запослени и ученици.

Улоге и одговорности:

НАСТАВНИК:

- прекида насиље;
- уочава и пријављује случајеве насилног понашања.

ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА

- уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах;
- учествује у процесу заштите деце;
- разговара са учесницима насиља;
- информише родитеље и сарађује са њима;
- по потреби, сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља;
- прати ефекте предузетих мера;
- евидентира случај и води документацију;
- по потреби, комуницира са релевантним установама.

ТИМ

Установа има посебан тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: тим за заштиту).

Чланове и руководиоца тима за заштиту одређује директор установе из реда запослених (наставник, васпитач, стручни сарадник, секретар и др.). Број и састав чланова тима за заштиту зависе од специфичности установе (врста и величина установе, организација рада, издвојена одељења, присуство деце и ученика из мањинских и маргинализованих група и др.). Директор одређује, психолога, педагога или, изузетно, другог запосленог – члана тима за заштиту, као одговорног за вођење и чување документације о свим ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања у којима тим за заштиту учествује. Установа може да укључи у тим за заштиту представнике родитеља и локалне заједнице, ученичког парламента и по потреби одговарајуће стручњаке (социјални радник, специјални педагог, лекар, представник полиције и др.). Када тим разматра конкретне ситуације насиља у обавези је да поступа у складу са законом којим се уређује заштита података о личности.

Задаци тима за заштиту јесу, нарочито, да:

1) припрема програм заштите у складу са специфичностима установе и утврђеним мерама за унапређивање на основу анализе стања;

-
- 2) информише децу и ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућности тражења подршке и помоћи од тима за заштиту;
 - 3) учествује у обукама и пројектима за развијање компетенција запослених потребних за превенцију и интервенцију у ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања;
 - 4) предлаже мере за превенцију и заштиту, организује консултације и учествује у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања;
 - 5) укључује родитеље у превентивне и интервентне мере и активности;
 - 6) прати и процењује ефекте предузетих мера за заштиту деце и ученика и даје одговарајуће предлоге директору;
 - 7) сарађује са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
 - 8) води и чува документацију;
 - 9) извештава стручна тела и орган управљања.

СТРУЧНА СЛУЖБА

- уочава случајеве насилног понашања;
- обавештава одељењског старешину и сарађује са њим;
- сарађује са тимом за заштиту / члан тима
- по потреби обавља разговоре са ученицима, родитељима, наставницима

ПОМОЋНО-ТЕХНИЧКО ОСОБЉЕ

- прекида насиље;
- уочава и пријављује случајеве насилног понашања.

УЧЕНИЦИ

- уочавају случајеве насилног понашања;
- траже помоћ одраслих;
- пријављују одељењском старешини
- за теже случајеве консултују чланове школског Тима;
- учествују у мерама заштите.

РОДИТЕЉИ

- траже помоћ у случају сазнања о насиљу
- сарађују са одељењском старешином, тимом у случају насиља

СПОЉАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА

Спољашњу заштитну мрежу чине установе, институције и организације локалне заједнице, односно ширег друштвеног окружења који се по својим надлежностима и преко своје

делатности баве проблемима насиља, те као такви могу да пруже помоћ и подршку школи у ефикасном и сврсисходном реаговању на случајеве насиља.

Главни циљ сарадње са спољашњом заштитном мрежом је у обезбеђивању стручне помоћи и подршке у решавању насталих проблема, а и превенцији настанка проблема преко благовременог задовољавања културних и спортских потреба ученика.

Спољашњу заштитну мрежу чине следеће институције:

- Центар за социјални рад
- Орган унутрашњих послова (Полицијска управа)
- Дом здравља, Општа болница, Дечји диспанзер
- Локална самоуправа
- Спортски клубови
- Културно-уметничка друштва
- Школска управа Зрењанин

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ

ПРЕВЕНЦИЈА НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНеМАРИВАЊА

Превенцију насиља, злостављања и занемаривања чине мере и активности којима се у установи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације.

Превентивним активностима се:

- 1) подиже ниво свести и осетљивости детета и ученика, родитеља и свих запослених за препознавање свих облика насиља, злостављања и занемаривања;
- 2) негује атмосфера сарадње и толеранције, уважавања и конструктивне комуникације у којој се не толерише насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) истичу и унапређују знања, вештине и ставови потребни за креирање безбедног и подстицајног окружења и конструктивно реаговање на насиље;
- 4) унапређује познавање процедура за пријављивање и поступање код детета и ученика, родитеља и свих запослених у случају сумње или сазнања о свим облицима насиља, злостављања и занемаривања обезбеђује заштита детета и ученика, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања;
- 5) подстиче усвајање позитивних норми и облика понашања, учење вештина конструктивне комуникације и развијање емпатије.
- 6) остварује упознавање са видовима и стратегијама пружања одговарајуће подршке и разумевања различитих облика комуникација и понашања ученика са тешкоћама и сметњама у развоју и инвалидитетом.
- 7) развијају социоемоционалне компетенције деце и ученика, родитеља и запослених (свест о себи, свест о другима, саморегулација, одговорно доношење одлука и др.).

Деца и ученици, родитељи и запослени заједнички планирају, осмишљавају и спровode превентивне активности, начине информисања о садржајима, мерама и активностима за спречавање и заштиту од насиља, злостављања и занемаривања.

У оквиру превенције насиља и злостављања установа остварује васпитни рад, појачан васпитни рад и васпитни рад који је у интензитету примерен потребама специфичностима установе и најбољем интересу детета, самостално или у сарадњи са другим надлежним органима, организацијама и службама.

Превентивне активности школа сваке године планира. План за превенцију је саставни део годишњег плана школе. Програм заштите утврђује се на основу анализе стања безбедности, односно свих аспеката школске средине, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања, специфичности установе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада установе. Програмом заштите дефинишу се превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временска динамика њиховог остваривања.

Програм заштите у годињем плану рада треба да садржи:

- 1) начине на који се превентивне мере и активности уграђују у свакодневни живот и рад установе (васпитне, наставне и ваннаставне активности), на свим нивоима (појединац, васпитна група, одељењска заједница, ученички парламент, стручни органи, тела и тимови, родитељски састанци, родитељи – индивидуално и групно, савет родитеља);
- 2) стручно усавршавање запослених ради унапређивања компетенција запослених за превентивни рад, благовремено уочавање, препознавање, реаговање на насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) начине информисања о обавезама и одговорностима у области заштите од насиља, злостављања и занемаривања;
- 4) подстицање и оспособљавање ученика за активно учествовање у раду одељењске заједнице, ученичког парламента, школског одбора и стручних органа установе;
- 5) садржаје и начине за појачан васпитни рад ради развијања самоодговорног и друштвено одговорног понашања;
- 6) поступке за рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања;
- 7) начине реаговања на насиље, злостављање и занемаривање, улоге и одговорности и поступање у интервенцији када постоји сумња или се оно догађа;
- 8) облике и садржаје рада са свом децом и ученицима, односно онима који трпе, чине или су сведоци насиља, злостављања и занемаривања;
- 9) начине, облике и садржаје сарадње са породицом, јединицом локалне самоуправе, надлежном организационом јединицом полиције (у даљем тексту: полиција), центром за социјални рад, здравственом службом, правосудним органима и др.;

10) начине праћења, вредновања и извештавања органа установе о остваривању и ефектима програма заштите, а нарочито, у односу на: учесталост инцидентних ситуација и број пријава; заступљеност различитих облика и нивоа насиља, злостављања и занемаривања; број повреда; учесталост и број васпитно-дисциплинских поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених; број и ефекте оперативних планова заштите; остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег усавршавања; број и ефекте акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ вршњака; степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад установе; друге параметре.

ЗАШТИТА ЗАПОСЛЕНИХ

Установа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да запослени трпи насиље од стране ученика, родитеља или трећег лица у установи или за време организовања активности установе.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да одмах обавести родитеља и центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак, и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са законом, а ако постоје елементи кривичног дела или прекршаја, пријаву поднесе надлежном јавном тужилаштву односно прекршајном суду.

Када је родитељ или треће лице починилац насиља према запосленом директор је дужан да одмах обавести јавног тужиоца и полицију.

16. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА

Ради развоја и практиковања здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности, школа у оквиру школског програма, поред наставе реализује и програм школског спорта.

Школским спортом су обухваћени сви ученици кроз одељењска такмичења и припреме за такмичења. Школа обавља припреме и такмичења у складу са школским програмом.

Школа може да сарађује и са локалним спортским организацијама.

У току школске године школа може да организује недељу школског спорта.

СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Циљ

Основни циљ спортско-рекреативних активности је да се у слободном времену организује активност ученика у овој области, тако да им обезбеди здраву и културну забаву и разоноду, да задовољи њихове посебне жеље, да им помогне да развију позитиван однос према физичкој култури, формирају чврсте навике за редовним телесним вежбањем.

Задаци

У оквиру спортско-рекреативних активности се остварују следећи конкретни задаци:

- обухват што већег броја ученика посебним програмом физичког вежбања, који, заједно са општим програмом чини јединствену целину, односно јединствен систем школског физичког васпитања;
- задовољење нових и све разноврснијих жеља и интереса школске омладине за бављењем разним гранама физичког вежбања у слободном времену;
- откривање могућности и лепоте стварања у физичкој култури, у спорту, гимнастици, игри, плесу и помагање ученицима да свестрано развију своје природне способности за овај или онај вид физичког вежбања;
- подстицање ученика да науче како да физичко вежбање интегришу у свој свакодневни живот и да активност у овој области развију као своју трајну потребу и обавезу.

Садржај рада

Спортско-рекреативне активности подразумевају оне спортско-рекреативне активности и дисциплине које обавезна настава физичког васпитања не може да обухвати.

Садржај рада чине: спортско-рекреативне активности неформалних група у спортовима за које се група самостално определи (све спортске игре, стони тенис, стрељаштво, пливање и сл.); тренинзи и такмичења у спортовима за које се ученици самостално на основу жеља и предиспозиција определе (атлетика, вежбе на справама, рукомет, фудбал, одбојка, кошарка,

стони тенис, пливање и сл.); забавна такмичења и надметања, излети и друге активности ради забаве и разоноде; специјални течајеви за основно упознавање неких грана физичког вежбања и спортских дисциплина, које ученици раније нису упознали или у њима желе да продубе своја знања (рвање, карате, џудо, клизање, шах, итд.).

Ради развоја и практиковања здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности, школа у оквиру школског програма, поред наставе реализује и програм школског спорта. Школским спортом су обухваћени сви ученици кроз одељенска такмичења и припреме за такмичења. Школа обавља припреме и такмичења у складу са Годишњим планом школе.

Школа сарађује и са локалним спортским организацијама.

Школски спорт се остварује кроз редовну наставу физичког васпитања, секције, такмичења, излете, спортске дане и турнире.

Промоцијом школског спорта и организовањем спортских догађаја у школи координираће наставници физичког васпитања. Значајно учешће у организовању спортских активности има и Бачки парламент који иницира школске турнире

17. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Школа прати, укључује се у дешавања у локалној самоуправи, и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развој школе.

Програм сарадње школе са друштвеном средином обухвата разноврсне активности које школа организује за ученике у сарадњи са привредним, културним и јавним установама. Сарадња се остварује са општинском библиотеком, домовима културе, спортско-рекреативним центром, галеријом, са основним школама у општини Сента, Црвеним крстом, Центром за социјални рад, МУП-ом и другим установама.

План сарадње са друштвеном средином је саставни део Годишњег плана рада и Развојног плана установе.

Општинска управа Сента у складу са својим могућностима помаже просперитет наше установе, те се даља сарадња планира на основу већ постојеће сарадње и праксе.

18. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно другим законским заступницима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења.

Програмом сарадње са породицом школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима, односно другим законским заступницима ученика, који обухватају детаљно информисање и саветовање родитеља, укључивање родитеља у активности школе, консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, ваннаставних, организационих и финансијских питања и то ради унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности образовно-васпитних утицаја.

18.1. Сарадња са родитељима

Сарадња са родитељима се огледа у реализацији следећих активности:

- рад и сарадња са родитељима у реализацији појединих активности;
- информисање родитеља о захтевима који се постављају ученицима;
- информисање родитеља о резултатима ученика и др.;
- саветодавни рад на подизању ефикасности ученика у учењу и раду;
- рад на подизању нивоа педагошко-психолошког образовања родитеља.

Одељењски старешина

У оквиру сарадње са родитељима одељењски старешина:

- припрема, организује и реализује родитељске састанке као облик групне сарадње са родитељима (најмање четири пута годишње);
- припрема, програмира и организује рад одељењског савета родитеља;
- информише родитеље о захтевима које поставља школа пред ученика, о резултатима које ученици постижу у укупном образовно-васпитном раду (најмање четири пута годишње), заједнички ради са родитељима на побољшању резултата учења, рада и развоја ученика;
- иницира, подстиче и укључује родитеље у остваривању програма рада школе (професионалне оријентације, друштвено-корисног рада, слободних активности и других културних активности школе и др.) и прихвата иницијативе родитеља;
- у сарадњи са педагошко-психолошком службом и другим стручњацима ради на подизању нивоа педагошко-психолошког образовања родитеља;
- ради са групама родитеља чија деца имају исте проблеме (према потреби);
- индивидуално ради са родитељима (једном недељно);

-
- укључује у сарадњу са родитељима школског педагога, психолога, социјалног радника и друге стручњаке изван школе у складу са конкретним потребама.

Садржаји рада

Сарадња школе и породице део је ширег подручја рада школе, означеног као сарадња школе са средином.

Носиоци активности сарадње са родитељима су сви учесници у васпитно-образовном процесу. Посебно је значајно место и улога разредног старешине и стручних сарадника школе - школског психолога и педагога.

Садржаји сарадње проистичу из потребе школе, породице, развојних карактеристика младих на овом узрасту и индивидуалних потреба појединаца.

Сарадња школе и породице мора се заснивати на поштовању најопштијих принципа: рад мора бити планиран и програмиран - садржајно, по структури и времену. Са планом и програмом сарадње родитељи морају бити упознати на почетку школске године или код евентуалних промена у току године, али увек унапред; рад мора бити заснован на поштовању личности родитеља; у контактима треба уважавати знања и искуства родитеља са њиховом децом, а такође неопходна је и обострана тактичност.

Назначени садржаји остварују се у оквиру непосредне и посредне сарадње.

Непосредна сарадња може бити индивидуална и групна. Индивидуално сарађују са родитељима: одељенски старешина, стручни сарадници, наставници, директор школе и други учесници у васпитно-образовном процесу о питањима значајним за поједине ученике, родитеље, наставнике и одељенског старешину. Групна сарадња одвија се у оквиру: родитељских састанака, трибине за родитеље, савета родитеља, школе, састанака родитеља ученика о специфичним проблемима на нивоу саветодавног рада (слаби ученици, са поремећајима у понашању, ученици који избегавају часове и др.).

Ови облици сарадње се одвијају применом метода разговора, саветовања, демонстрација, посета, анализа документације, техника дијагностичког истраживања, предавања за родитеље и др.

Школа је обавезна да родитеље информисе о захтевима које поставља ученицима у реализацији појединих активности, као и о свим позитивним и негативним појавама везаним за ученике као појединце или групу појединаца. Родитеља треба да информисе одељенски старешина. Школа и њени представници не треба да своје информације заснивају на изношењу само негативних појава, пожељно је увек почети са позитивним а када се дају негативне, оне морају бити аргументоване и да их прате решења за њихово превазилажење.

Информисање родитеља могуће је остварити и другим облицима, на пример, изложбама, приредбама, такмичењима и сличним манифестацијама.

Посебан проблем је сарадња са родитељима ученика који имају тешкоћа у постизању успеха у учењу и понашању чији су узроци више у детету (адолесцентне сметње, болест, деликвенција и сл.) више у породици (развод родитеља, нови брак код родитеља, досељење породице и сл.), више у школи (ауторитаран однос, рад без поштовања индивидуалних особености ученика и родитеља, низак ниво стручне и педагошко-психолошке оспособљености носилаца активности) или више чинилаца. Најпогодније је да се ова сарадња остварује уз учешће школског психолога и педагога да се одвија техником саветодавног, групног и индивидуалног рада, уз већ наведено педагошко-психолошко образовање родитеља.

Од групних облика рада најдужу традицију и најчешћу примену имају редовни родитељски састанци, које, по правилу, припремају и реализују одељењске старешине када су организовани на нивоу одељења, а директор школе са стручним сарадницима када се организује на нивоу разреда или одсека образовног профила.

За интензивнији васпитни рад са ученицима припремање и подстицање родитеља за заједничко деловање неопходно је посветити већу пажњу припреми родитељских састанака. То је посебно значајно за утисак родитеља у школи као целини, а посебно о васпитно-образовном раду у њој.

За информативне састанке погодно је предвидети, у првом делу састанка, теме од општег значаја за школу и родитеље (из области педагошко-психолошког образовања родитеља), било као предавање или као подстицај за вођење дискусије, а у другом делу информације везане за ученике.

Посредна сарадња школе и родитеља одвија се преко делегата родитеља у органу управљања школе, савету родитеља, као и у оквиру свих других облика сарадње школе са средином.

У програму рада школе постоји програм рада савета родитеља који се доноси сваке године. Савет родитеља се састаје на почетку школске године, после сваког промесечја и на крају школске године. План рада Савета родитеља је саставни део Годишњег плана рада.

План укључивања родитеља, односно других законских заступника ученика у рад школе је саставни део Развојног плана установе.

Бр .	Активност	Начин реализације и реализатори	Временски оквир
1.	Информисање о понашању ученика у школи, успеху, напредовању	Индивидуални разговори Одељењски стрешина Предметни наставници Стручна служба	Континуирано током године
2.	Упознавање са реализацијом наставе, договор о начину сарадње, упознавање са правима и обавезама ученика, правилима понашања, реализација разних тема (пријемни, завршни испит, матура, екскурзија, итд.)	Родитељски састанци Одељењски старешина	Према распореду родитељских састанака
3.	Укључивање родитеља у живот и рад школе - ангажовање родитеља у рад у вези организовања представа, изложба, хуманитарне-донаторске акције, итд.	Изложбе, представе, итд. Родитељи Савет родитеља	Током године
4.	Укључивање родитеља у вредновање рада школе и у доношење одлуке у вези одржавања факултативне наставе, ученички динар)	Према важећим правилницима и потребама тима за самовредновање Чланови тима за самовредновање рада школе	на крају и на почетку школске године
5.	Пружање могућности родитељима да се самоиницијативно укључе у побољшање услова рада школе, давање сугестија	Донације родитеља	Током године

19. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА И ЕКСКУРЗИЈА

Екскурзија је факултативна ваннаставна активност, која се остварује ван школе. Школа планира извођење излета и екскурзија на начин и под условима утврђеним наставним планом и програмом. План излета и екскурзија је саставни део Годишњег плана рада школе.

Приликом извођења излета и екскурзије нарочито се мора водити рачуна о свим видовима заштите и безбедности ученика.

Табела: Годишњи фонд факултативних ваннаставних активности- екскурзија

I. РАЗРЕД	II. РАЗРЕД	III. РАЗРЕД	IV. РАЗРЕД
до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана

Образовно-васпитни циљеви и задаци екскурзије

- Непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини
- Упознавање културе, обичаја и знаменитости других народа, стварање реалније слике о сопственим и другим народима
- Развијање социјалних вештина као што је на пример толеранција, заједништво према другим народима у Европи, другарство, међусобни односи међу ученицима и професорима и способност препознавања сопствених и туђих емоционалности у циљу унапређивања међуличних односа
- Проширење знања стечених на часовима и стицање нових знања
- Упознавање начина живота људи појединих крајева
- Развијање позитивног односа према националним, културним и естетским вредностима
- Упознавање природних лепота, културно-историјских споменика
- Уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима
- Развијање интересовања и љубави према природи и изграђивање еколошких навика
- Развијање позитивног односа према раду непосредним упознавањем са људима који се баве различитим професијама
- Рационално коришћење времена за индивидуалне и колективне шетње, разоноду и спортске активности

Излети

Излети се организују уз сагласност родитеља, планирају се на почетку школске године, једнодневни су, реализују се у оквиру наше земље, а имају за циљ обогаћивање знања и разумевања природних и друштвених појава, уметничких дела, развијања склоности према науци, култури и уметности. Излети су усклађени са наставним планом и програмом образовања за обавезне и изборне предмете и омогућавају непосредно искуство из кога се најефикасније и најефективније учи.

Школа организује излете као што су:

- Сајам књига,
- Посете позоришту,
- Сајам образовања,
- Сајам науке,
- Излети у оближњу околину- планинарење,
- Посета музејима и актуелним изложбама у земљи и иностранству,
- Путовање на отворене дане факултета (Нови Сад, Суботица).

20. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ НА РАДУ И ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

У току 2018. године смо израдили Правилник о безбедности на раду и акт о процени ризика којег је школски одбор и усвојио. Склопили смо уговор са предузећем “*BEZBEDNOST NA RADU I ZAŠTITA OD POŽARA DOO*” које обезбеђује услугу безбедности на раду. Јуна 2023. године обновљено је тестирање запослених из области безбедности и здравље на раду. Ово тестирање треба да се понови сваке три године.

Из области заштите од пожара именовани су Међери Габор и Ханђа Андор за спровођење превентивних мера.

У претходном времену је била организована основна обука запослених и ученика из области заштите од пожара са провером знања.

У задњем времену смо израдили и следеће:

- Правилник заштите од пожара
- План евакуације са упутством за поступање у случају пожара
- Програм основне обуке из области заштите од пожара
- преглед и испитивање електричних инсталација са издавањем стручног налаза
- преглед и испитивање громобранских инсталација са издавањем стручног налаза
- контролисање и испитивање за аутоматску дојаву пожара са издавањем стручног налаза.

Током школске 2022-2023. године реализована је обука прве помоћи за запослене наше установе. Током наредне четири године се планира барем још једном да се понови ова обука. Ученици ће се сваке школске године бити обавештени о заштити од пожара и биће реализоване пробне вежбе евакуације.

21. ДРУГИ ПРОГРАМИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ШКОЛУ

21.1. Програм сарадње са другим школама, привредним и друштвима и другим органима и организацијама од значаја за рад школе

Наша установа тежи неговању веома добре сарадње са свим институцијама значајним за живот школе, као и са привредним субјектима, и цивилним сектором у околини Сенте.

Сарадња са **другим средњим школама у Сенти** се одвија у виду заједничког наступа на разним манифестацијама, такмичењима, културним и спортским догађајима. Ученици Сенћанске гимназије, Економско-трговачке средње школе, и Средње медицинске школе заједно са ученицима наше школе учествују у матурској паради и на прославама дана Светог Саве. Међусобна сарадња се планира на стручним активима директора образовних установа Општине Сента.

Сарадња са **другим средњим школама у земљи и иностранству** се одвија дужи низ година са све већим обимом и спектром учесника у сарадњи. Наша школа је у побратимљеном односу са већим бројем средњошколских установа, са којима негујемо блиске односе у виду сарадње, размене искустава, учествовања на такмичењима. Посебан вид сарадње су сусрети школа који носе у свом називу име Бољаи. Овакви начини сарадње се остварују са образовним установама у Србији, Мађарској, Румунији, и Словенији, а планира се и даље проширење учесника у сарадњи.

Сарадња са **факултетима и истраживачким центрима** у земљи и иностранству се одвија константно већ дужи низ година. Високошколске установе редовно посећују нашу установу ради промоције и упознавања ученика са могућностима уписа. Даља сарадња се одвија учешћем наших ученика у истраживачким пројектима на факултетима. Посебан вид сарадње се одвија међу факултетима чији студенти полажу испитне часове у нашој установи.

Сарадња са **организацијама цивилног друштва (ОЦД)**. Сента је позната по великом броју невладиних организација које су изузетно активне на научном и хуманитарном пољу. Интензивна сарадња се одвија са Фондацијом ИнГениум која помаже рад са талентованим ученицима. Поред наведене фондације наши ученици редовно сакупљају средства за удружење Рука у руци која помажу децу ометаном у развоју. Редовно учествујемо и у акцији сакупљања поклон пакета за социјално угрожену децу, као и на такмичењима и манифестацијама црвеног крста.

Сарадња са **привредним и бизнис сектором** се одвија у виду посета локалних привредних субјеката ради упознавања са њиховим радом. Сарадњу са информатичким предузећима сматрамо јако важним, јер сарађивајући њима наши ученици на ИТ одељењу могу стећи практично знање кроз увид у рад тих предузећа.

Локални привредни субјекти донирају такмичења која се одржавају у нашој школи. **Национални савет Мађарске националне заједнице** је преузимањем 50% од оснивачких права постао значајан чинилац у животу установе. Сарадња са Националним саветом се одвија у виду учествовања на разним конкурсима, одобравања листе примљених ученика у гимназију и дом ученика и слично. Као резултат ове сарадње школа успева да остварује своје образовне и васпитне програме рада са талентованим ученицима, на мађарском наставном језику. Даља сарадња се исто планира на основу већ постојеће сарадње и праксе.

Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине - националне заједнице располаже исто са 50% оснивачких права и тако игра значајну улогу у животу школе. Сарадња се одвија у виду конкурсисања и учествовања на конкурсима секретаријата, награђивања најбољих ученика и професора, финансирања посебних образовно-васпитних садржаја и слично. Покрајински секретаријат у знатној мери помаже рад школе.

21.2. Заштита и унапређивање здравља ученика

Здравствено-васпитни рад

Сложена здравствена проблематика, карактеристична за популацију младих, захтева интензиван и систематски образовно-васпитни рад у средњој школи. Плановима и програмима образовања, здравствено васпитање и образовање конципирано је као принцип целокупне образовно-васпитне делатности школе а поједини захтеви програма остварују се у оквиру појединих наставних предмета и других облика које организује школа. Организатор и координатор рада у подручју здравственог васпитања и образовања је стручни сарадник/здравствени радник.

Циљ здравственог васпитања је да допринесе изграђивању телесне, психички и социјално здраве и зреле личности оспособљене да се брине за очување, заштиту и унапређивање сопственог здравља и здравља других људи.

Задаци и оквирни садржаји рада:

- развијање и формирање свести ученика да је здравље основни извор људске среће, свести о здрављу као пуном физичком, психичком, и социјалном благостању и услови за успешан рад, напредовање и економску егзистенцију; подизање здравствене културе ученика тако да брига о здрављу постане саставни део свакодневних навика, потреба и поступања, односно здравствено-хигијенског режима живота: развијање свести ученика о значају физичких активности (нормални рад, спорт, игра, кретање), за

-
- правилно функционисање и очување функција појединих органа, организма и здравља у целини и да физичку активност - рад усвајају као сопствени стил живљења;
- оспособљавање и мотивисање ученика да буду носиоци здравствено васпитних акција у школи и друштвеној средини и доприносе унапређивању здравља становништва; развијање интересовања и подстицање ученика да усвајају и проширују знања о неговању и чувању здравља, о болестима и могућностима лечења када је то потребно;
 - развијање свести о одговорности појединца за сопствено здравље као дужности према себи и другима; сузбијање хигијенско-здравствене немарности и запуштености, небриге према сопственом физичком развоју и здрављу; неговању навика одржавања личне хигијене и естетске неге тела и упознавање поремећаја који се јављају као последица недовољне личне хигијене, затим хигијене исхране и нехигијенског начина живљења, болести као последица недовољне личне хигијене (појава ваши, шуге, гљивичних обољења и др.); епидемиолошки ланац ширења заразних болести, "болести прљавих руку" и других епидемијских зараза; заштита од кожных и венеричних болести мензехболести и метаболизма, посебно условљеним неправилном исхраном - гојазност, васкуларна обољења; примена контрацептивних средстава, предности и недостаци оралних и других контрацептивних средстава; неговање и развијање културе одевања и упознавања ученика са хигијенско-естетским захтевима у одевању; упознавање карактеристика ментално здраве и зреле личности, неговање хуманих и хармоничних међуљудских односа међу друговима, у школи, породици, на раду, упознавање психофизичких карактеристика адолесцената; узрока и облика адолесцентске кризе и оспособљавање за њихово превазилажење, за превазилажење конфликта и унапређивања менталног здравља; спровођење примарне превенције од болести зависности;
 - стицање знања о штетном утицају психоактивних супстанци на здравље; упознавање ученика са друштвеним коренима болести зависности и њиховим појавним облицима, о штетном утицају на потомство и сл.; подстицање ученика да прихватају мере против болести зависности и да се сами укључују у организоване акције против пушења, уживања алкохола, ширења дроге и наркоманије, формирање позитивних ставова и оспособљавање ученика да активно учествују и буду носиоци заштите и унапређивања хигијенско естетског уређења школе и животне средине; стицање знања о потреби одржавања хигијене у стану, школи, на улици, у парковима, у природи где бораве и живе људи.

21.3. Васпитање за хумане и одговорне односе међу половима

Задаци:

- изграђивање свести да се однос мушкарца према жени и жене према мушкарцу јавља као природни однос човека према човеку;
- формирање схватања да се човек као свесно стваралачко биће самопотврђује у извршавању својих права, дужности и одговорности не на основу полне припадности већ на основу способности и рада;
- формирање става да је равноправност између полова могућа у друштвено-економским условима потпуне равноправности у свим областима живота: у раду, друштвеним и културним активностима;
- васпитање ученика за једнако вредновање способности и резултата рада оба пола, сузбијање предрасуда о инфериорности једног пола;
- развијање другарских пријатељских односа, међусобног уважавања и поштовања достојанства личности супротног пола;
- развијање одговорности према себи и партнеру, спремности за слободно одлучивање о рађању деце, остваривање одговорног родитељства, неговање породичних односа и васпитање деце.

Садржаји:

Хуманизација односа међу личностима различитих полова. Однос мушкарац-жена као природан однос човека према човеку. Хуманизација односа међу партнерима као израз хуманизације укупних међуљудских односа. Равноправност људи (мушкарца и жене) у свим областима живота: у раду, друштву, у породици и најинтимнијим односима. Поштовање достојанства личности супротног пола и права на слободу одлучивања о интимној сфери живота, рађању, родитељству и међусобна одговорност у томе. Морални аспекти сексуалних односа.

Упознавање ученика са степеном физичке и психичке зрелости у доба адолесценције и њиховог јединства. Сексуалност као саставна компонента живота. Појава љубавног осећања (љубав психички, социјално и физички зрелих особа, спајање љубавних осећања са сексуалним и претварање у доживљај трајније љубави). Забављање, одговорност према партнеру и себи.

Однос према својој породици и узајамно поверење. Здравствене и друге последице прераног полног општења: Рана трудноћа, побачај, тешкоће зрелог везивања и нестабилност осећања. Венеричне болести.

Припрема за породицу и брак. - Зрелост за брак и породицу (физичка, психичка и социјална зрелост). Фактори који утичу на стварање срећне породице.

Упознавање ученика са појавом трудноће, њеним током и припремама за материнство, односно одговорно родитељство оца и мајке.

Социолошки аспекти породице и брака: место породице у друштву:

- улога породице у васпитању деце, друштвена брига о породици као целини и заштита појединих њених чланова; односи у породици и браку, равноправност оба пола у правима и одговорностима, неговање емоционалних односа у породици; рађање жељеног детета; планирање породице, демографски развој и популациона политика, савремена контрацептивна средства; предбрачна и брачна саветовалишта и школе за родитеље.

Правни аспекти брака и породице: дефиниција породице и брака; законске одредбе о дужности и обавезама у породици и браку; патолошки односи у породици и негативне последице по партнере, децу и друштвену заједницу, развод као лек за поремећене односе у породици односно браку.

Наведени садржаји служе као основа за избор. Они се остварују у оквиру свих облика васпитно-образовног рада обавезних и факултативних активности у школи али и у средини. Избор из садржаја се врши према потребама средине.

Начин и поступак остваривања садржаја и облика рада на заштити и унапређивању здравља ученика

Физичко и психичко здравље ученика је основни предуслов њиховог успешног рада и напредовања, те отуда здравствено-васпитни рад треба схватити као принцип целокупног васпитно-образовног процеса.

Поједини задаци овог подручја обухваћени су програмима наставних предмета и осталих образовно-васпитних активности. Посебан значај у његовој реализацији има настава физичког и здравственог васпитања, биологија, психологија, затим, од ваннаставних активности акције у одељењској заједници, као и активност омладине Црвеног крста. У оквиру радних састанака одељењске заједнице треба обрадити значајне теме из области здравственог васпитања. Више тематских целина потребно је реализовати и са родитељима.

Здравственом васпитању могу да допринесу предавања, дискусије, разговори, питања и одговори у настави, на трибинама, семинарима, сусретима, као и самостални радови ученика

(реферати, илустрације, цртежи, видео, дијаслике, и сл.). Ови облици рада реализују се уз помоћ филма, литературе, анализа ТВ-програма и сл.

За формирање позитивних ставова, вредности и понашање ученика битни су: 1. услови живота и рада у школи; организација рада, понашање и поступци наставника, неговање позитивне климе, међусобни односи наставника и ученика, односно укупан ментално хигијенски аспект васпитног процеса, и, 2. као што увек бива, ученици се за заштиту и унапређивање здравља могу васпитавати у самим здравственим активностима и доследним захтевима наставника за правилно понашање: ангажовање у свакодневној здравствено-хигијенској контроли, реализовање програма Црвеног крста, учешће у акцијама чувања здравља, у хигијенско-естетском уређењу средине, одржавање хигијене на радном месту, на летовању, логоровању и сл.

Ово васпитно подручје треба да буде остварено тако да ученици схвате природу и слободу љубави као јединства телесног и духовног у човеку, да прихвате одговорност не само за родитељство већ и за све друштвено-економске функције живота у оквиру којих могу градити срећу и слободу својих личних (укључујући и интимне) и друштвених односа.

Васпитни рад на формирању ових ставова не треба издвајати од укупног васпитно-образовног утицаја. На изграђивању ставова о хуманим односима међу половима (који су у суштини морални ставови) нарочито треба остварити у настави књижевности и уметности и др., а навике одговарајућег понашања формирати у практичном свакодневном хуманом понашању и односу младих међусобно.

Програмско подручје "Васпитање за хумане односе међу људима и одговорне односе између личности различитих полова" дато је у пет целина са најосновнијим информацијама које треба обавезно изложити за све ученике средње школе. Понеки садржаји из овог програма већ су укључени у програме образовања за неке струке те их у том случају није потребно понављати. Међутим, потребно је обезбедити и овде и у свим другим струкама индивидуални контакт са васпитаницима да би се проверио ниво усвојених хигијенских и здравствених навика, прихватање дужности и одговорности за очување здравља, као и процес развоја ученика у зреле личности, што је услов за стабилне односе у породици.

За реализацију садржаја овог дела програма (који се обавезно укључује у програм рада одељењске заједнице) школа треба да ангажује одговарајуће стручњаке с тим да што је могуће више садржаја обраде сами ученици радећи на потребном материјалу (из литературе) и учешћем у дискусији у којој стручњак - педагог, психолог, лекар, учествује као модератор.

Школа је обавезна да допуни ово подручје информацијама о специфичностима везаним за целокупну област здравственог васпитања, физичког васпитања за хумане односе међу личностима оба пола, које произлазе из природе појединих профила. О значају и садржајима васпитања за хумане међуљудске односе и односе међу половима, школа треба да упознаје и родитеље и тако утиче на мењање и односа родитеља према васпитању деце (омладине) за једну од основних функција живота - хуманизацију репродукције човека.

Програмски садржаји у области заштите и унапређивања животне средине остварују се у средњем образовању у оквиру свих предмета, додатног рада, слободних и друштвених активности, културне и друштвене делатности школе, друштвено-корисног рада, одељењских заједница и осталих облика образовно-васпитног рада.

Исказани циљ и задаци односе се на све понуђене садржаје програма. У зависности од врсте активности и организационих форми (секција, кружоци, клубови, часописи, изложбе, трибине и сл.) врши се избор понуђених садржаја програма уз помоћ задатака који се на њих односе.

Стицање знања и вештина ученика треба да се заснива на мултидисциплинарном приступу а што значи да је целовито, комплексно, проблемски одређено и као такво садржано у свим делатностима, јер се тако може остварити неопходна међусобна повезаност као дијалектичка основа у стицању нових знања, умења и навика за даљи развој и управљање човековом средином на локалном, регионалном и глобалном плану.

21.4. Програм рада одељењског старешине

Основ за израду програма је Упутство за Педагошки рад одељењског старешине, бр.601-00-00013/2023-16.

Функције одељењског старешине

Наставничко веће одређује, између чланова одељењског већа а на заједнички предлог директора школе и педагошко-психолошке службе одељењског старешину као руководиоца одељења. Као индивидуални стручни орган, одељењски старешина је у школи задужен за спровођење плана и програма образовно-васпитног рада и остваривање циља и задатака васпитања у одељењу.

УЛОГА ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

Одељењски старешина има организационо-руководећу и педагошко-инструктивну улогу у раду са ученицима којима је одељењски старешина, у сарадњи са њиховим родитељима, односно другим законским заступницима и води прописану евиденцију и педагошку документацију.

Улога одељењског старешине у образовно-васпитном процесу је примарно **васпитне природе** и везана је за активности у оквиру одељењске заједнице ради развијања и неговања моралних вредности код ученика, толеранције, емпатије, развијања еколошке свести, развијања међупредметних компетенција. Примарни задаци одељењског старешине су: **организациони, педагошки, сарадња са родитељима, стручно усавршавање и вођење евиденције.**

Одељењски старешина својим ставовима, моделом понашања креира позитивну атмосферу у одељењу, развија инклузивну и подржавајућу средину за успостављање социјалних релација између свих ученика, чиме доприноси развоју ученичког колектива и пружа подршку личном развоју сваког ученика. У оквиру педагошких задатака најважније је: **успостављање поверења са ученицима, пружање додатне подршке ученику у оквиру рада Тима за пружање додатне подршке, праћење напредовања и оцењивања ученика, превентивни рад са ученицима и родитељима, поступање у ситуацијама заштите од насиља и дискриминације, појачан васпитни рад са ученицима.**

Одељењски старешина реализује превентивно-васпитни рад са ученицима и одељењском заједницом у сарадњи са родитељима и другим запосленима у установи; саветодавно-едукативни рад са родитељима ученика; појачан васпитни рад са појединим ученицима или одељењем, вршњачким тимом/ученичким парламентом, самостално и у сарадњи са родитељима, одељењском заједницом, предметним наставницима и стручним сарадницима. Превентивно-васпитни рад одељењских старешина може да организује на часовима одељењске заједнице и одељењског старешине, кроз ваннаставне активности и различите школске акције или акције у сарадњи са локалном заједницом, а треба да је усклађен са програмима заштите од насиља, злостављања и занемаривања, програмом спречавања дискриминације и програмом превенције других облика ризичног понашања.

Одељењски старешина у својој комуникацији и односу са родитељима и ученицима је у обавези да негује професионални однос и комуникацију, да својим понашањем не подстиче ситуације у којима може доћи до непотребне интимизације, злоупотребе поверења, злоупотребе података путем информационих технологија и слично.

Својим понашањем одељењски старешина треба да допринесе очувању угледа и достојанства професије и установе, превенцији насиља и дискриминације.

21.5. Принципи квалитетног педагошког рада одељењског старешине

Основни принципи квалитетног педагошког рада одељењског старешине јесу:

Успостављање односа поверења и сарадње

Стварање предуслова за квалитетан рад одељењског старешине подразумева:

- ближе упознавање сваког ученика из одељења којим руководи (емоционално и социјално функционисање, специфичности у развоју, породични услови, особине личности, лична својства и друго) и израда педагошког профила за ученика коме је потребна додатна образовна подршка;
- успостављање односа поверења, разумевања и уважавања са учеником и развијање позитивне и безбедне атмосфере у којој је могућа размена информација између одељењског старешине и ученика (поверавање тајни, тражење подршке и слично) и
- упознавање родитеља/другог законског заступника ученика (породичног окружења, броја деце у породици, материјалног и социјалног статуса породице, васпитног стила родитеља, вредносних ставова, могућих ризика по раст и развој детета и друго).

Улога одељењског старешине у Тиму за пружање додатне подршке детету, ученику и одраслом

Одељењске старешине имају значајну улогу у Тиму за пружање додатне подршке детету, ученику и одраслом, имају највише информација из различитих извора о ученику (вршњаци, колеге наставници, чланови породице), остварују редовну комуникацију са родитељима ученика, познаје породичне и социјално-економске услове из којих ученик долази као и групну динамику одељења што је изузетно важно за планирање додатне образовне подршке ученику.

Неопходно је да одељењски старешина буде упознат са Правилником о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање и Правилником о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику и да познаје процедуру приликом израде индивидуалног образовног плана.

У циљу пружања додатне подршке ученику, одељењски старешина:

- прати развој и процес образовног напретка ученика;
- учествује у изради педагошког профила;
- учествује у процесу планирања ИОП-а;

-
- стара се да се обезбеде и спроводе планиране мере додатне подршке;
 - учествује у праћењу и евалуацији ИОП-а;
 - организује састанке Тима за додатну подршку ученику и
 - остварује сарадњу са родитељима и упућује их на улогу Тима за додатну подршку ученику.

Праћење напредовања и оцењивање ученика из обавезног предмета, изборног програма и активности и владања

У свом раду одељењски старешина сарађује са предметним наставницима, стручним сарадницима, директором установе и родитељима ученика.

Одељењски старешина:

- прати напредовање и успех ученика и реагује у ситуацијама када дође до пада образовног постигнућа ученика;
- прати владање ученика и напредовање у односу на појачан васпитни рад са учеником. Обаваља потребне консултативно-саветодавне разговоре са предметним наставницима, родитељима и ученицима, а по потреби укључује стручне сараднике установе;
- похваљује ученике и предлаже их за награђивање, а може дати предлог за брже напредовање ученика;
- присуствује поправним испитима и
- упознаје родитеље са: критеријумима и начином, динамиком и поступком оцењивања као и напредовањем ученика.

Ако родитељ, односно други законски заступник не долази на родитељске и индивидуалне састанке одељењски старешина је дужан да га **благовремено, званично, у писменој форми обавести о успеху и оценама, евентуалним тешкоћама и изостанцима ученика и последицама изостајања ученика.**

Према ученику који врши повреду правила понашања у школи или повреду забране, школа ће уз учешће родитеља, односно другог законског заступника, **појачати активности васпитног рада: у оквиру одељењске заједнице, стручном раду одељењског старешине, педагога, психолога, посебних тимова школе, а када је то неопходно, сарађиваће са одговарајућим установама социјалне, односно здравствене заштите са циљем дефинисања и пружања подршке ученику у вези са променом његовог понашања.**

Улога одељењског старешине у превентивном раду са ученицима

Одељењски старешина реализује превентивно-васпитни рад са ученицима и одељењском заједницом у сарадњи са родитељима и другим запосленима у установи; саветодавно-едукативни рад са родитељима ученика; појачан васпитни рад са појединим ученицима или одељењем, вршњачким тимом/ученичким парламентом, самостално и у сарадњи са родитељима, одељењском заједницом, предметним наставницима и стручним сарадницима.

Превентивно-васпитни рад одељењских старешина може да се организује кроз рад одељењске заједнице тј. часова одељењске заједнице и часова одељењског старешине, ваннаставне активности и различите школске акције или акције у сарадњи са локалном заједницом. План наведених активности треба да буде усклађен са програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања, програмом спречавања дискриминације и програмом превенције других облика ризичног понашања.

Препоручује се да се превентивно-васпитни рад реализује кроз интерактивне радионице, тематске трибине, интерактивна предавања, организоване дебате и вођене дијалоге, обележавања значајних датума у виду различитих културно-спортских и еколошких манифестација, активности друштвено-корисног и хуманитарног рада и др.

Приликом реализације поменутих активности могу се укључити и други запослени у школи, али и стручњаци из релевантних институција и организација из спољашње мреже заштите.

Препорука је да се у оквиру превентивног васпитног рада у складу са карактеристикама узраста обрађују теме:

- социо-емоционалног учења (саморегулација, развијање свести о себи, свест о другима, вештине успостављања односа, одговорно доношење одлука);
- упознавања са појмовима насиља, дискриминације, дечијих и људских права и одговорности, друштвене ангажованости;
- развијања емпатије;
- развоја компетенција за демократску културу и
- обезбеђивање подстицајне средине за све ученике.

Приликом планирања превентивног рада потребно је припремити се у складу са следећим смерницама:

- Да ли су активности ученика релевентне за васпитни циљ који жели да се постигне?
- Да ли активности обезбеђују партиципацију ученика и мотивисаност за учешће?
- Да ли активности обезбеђују тимски рад и да ли захтевају више мисаоне активности (анализу, синтезу, закључивање, вредновање)?

-
- Да ли је избор метода и начина рада мотивишући и да ли подстиче позитивно понашање или утиче на корекцију негативног понашања?
 - Да ли је ТОКОМ превентивног рада потребна подршка осталих наставника и стручних сарадника?

Атмосфера међусобног поверења постиже се доследним придржавањем правила које одељењски старешина одређује са својим ученицима на почетку школске године, поштује их и од ученика захтева исто.

Одељењски старешина подстиче и развија другарски однос међу ученицима, упућује на пружање међусобне помоћи, разумевање за различитостима, међусобно поштовање личности, подстиче осећај заједништва и толеранције у одељењу.

Одељенски старешина посвећује подједнаку пажњу свим ученицима.

Веома је важно на који начин одељењски старешина коментарише, износи или дели информације о ученицима у присуству других ученика и родитеља ученика, као и како комуницира са њима јер управо он представља модел понашања за цело одељење, за сваког свог ученика.

Улога одељењског старешине у појачаном васпитном раду са ученицима

Важна је улога одељењског старешине код појачаног васпитног рада према ученику који врши повреду правила понашања или повреду забране.

Појачан васпитни рад разредни старешина спроводи у сарадњи са:

- родитељима;
- одељењском заједницом;
- када је потребно, уз подршку посебних тимова школе и
- када је потребно, уз подршку других институција из спољашње мреже заштите.

Како се спроводи појачан васпитни рад?

- индивидуални разговори са учеником;
- рад са целим одељењем (радионице, трибине, предавања и сл);
- рад у малим групама;
- радионице са родитељима и ученицима и
- саветодавни рад са родитељима.
-

Материјали за реализацију **превентивног као и појачаног васпитног рада** могу се наћи на сајту Министарства просвете и Завода за унапређивање образовања и васпитања.

Поступање одељењског старешине у ситуацијама интервенције у односу на насиље и дискриминацију

Одељењске старешине имају веома значајну улогу у ситуацијама сумње или сазнања да се одређена ситуација насиља догађа или се догодила. У тим ситуацијама неопходно је да одељењски старешина:

- благовремено обавести родитеље ученика о сумњи или сазнању о насиљу у које су укључени ученици;
- самостално или у сарадњи са стручним сарадницима/тимом за заштиту/другим запосленима од ученика прикупи информације о могућем насиљу или дискриминацији;
- самостално или у сарадњи са тимом, а у складу са законском регулативом, израђује и учествује у реализацији оперативног плана заштите и плана појачаног васпитног рада за ученике;
- укључује родитеље ученика у израду и реализацију оперативног плана заштите и плана појачаног васпитног рада за ученике;
- по потреби, а у складу са Правилником о поступању у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање сарађује са другим институцијама из спољашње заштитне мреже и другим стручњацима из локалне заједнице у сарадњи са стручним сарадницима и тимом за заштиту;
- води евиденцију и педагошку документацију о ситуацијама насиља у којима су учествовали ученици њиховог одељења;
- поступа самостално на првом нивоу вршњачког насиља, а укључује тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања када постоје сумње да је реч о трећем нивоу насиља;
- треба да има у виду лична својства ученика на основу којих може доћи до њихове дискриминације (погледати Водич кроз превенцију и одговор на дискриминацију за запослене у установама образовања и васпитања, Водич за спречавање сегрегације у установама образовања и васпитања и предузимање мера за десегрегацију, линк у прилогу) и
- у сарадњи са родитељима, члановима тима за заштиту учествује у планирању и реализацији плана заштите за ученика који је претрпео насиље и плана појачаног васпитног рђда за ученика који је извршио насиље.

Сарадња са родитељима

У циљу креирања услова за успешну сарадњу са родитељима и ауторитета одељењског старешине

- обезбедити поверљивост разговора;
- исказати поштовање (вербално и невербално);
- обратити пажњу на вербалну и невербалну комуникацију;
- активно слушати;
- вешто постављати питања;
- унапред одредити начине, време и место комуникације и сарадње са родитељима у односу на садржај теме и хитност (важно је да се обезбеди несметана комуникација са родитељима уз поштовање приватности и професионалне улоге одељењског старешине);
- водити се прописаном законском и подзаконском регулативом која дефинише област која је тема разговора (на пример; уколико је тема разговора оцењивање или вршњачко насиље);
- упознати родитеље са правилима понашања у школи, са обавезама и одговорностима ученика, са мерама за повреду обавеза ученика, као и са одговорностима родитеља (према ЗОСОВ-у);
- приликом упознавања родитеља са процедурама и улогама других сарадника у установи, важно је истаћи на који начин се улоге и надлежности допуњују у решавању одређених ситуација, без ограђивања од одговорности и
- у комуникацији са родитељима послати поруку да установа поступа тимски и са јединственим усаглашеним ставом.

Одељењски старешина је у обавези да:

- организује и реализује родитељске састанке (најмање 4 пута у току године);
- успоставља и одржава индивидуалне контакте са родитељима;
- редовно информисе родитеље о успеху и владању ученика;
- координира односе родитеља и наставника, стручних сарадника и директора и
- пружа подршку родитељима у процесу васпитања детета.

Током вођења **родитељских састанака** потребно је:

- обезбедити јасну структуру и временску динамику;

-
- не коментарисати индивидуално понашање и успех појединих ученика, већ разговарати генерално о променама у понашању;
 - избегавати генерализације и карактеризације родитеља;
 - указати родитељима на прописане процедуре и општа правила;
 - планирати родитељски састанак на тај начин да се не подстиче дискриминација између родитеља и између ученика;
 - избегавати заузимање става беспомоћности (фокус не треба да буде на ограничењима и немогућностима установе), већ истакнути шта је то што одељењски старешина, односно школа предузима, у складу са надлежностима, у решавању одређених ситуација, као и шта се очекује од родитеља и
 - уколико је због осетљивости теме потребна подршка, одељењски старешина се обраћа стручним сарадницима, колегама који су чланови различитих тимова у школи, директору и др.

У оквиру **саветодавног рада са родитељима** препоручује се да се самостално и у сарадњи са стручним сарадницима и другим институцијама/стручњацима посебно обрађују теме:

- васпитни стилови родитеља;
- позитивна дисциплина деце;
- стрес код родитеља и подршка јачању родитељских вештина;
- комуникација са децом;
- подршка развоју и учењу детета;
- конструктивна сарадња школе и породице;
- разумевање развојних фаза код деце;
- улога родитеља у превенцији насиља и дискриминације;
- како васпитавати децу за одговорно учешће у демократском друштву;
- обезбеђивање подстицајне средине за све ученике и
- разумевање процедура и поступања установе у одговору на насиље и дискриминацију.

У оквиру сарадње са родитељима обавеза одељењског старешине је и да:

- информисе родитеље о њиховим правима и обавезама у односу на школовање детета;
- припрема и реализује различите облике комуникације и сарадње са родитељима (родитељски састанци, отворена врата, индивидуални и групни састанци, електронска комуникација...);
- информисе, мотивише и укључује родитеље у живот и рад школе;
- пружа специфичну помоћ родитељима који имају проблеме у остваривању родитељске

улоге;

- приликом одржавања родитељских састанака или индивидуалних разговора са родитељима посебно обрати пажњу на начин дељења информација о ученицима како не би дошло до подстицања дискриминације, етикетирања или давања личних података ученика.

Уколико родитељ не сарађује поводом реализације појачаног васпитног рада, одељењски старешина обавештава стручне сараднике и тим за заштиту.

Значајно је да одељењске старешине несарадњу родитеља евидентирају, односно документују.

Докази о несарадњи:

- евалуација оперативног плана заштите;
- службене белешке;
- извештаји/записници са састанака;
- писани позиви и
- писана обавештења.

Поред тога што је потребно родитеље укључивати у планирање и реализацију превентивних активности, важно је укључивање родитеља у организацију и подршку организацији обележавања значајних датума у виду различитих културно-спортских и еколошких манифестација, активности друштвено-корисног и хуманитарног рада и др.

Временски оквири за реализацију плана и програма одељењске заједнице

Своје задатке и садржаје у раду са ученицима одељенски старешина остварује у времену између часова, на екскурзији, излетима, посетама, акцијама друштвено-корисног рада, у различитим активностима слободног времена (посете позоришту, биоскопу, изложбама, итд.), састанку (часу) одељењске заједнице; планираним индивидуалним разговорима са ученицима за које би било пожељно обезбедити време од макар 15 минута за сваког ученика месечно и сл.

За састанак (час) одељењске заједнице правилницима о плану образовања и васпитања за гимназије и средње стручне школе предвиђено је од 18 до 37 часова годишње. С обзиром на потребу интензивнијег рада у 1. и 2. разреду треба предвидети свих 37 часова, а у 3. и 4. разреду најмање 18 часова, већ према потреби.

За укупан рад одељењског старешине свака школа планира потребно време.

Стручно усавршавање одељењских старешина

Препоручује се да одељењски старешина сваке године остварује стручно усавршавање на тему заштите од насиља, дискриминације, злостављања и занемаривања, односно да развија компетенције:

- КЗ - за подршку развоју личности детета и ученика:
- К4 - за комуникацију и сарадњу,

као и да се усавршава из приоритетних области:

- П1 - Примена инклузивног и демократског приступа у васпитању и образовању у циљу обезбеђивања квалитетног образовања за све (индивидуализација и диференцијација, превенција осипања из образовања, пружање додатне образовне подршке ученицима из осетљивих група укључујући и подршку преласку ученика на следећи ниво образовања и васпитања, рад са даровитим ученицима);
- П5 - Јачање васпитне улоге установе/школе у правцу развоја интеркултуралног образовања, формирања вредносних ставова неопходних за живот и рад у савременом друштву.

21.6. Програм рада школске библиотеке

Реализујући задатке и циљеве планираних активности, школска библиотека пружа допринос остваривању циљева образовања, односно доприноси интелектуалном, емоционалном, социјалном развоју ученика, стицању знања, вештина и ставова, стицању појединих компетенција, развоју креативности и естетске перцепције, доприноси њиховом оспособљавању за самостално учење и образовање за цео живот, способности комуницирања. Систематично се бави развојем способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација уз примену ИК технологија. Доприноси и развоју свести о значају очувања животне средине, поштовања културе и традиције свог и других народа, националне и светске културне баштине, културне и сваке друге различитости.

ПРОГРАМ БИБЛИОТЕКАРА

Стручни сарадник – школски библиотекар, својим стручним ангажовањем, доприноси остваривању и унапређивању образовно - васпитног рада у основним и средњим школама, реализујући програм рада прилагођен наставним плановима и програмима. Програм рада школског библиотекара обухвата задатке и послове из области образовања и васпитања, као и

библиотечко-информацијске послове из домена културних и уметничких аспеката образовања.

Он подстиче промовисање читања и самосталност ученика у учењу, даје свој пун допринос развоју информационе писмености (медијске и информатичке) за ученике и наставнике, остварује сарадњу и заједничко планирање активности наставника, школског библиотекара и локалне самоуправе, обезбеђује електронске изворе и приступ ка њима, што омогућава ученицима да овладају вештинама налажења и критичког процењивања датих информација и перманентност учења током читавог живота.

ЗАДАЦИ

Школски библиотекар, реализовањем задатака и послова из области образовања и васпитања, као и библиотечко - информацијских из домена културних активности школске библиотеке, доприноси унапређивању свих облика и подручја рада, тако што учествује у пословима планирања, програмирања, организовања, унапређивања и праћења рада школе, односно целокупног образовног процеса, као члан школских тимова има задатке:

- развијања и неговања навике читања и коришћења библиотеке код ученика и наставника,
- развијања и промовисања правилне употребе свих облика извора информација,
- стварања услова за интердисциплинарни приступ настави и електронском учењу,
- мотивисања за учење и подстицање на оспособљавања за самостално учење и образовање током целог живота,
- сарадње са наставницима, ученицима и њиховим родитељима,
- праћења и подстицања развоја ученика у индивидуалним способностима и њиховим склоностима ка интелектуалном, емоционално-социјалном и сваком другом професионалном развоју,
- пружања помоћи обдареним ученицима при налажењу и избору одговарајуће литературе, а посебно ученицима који имају тешкоће у учењу и раду, али и оним ученицима који живе у тежим социјалним приликама, сарађујући са њиховим родитељима и релевантним институцијама,
- стварања услова за што непосреднији и једноставнији приступ библиотечком фонду и расположивим изворима информација, и развијање индивидуалне стваралачке способности и креативности код ученика,

-
- обезбеђивања приступа програмима који раде на развијању информационе писмености, како би се корисници оспособили за проналажење, анализирање, примену и саопштавање информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо -комуникационих технологија,
 - припремања и реализовања библиотечког програма намењеног ученицима са посебним потребама и посебним способностима,
 - вођења аутоматизованог библиотечког пословања (инвентарисање и сигнирање, каталогизација, класификација библиотечке грађе и други послови),
 - коришћење савремених облика и метода рада са ученицима,
 - заштита и чување библиотечко-медијатечке грађе и периодична ревизија фонда.

ОБЛАСТИ РАДА

I ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

11. Планирање набавке литературе и периодичних публикација за ученике, наставнике и стручне сараднике,
12. Израђивање годишњег, месечних и оперативних планова,
13. Планирање и програмирање рада са ученицима у школској библиотеци,
14. Израда програма рада библиотечке секције,
15. планирање развоја школске библиотеке и набавка библиотечке грађе потребне за реализацију наставе и образовно – васпитног рада.

II ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА

1. Вођење аутоматизованог библиотечког пословања, са увидом у наставне планове и програме рада школе,
2. Одабирање и припремање литературе и друге грађе за разне образовно-васпитне активности
3. Коришћење сазнања и достигнућа савремене науке, научно проверене методе и резултата сопственог истраживачког рада,

III РАД СА НАСТАВНИЦИМА

1. Сарадња са наставницима на промоцији читања ради задовољства кроз све облике образовно - васпитног рада,
2. Сарадња са наставницима у припремању ученика за самостално коришћење разних извора информација,
3. Сарадња са наставницима око утврђивања годишњег плана обраде лектуре, и коришћења наставничко - сарадничког дела школске библиотеке,

-
4. Коришћење ресурса библиотеке у процесу наставе,
 5. Систематско информисање корисника школске библиотеке о новоиздатим књигама, стручним часописима и другој грађи, о тематским изложбама у вези с појединим издањима, ауторима, акцијама и јубилејима, и усмено или писмено приказивање појединих књига и часописа.

IV РАД СА УЧЕНИЦИМА

1. Припрема (обучава) ученика за самостално коришћење различитих извора сазнања и свих врста информација у настави и ван ње,
2. Систематски обучава ученике за употребу информационог библиотечног апарата, у складу са њиховим способностима и интересовањем,
3. Пружа помоћ ученицима код учење ван школе и усвајању метода самосталног рада на тексту и другим материјалима,
4. Пружа помоћ ученицима у припреми и обради задате теме,
5. Упознаје ученике са методама и техникама научног истраживања и библиографског цитирања,
6. Ради на развијању позитивног односа према читању и важности разумевања текста и упућивању на истраживачке методе рада (употреба лексикона, енциклопедија, речника и др.) и омогућавању претраживања и употреби свих извора и оспособљавању за самостално коришћење,
7. Стимулише навикавање ученика да пажљиво користе и чувају библиотечку грађу, да развијају навику долажења у школску и јавну библиотеку и да узимају учешћа у њеном културно—образовном раду. Подстиче побољшање информационе, медијске и информатичке писмености ученика, развијањем истраживачког духа и критичког односа према различитим информацијама и изворима сазнања и осећаја за естетске вредности.
8. Промовисање читања помоћу организовања разних акција, нпр. Такмичење „Велика Књига“
9. Организовање сусрета писаца и читаоца

V РАД СА РОДИТЕЉИМА, ОДНОСНО ДРУГИМ ЗАКОНСКИМ ЗАСТУПНИЦИМА

1. По потреби учешће на родитељским састанцима ради давања информација о читалачким интересовањима и потребама ученика, ради развијања читалачких и других навика ученика и формирању личних и породичних библиотека,
2. Остваривање сарадње са родитељима у вези са развијањем читалачких навика ученика.

VI РАД СА ДИРЕКТОРОМ, СТРУЧНИМ САРАДНИЦИМА, ПЕДАГОШКИМ АСИСТЕНТОМ И ПРАТИОЦЕМ УЧЕНИКА

1. Сарадња са стручним већима наставника, педагогом, психологом и директором школе у вези с набавком и коришћењем књижне и некњижне грађе, те целокупном организацијом рада школске библиотеке,
2. Информисање стручних већа, стручних сарадника и директора о набавци нове стручне литературе за предмете, дидактичко-методичке и педагошко-психолошке литературе,
3. Информисање о развоју медијске и информатичке писмености, и упућивање на критички и креативни однос ученика приликом коришћења извора,
4. Припрема заинтересованих за реализацију мултидисциплинарних пројеката, изложби, креативних радионица; за организовање књижевних сусрета и других културних догађаја, као и еколошких пројеката и садржаја у којима се апострофира борба против свих облика зависности,
5. Сарадња око обезбеђивања књижне и некњижне грађе за школску библиотеку коју користе ученици, наставници и стручни сарадници,
6. Припремање и организовање културних активности школе (књижевне трибине, сусрети, разговори, акције прикупљања књига и завичајне књижне и друге грађе, изложбе, конкурси, обележавање значајних јубилеја везаних за школу и просвету: „Месец књиге”, „Светски дан књиге”, „Дан писмености”, „Дан матерњег језика”, Јубилеј школских библиотека и школских библиотекара и др.),
7. Учешће у припремању прилога и изради школског гласила
8. Учешће у организацији такмичења литерарног-историјског типа

VII РАД У СТРУЧНИМ ОРГАНИМА И ТИМОВИМА

1. Рад у стручним тимовима у складу са решењем директора.
2. Рад у стручним тимовима у циљу промовисања школе и прикупљања средстава за обнову књижног фонда.
3. Рад у жирију на Уметничком такмичењу средњошколаца „КМВ“

VIII САРАДЊА СА НАДЛЕЖНИМ УСТАНОВАМА, ОРГАНИЗАЦИЈАМА, УДРУЖЕЊИМА И ЈЕДИНИЦОМ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

1. Сарадња са другим школама, школском, народном и другим библиотекама на територији локалне самоуправе, управног округа и Републике Србије по питању размене и међубиблиотечке позајмице,
2. Сарадња са локалном самоуправом по питању промоције рада библиотеке и школе,

-
3. Сарадња са просветним, научним, културним и другим установама (новинско-издавачким предузећима, радио-телевизијском центрима, филмским и позоришним кућама, домовима културе и културно просветним заједницама и организацијама које се баве радом и слободним временом омладине и другим образовним установама),
 4. Учешће у раду Друштва школских библиотекара Србије и других стручних друштава у локалној самоуправи и Републици Србији.

IX ВОЂЕЊЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ, ПРИПРЕМА ЗА РАД И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ

1. Припремање тематских библиографија и израда анотација, пописа и скупљања података у вези с наставним предметима и стручно-методичким образовањем и усавршавањем наставника и сарадника, вођење збирки и посебних фондова,
2. Праћење и евиденција коришћења литературе у школској библиотеци,
3. Вођење документације о раду школске библиотеке и школског библиотекара – анализа и вредновање рада школске библиотеке у току школске године.

Стручно усавршавање – учешће на семинарима, саветовањима и другим скуповима на којима узимају учешће и школски библиотекари.

- Учешће на акредитованим семинарима Завода за културу војвођанских Мађара

21.7. Сарадња са Министарством одбране

По налогу Министарства просвете ћемо сарађивати са Министарством одбране заједно са Министарством унутрашњих послова, пошто настава из области одбране и безбедности је враћена у систем средњошколског образовања, међу матуранте.

Настава ће бити одржана на основу Закона о војној радној и материјалној обавези, иницијативе Министарства одбране за увођење одређених садржаја обуке у школски систем и акта Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

Тако ће матуранти имати прилику да сазнају више о Војсци Србије, улози грађана у одбрани земље у случају елементарних непогода или других масовних акцидената, о цивилној одбрани и заштити, атомској, биолошкој и хемијској заштити, питањима радне, материјалне и војне обавезе, о улози и задацима резервних припадника војске, одговарајућем понашању и обавезама у случају великих хаварија или пожара, појму ванредног стања...

Настава је информативног карактера и реализује се за ученике четвртх разреда средњих школа.

22. ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАНОВИ СВИХ УЧЕНИКА КОЈИ СЕ ОБРАЗУЈУ ПО ИНДИВИДУАЛНОМ ОБРАЗОВНОМ ПЛАНУ (ИОП)

Основ за израду Индивидуалних образовних планова је Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање (Сл.гл.РС, бр.74/2018) и Приручник за планирање и писање индивидуалног образовног плана.

Право на ИОП има ученик коме је потребна додатна подршка због тешкоћа у приступању, укључивању иучествовању у образовању и васпитању, ако те тешкоће утичу на његову добробит, односно остваривање исхода образовања и васпитања или представљају ризик од раног напуштања школовања, и односе се на ученика који:

- 1) има тешкоће у учењу (због специфичних сметњи у учењу или проблема у понашању и емоционалном развоју);
- 2) има сметње у развоју или инвалидитет (телесне, моторичке, чулне, интелектуалне или сметње из спектра аутизма);
- 3) потиче, односно живи у социјално нестимулативној средини (социјално, економски, културно, језички сиромашној средини или дуготрајно борави у здравственој, односно социјалној установи);
- 4) из других разлога остварује право на подршку у образовању.

Право на прилагођен начин образовања по ИОП-у у смислу проширивања и продубљивања садржаја учења има и ученик са изузетним способностима који стиче основно и средње образовање и васпитање.

Наша школа је специфична по томе што ученици имају посебне способности у областима математике, информатике и уметности и због тог разлога на овим смеровима наставни план и програм је усклађен за талентоване ученике.

Међутим и поред пуно добрих и талентованих ученика с времена на време појављују се ученици са изузетним способностима којима је потребно додатно обогаћивање и проширење садржаја образовно-васпитног рада ради адекватног развијања способности и неговања талента. Школа нуди широке програме за обогаћивање и проширење садржаја у виду индивидуалног рада, менторирања, велики број додатног образовног васпитног рада.

Само се у таквим случајевима израђује ИОПЗ - ИОПЗ се израђује на основу претходно реализованих и евидентираних мера индивидуализације, израђеног педагошког профила ученика и према образовно-васпитним потребама ученика.

ИОП-3 је заснован на обогаћивању и проширивању садржаја образовно-васпитног рада за ученика са изузетним способностима.

ИОП је посебан акт установе којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању ученика ако мере индивидуализације нису довеле до остваривања добробити детета, односно остваривања исхода образовања и васпитања или до задовољавања образовних потреба ученика са изузетним способностима.

ИОП се израђује према образовним потребама ученика и може да буде:

1)ИОП1 - прилагођени програм наставе и учења у коме се планира циљ пружања подршке, прилагођавање и обогаћивање простора и услова у којима се учи, прилагођавање метода рада, уџбеника и наставних средстава током образовноваспитног процеса, односно активности васпитној групи, њихов распоред као и лица која пружају подршку;

2)ИОП2 -измењени програм наставе и учења у којем се, осим садржаја из става 1. тачка 1) овог члана, планира прилагођавање исхода образовања и васпитања и прилагођавање садржаја за један, више или за све предмете;

3)ИОП3 - проширен и продубљен програм наставе и учења који се примењује за ученике са изузетним способностима.

У изради ИОП-а тим за ИОП прати кораке Правилника о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање

1. Анализа ситуације и прикупљање података од ученика
2. Израда педагошког профила ученика. Овај профил израђује стручни сарадник у сарадњи са наставником.
3. Одређивање приоритета у пружању подршке
4. Развијање стратегије подршке, крајњих циљева пружања подршке и детаљног плана активности

ИОП садржи:

- 1)податке о детету, ученику односноодраслом и податке о тиму за додатну подршку(Образац 1);
- 2) педагошки профил детета, ученика,односноодраслог (Образац 2);
- 3)планмераиндивидуализације (Образац 3);
- 4) персонализовани програм наставе и учења (Образац 4);
- 5) податке о праћењу и вредновању ИОП-а (Образац 5);
- 6)сагласност родитеља (образац 6).

У мањој мери може да се дешава да неком ученику је потребна индивидуализација да би могао да постигне резултате адекватно са његовим знањем. Разне врсте потешкоћа у учењу (дислексија, дисграфија, дискалкулија, поремећај пажње, Аспергеров синдром, инвалидност, оштећење слуха, оштећење вида, итд.) могу да дају разлог да поред индивидуализације израђујемо и ИОП-1 планове.

23. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА КОЈИ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД

23.1. Мере превенције осипања броја ученика

Школа има релативно мали број ученика (максимално 166-240 ученика). Осипање чак и у најмањој мери може да утиче на квалитет рада у одељењима и на динамику међу ученицима. Због тог разлога се посвећује посебна пажња, у оквиру неговања талената, превенцији превременог напуштања школовања. Ученици се прате и на часовима и током боравка у дому. Због малог броја ученика могуће им је посветити потребну пажњу када се показују знаци погоршања резултата или владања.

бр.	Активност	Опис активности	Начин реализације и реализатори	Временски оквир
1.	Праћење и помоћ у аклиматизацији ученика првог разреда или нових ученика	Организовање летњег кампа за првака, индивидуално и групно праћење ученика током аклиматизационог периода у школу и у дому	Одељенске старешине, васпитачи, стручни сарадници	Август, септембар и по потреби
2.	Развијати велику кохезивност унутар одељенских заједница	На час-у и приликом ваннаставних активности, радионицама јачати одељењску заједницу и побољшати солидарност и разумевање међу ученицима	Одељењске старешине (евентуално уз помоћ педагога и психолога), васпитачи	Током целе школске године
3.	Благовремена идентификација ученика који имају тешкоће у учењу	Константним праћењем успешности ученика, нарочито у првом разреду може се благовремено интервенисати од стране стручних сарадника. За побољшање ефикасности учења треба организовати	Одељенска старешина уз помоћ педагога и психолога и родитеља, васпитачи	Током целе године, нарочито на крају сваког тромесечја

бр.	Активност	Опис активности	Начин реализације и реализатори	Временски оквир
		допунску наставу укључењем других ученика		
4.	Праћење релевантних аспеката породичне ситуације ученика	Благовремено откривање ученика са тешким породичним околностима	Одељенска старешина, педагог, психолог, васпитачи	Током целе године
5.	Укључивање ученика у што више активности	Обезбеђивање могућности за сваког ученика, укључивање у рад секције, клубске активности, да се прикључи или сам буде иницијатор разних догађаја	Наставници, васпитачи	Током целе године
6.	Спречавање изолације ученика	Благовремено успостављена комуникација у троуглу школа–ученик–родитељ, као и школе и свих ученика и откривање раних сигнала изолације ученика	Директор, професори, педагог, психолог, одељенске старешине, васпитачи	Током целе године

23.2. План припреме за матурске испите - којим се завршава одређени ниво и врста образовања

У току целог трајања школовања, предметни наставници раде на постизању исхода, и припреми ученика за успешно полагање матурских и завршних испита. Резултати који постижу наши ученици, говоре о квалитетном раду наставника.

- Сва стручна већа испите спровode према већ урађеним плановима за завршне, матурске и специјалистичке испите. Новина у полагању ових испита нема, тако да ће они бити спроведени на исти начин као и протекле школске године.

- Предвиђено је да се одрже часови припремне наставе из предмета који се полажу у оквиру ових испита. На смеру математике из предмета Анализа са алгебром сваке среде се одржава припремна настава. План и програм припремне наставе су урађени у оквиру актива математике

и информатике, а часови припремне наставе су у току.. На ликовном смеру се одржава припремна настава из предмета историја уметности недељном једанпут од почетка до краја школске године.

- Наставни планови часова припремне наставе налазе се код предметних наставника.

Активности	Време реализације	Носиоци активности	Критеријум успеха	Евалуација
Годишњим планом рада школе планирати термине припремног рада са матурантима	Август	Директор, помоћник директора, Педагошко-психолошка служба	Термини припремног рада са матурантима предвиђени Годишњим планом рада школе	Термини припремног рада са матурантима конкретизовани у годишњем плану рада
Договор о избору тема за Матурски испит – верификовање тема за матурски испит на Наставничком већу	Новембар, децембар	Стручна већа	Изабране теме	Матурски радови
Менторски рад са ученицима	Новембар - јун	Наставници изабраних предмета, Наставници мађарског језика и књижевности, страних језика, математике и стручних предмета ликовног смера	Оцене ученика	Ученички радови Писмени радови из српског језика, математике и страних језика. Уметнички радови из предмета ликовног смера
Анализа резултата ученика на матурском испиту по Стручним већима	Матурска комисија и Стручна већа	Јун, јул	Оцењивање	Оцене

23.3. План стручног усавршавања наставника, стручних сарадника, директора

Стручно усавршавање професора је од великог значаја за развој школе. Циљ усавршавања професора је имати стручног и педагошко-методички оспособљеног наставника.

План стручног усавршавања наставника, стручних сарадника и директора се сваке школске године доноси на наставничким већима и стручним активима. Саставни је део годишњег плана гимназије.

На основу извештаја стручних актива професори нарочито стеку знања на семинарима из области прве компетенције то јест из наставне области и методике наставе. Професорима би било потребно да стекну што више знања и из остале три области компетенција и да стечена знања што више примењују у свакодневном образовно-васпитном раду.

Активности	Носиоци активности	Време реализације	Критеријум успеха	Евалуација
Креирање плана стручног усавршавања на основу потребе школе и наставника	Стручни сарадници Стручни активи	Сваке године на почетку школске године	Стручни сарадници редовно информисани о акредитованим семинарима Комисија за праћење стручног усавршавања	План стручног усавршавања у оквиру установе
Међусобна комуникација, преношење искуства на стручним већима, размена информације између наставника у вези примењивања стеченог знања и вештине на семинарима	Стручни активи наставници	континуирано	Годишњи план стручног усавршавања на нивоу школе саставни је део годишњег плана рада школе	Записник са састанка Педагошког колегијума Годишњи план школе План стручног усавршавања у оквиру установе, План стручног усавршавања ван установе
Креирање планова стручног усавршавања-акредитовани семинари (одабир програма стручног	Стручни активи, наставници лично	Сваке године у августу	Годишњи план стручног усавршавања на нивоу стручних актива	Записник са састанка Педагошког колегијума Годишњи план школе

усавршавања из области компетенција K1,K2,K3,K4)				План стручног усавршавања у оквиру установе, План стручног усавршавања ван установе
Информисање запослених у вези са стручним усавршавањем и напредовањем	Директор, П-П служба Комисија за праћење стручног усавршавања	Континуирано током целе године	Број наставника који су похађали акредитоване семинаре	Табела са именом наставника и подацима о похађаним семинарима

23.4. Подизање интересовања за упис у нашу школу међу ученицима основних школа

Маркетинг школе је од великог значаја да повећамо интересовање за упис у нашу школу. Због тога сваке школске године формира се стручни тим за маркетинг. Циљ овог тима је да планира, прати и реализује маркетинг активности школе укључујући ученике и њихове родитеље основних школа из региона.

Маркетинг активности су приказани у следећој табели:

Активности	Носиоци активности	Време реализације	Критеријум успеха	Евалуација
Администрација фејсбук, инстаграм и веб странице школе	Габор Међери, Анита Бакош, Ела Чонић, Марта Антал, Тимеа Бакош, Нора Балинт, Петер Естелецки	у току школске године	Актуелна дешавања и информације везане за рад школе на време се објављују на фејсбук, инстаграм и веб странице школе	Садржај фејсбук, инстаграм и веб странице школе
Припрема рекламног материјала	чланови тима	сваке године у септембру	Адекватно дизајниран материјал	Израђен рекламни материјал
Посета одељења осмих разреда на часовима одељењске	сви наставници школе	сваке године у октобру и новембру	Посете организоване на основу договора са	Извештаји са посета

старешине			основним школама	
Дан отворених врата заједно за математички и информатички смер	стручни наставници са математичког и информатичк ог смера	сваке године крајем новембра или почетком децембра	Информативни програми организовани ради представљања математичког и информатичког смера	Извештај са дана отворених врата
Дан отворених врата за ликовни смер	стручни наставници са ликовног смера	сваке године крајем новембра или почетком децембра	Информативни програми организовани ради представљања ликовног смера	Извештај са дана отворених врата
Зимски камп за природне науке	сви наставници школе	сваке године у току зимског распушта	Организовање целодневног програма за више дана из области природних наука	Извештај са зимског кампа
Зимски камп за ликовно	сви наставници школе	сваке године у току зимског распушта	Организовање целодневног програма за више дана из области уметности	Извештај са зимског кампа
Припремна настава за полагање пријемног испита за математички смер	стручни наставници саматематичк ог смера	сваке године од краја јануара до средине маја	Остваривање припремне наставе специфичне за математички смер	Резултат пријемног испита
Припремна настава за полагање пријемног испита за информатички смер	стручни наставници са математичког и информатичк ог смера	сваке године од краја јануара до средине маја	Остваривање припремне наставе специфичне за информатички смер	Резултат пријемног испита
Припремна настава за	стручни наставници са	сваке године од краја	Остваривање припремне	Резултат пријемног

полагање пријемног испита за ликовни смер	ликовног смера	јануара до средине маја	наставе специфичне за ликовни смер	испита
Учествовање на берзама средњих школа у основним школама	сви наставници	сваке године у марту и априлу	На основу позива организатора берза формира се тим у саставу стручних наставника и ученика свих смерова за промовисање школе за сваку берзу посебно	Извештаји са берза
Организовање тематских поподнева	стручни наставници	у току школске године	У трајању од највише 2 школска часова наши ученици представљају актуелни рад појединачних смерова за одељења из основних школа из Сенте	Извештаји са ових догађаја